

MERSİN SANAT EDEBİYAT

EYLÜL / EKİM / KASIM

Yıl: 2021 Sayı: 1

AHMET ÖZER • ALİ F. BİLİR • ORHAN ÖZDEMİR • F. SAADET BİLİR • ABDÜLKADİR BULUT • AYDAN YALÇIN • TURAN ALİ ÇAĞLAR • CELÂL SOYCAN • JACQUES PREVERT / ALİ DEMİR • ALBERO BOTELLO GARCIA / NURSEREN TOR • AHMET YEŞİL • FERHAT İŞLEK • ZEKİ BÜYÜKTANIR • ŞAHİN TAŞ • EYÜP EKİNCİ • MİNE BAHÇECİ • SELMA SAYAR • NEJMİYE DURU • ORHAN TÜLEYLİOĞLU • MEHMET ŞÜKRÜ • GÜL SEREN ENGİN ÜNSÜN • LATİF BOLAT • SADIK ARSLAN • A. KADİR PAKSOY • BEDRİYE KORKANKORKMAZ • MUSTAFA EKİCİ • GÜLER KALEM • TULAY ÖZAYDIN • BAHA AKINER • HİLAL KARAHAN • KADİR ALP BULUT • MEHMET KARASU • AHMET EROĞLU • EMİNE YAVUZ ÇETİN • MERYEM ÇULHA • SERAP AYGENLİ • İSA ÇELİK • İBRAHİM DEMİREL • ERDAL KINACI • ERKAN ÖZAYDIN

YOLA ÇIKIYORUZ

Fotoğraf: Erdal Kınacı

Sahibi

MERSİN SANAT EDEBİYAT DERNEĞİ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Editör

O. Erkan Özaydın

Yayın Kurulu

Ali F. Bilir - Orhan Özdemir - Aydan Yalçın
Ferhat İşlek - O. Erkan Özaydın

Kapak Deseni

Nurseren Tor

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Şevki Zor

İletişim

Tel: 0536 771 51 59

erkanozaydin48@gmail.com

www.mersinsanat.org

PK. 72 Çarşı MERSİN

Sürdürüm Katkı Payı

Yıllık 120 TL

MERSİN SANAT EDEBİYAT DERNEĞİ

IBAN NO: TR41 0006 4000 0016 6003 2674 31

İş Bankası Mersin Merkez Şb.

Yönetim Yeri

İnsu Mah. 3927 Sok. NO:13 Yenişehir MERSİN

Basım

Emsal Matbaası Tanıtım Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Tel: 0 312 278 82 00 Etimesgut / Ankara

Sertifika No: 46753

ISSN No: 2791-7762

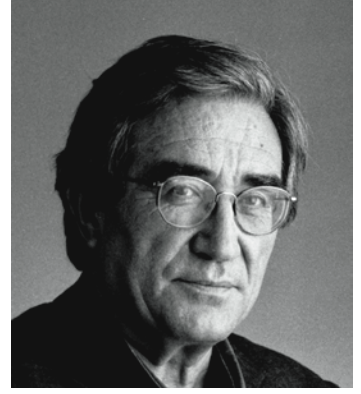
MERSİN SANAT EDEBİYAT DERGİSİ, Mersin Sanat Edebiyat Derneği Süreli Yayın Organıdır. Yayımlanan yazı ve şiirlerinden yazarı sorumludur. Dergiye gönderilen yazılar iade edilmez. Dergimiz ticari amaçlı olmadığı için yazıları dergide yayımlanan yazarlara telif ödenmez. Dergiye yazı gönderenler bunu baştan kabul etmiş sayılır. Dergide yer alan yazılar bütün olarak kullanılamaz, alıntılarda ise derginin adının ve sayfasının belirtilmesi zorunludur.

İÇİNDEKİLER

Yayın Kurulundan /	3
Ahmet Özer / Mersin Deyince /	4-6
Ali F. Bilir / Şair Abdülkadir Bulut'un Yaşamı ve Yazın Dünyası	7-11
Abdülkadir Bulut'un Yaşam Öyküsü / Sen Gideli / Şiir /	12
Abdülkadir Bulut / Yeniden Döner İsem Mersin'e / Şiir /	13
Kadir Alp Bulut / Geride Kalan / Şiir	13
Celâl Soycan / Hayattan Edebiyata; Edebiyattan Hayata /	14-16
Orhan Özdemir / Yol Parası / Öykü /	17-18
Ahmet Yeşil / Yaratı Eşliğinde Notlar /	19-20
Gülseren Engin Ünsün / Eski Fotoğraflar / Öykü /	21-23
Aydan Yalçın / Aynadaki Deniz / Şiir /	23
Güler Kalem / Panoptikon 1 / Şiir /	24
Şahin Taş / Göksüz / Şiir /	25
Sadık Arslan / Anılar Kaç Para / Öykü /	26-28
Alvero Botella Garcia / Ressam Arkadaşım Alfonso Ortuno'ya / Şiir (Çeviri: Nurseren Tor) /	29-30
Mehmet Karasu / Acının Coğrafyası Yoktur /	31-32
Latif Bolat / Niyazi-i Mısırî /	33-34
A. Kadir Paksoy / Sizin Olsun Bu Dünya / Şiir /	34
Zeki Büyüktanır / İonya'lı Dostuma Merhaba! /	35-36
Turan Ali Çağlar / Otel Müşterileri / Öykü /	37
Ferhat İşlek / Yaşar Kemal'de Doğayı Duyumsamak /	38-39
Tülay Özaydın / Yumuktepe'nin Bir Günü /	40-41
Orhan Tüleylioğlu / Peynir, Ekmek, Kitap /	42
F.Saadet Bilir / Aynalı Kutu /	43-45
Mehmet Şükrü / Ömrüm Yürü Güz Akşamında Yalnızlıktır / Şiir /	45
Bedriye Korkankorkmaz / Zamanın Çeşmesi / Şiir /	46
Mine Bahçeci / Kimin Adı Yaşamak / Şiir /	47
Baha Akıner / Şiirle Yeşerecek Gönüller / Şiir /	48
Eyüp Ekinci / Mırıldanıyorsun / Şiir /	49
Jacques Prevert / Barbara / Şiir (Çeviri: Ali Demir) /	50
Emine Yavuz Çetin / Bir Avuç Tohum / Masal /	51-52
Ahmet Eroğlu / Adile'nin Çılgılığı / Öykü /	53-55
Selma Sayar / Koku / Öykü /	56-58
Nejmiye Duru / Sevgilerde / Şiir /	59
Mustafa Ekici / Bende / Şiir /	60
Hilal Karahan / Varlık Şiirleri / Şiir /	61
Erkan Özaydın / Sahnenin Dışındakiler Romanı Üzerine Notlar /	61-64

MERHABA

Bir yıldır hazırlığı süren ‘Mersin Sanat Edebiyat Dergisi’ni, salgından kaynaklı olumsuzluklara karşın büyük bir çabayla yayına hazır duruma getirebildik. Yazıları ve başkaca yapıtlarıyla katılan yazar, şair ve tüm sanatçı arkadaşlarımız adına sevincimizi paylaşmak istiyoruz.

Edebiyat ve diğer sanatlar, ilkçağlardan beri güne karışmak (müdahale etmek) isteyen insanın buluşma zemini olmuştur. Sözlü edebiyat geleneğinde yer alan bütün sözlü edebiyat ürünleri, toplumsal olarak üretilen kültürel değerleri sonraki kuşaklara aktarmada önemli bir rol oynamıştır. En önemlisi, Türkçemizin gelişerek günümüzdeki düzeyine ulaşması sözlü edebiyat ürünleri sayesinde olmuştur. Yazılı edebiyat, doğal olarak sözlü edebiyat geleneğinden beslenerek gelişmiştir. Her bir yazılı edebiyat ürünü, sözlü gelenekte olduğu gibi toplumsal yaşama bir biçimde müdahale etmede başvurduğumuz, ama kendine özgü kuralları olan birer araçtan başka bir şey değildir. Ne var ki öyle kupkuru bir araç değildir sözünü ettiğimiz. Burada estetiğin, dilin incelikli kullanımının, kısaca edebiyat ve diğer sanatların kuralları söz konusudur.

Bu noktada edebiyat dergilerinin ne işe yaradığı sorulabilir. Edebiyat dergileri de edebiyat ve diğer sanatlara ilgi duyanların buluşma noktalarıdır. Yayımladığı yazılarla edebiyatın ve el verdiği kadar da diğer sanatların izini sürerler. Yazınsal ve düşünsel alanda dünle bugünü, bugünle yarını yakınlaştırırlar. Edebiyat ve sanatla olan bağlarımızın diri kalmasına yardımcı olurlar. Yaşama ilişkin farkındalıklar oluşturarak eleştirel düşünmemize katkı verirler.

Mersin’de daha önce yayımlanmış ve şimdilerde de yayımlanmakta olan kültür, sanat ve edebiyat dergileri olmuştur kuşkusuz. Biz de ‘Mersin Sanat Edebiyat’ dergisiyle güzelliğin penceresinden bakıp yaşama ilişkin farkındalıklar yaratmayı hedefleyerek yola çıkmış bulunuyoruz. Dergimizin, Mersin başta olmak üzere ulusal düzeyde bir gereksinimi karşılayacağına inanıyoruz.

‘Mersin Sanat Edebiyat’ dergisi, her mevsimde bir olmak üzere yılda dört kez yayımlanacaktır. Gönderilecek yazılar için ilgili adres ve e-posta adresi dergimizde belirtilmiştir. Yazarlarımız, yazılarını belirtilen adreslere gönderebilecekleri gibi, bilgi edinmek için yayın yönetmeniyle doğrudan telefonla bağlantı kurabilir.

Bu ilk sayımızda kimi kusurlarımız olabileceğini kabul ederek her sayıda yeni yazarlar ve sanat insanlarıyla dergimizin daha da güçleneceğine inanıyoruz.

***Mersin Sanat Edebiyat Dergisi Yayın Kurulu adına
Erkan ÖZAYDIN***

Bedri Rahmi'ye Selam

Şairimiz Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun "Trabzon Deyince" şiirindeki bölümlerin ilk dizelerine bakıyorum: "Trabzon deyince aklıma bir salkım karemiş gelir", "Trabzon deyince aklıma Soğuksu gelir", "Trabzon deyince aklıma Kemerkaya gelir" "Trabzon deyince aklıma Faroz gelir". Şairin aklına gelenlerin ilki bir meyve, öbürleri semt adı.

"İstanbul Destanı" şiirinin kimi bölümlerinin ilk dizeleri de şöyle: "İstanbul deyince aklıma martı gelir", "İstanbul deyince aklıma Gülcemal gelir", "İstanbul deyince aklıma Kapalıçarşı gelir", "İstanbul deyince aklıma Adalar gelir", "İstanbul deyince aklıma Sait Faik gelir". Bu dizelerde; semt adlarının, hayvan ve aracın yanı sıra bir de öykücü görürüz: Sait Faik.

Bedri Rahmi'nin iki kent üzerine yazdığı şiirlerde aklına gelenleri mırıldanırken "Mersin" deyince aklıma ne gelir diye düşündüm. Yazımı, bu sözcüğün çağrışımı üzerine kurmak istedim. Karadeniz'de doğan birinin Akdeniz'i düşlediğinde belleğinden neler geçecekti?..

Kente Değer Katanlar

Ali F. Bilir ve F. Saadet Bilir geliyor aklıma. Hem doğup büyüdükları yöreyi یشان hem yaşam boyu biriktirdikleri ışığı yurdun dört bir yanına yansıtan bir ikili olarak tanıyorum onları. Çalışkan, üretken, özverili, insana ve insanlığa hizmet etmek için adanan hayatlar görüyorum onlarda.

Özdemir İnce'yi şiir kitaplarıyla, şiirin sorunsalını çok boyutlu irdeleyen yapıtlarıyla, gazeteci kimliğiyle çevirmenliğiyle tanıyorum. Ödünsüz, cumhuriyetten yana, laik ve evrensel bir kimliğin sahibi şair Özdemir İnce.

Osman Şahin geliyor aklıma. Trabzon'a sürgün bir beden eğitimi öğretmeni. Yalova'da tutuklu bir yazar... Şahin'in iyi öykücülüğü nice filme de kaynaklık edivermiştir. Onlarca film, onun öykülerine sırtını dayamıştır!

Sinema deyince Atıf Yılmaz'ı kim anımsamaz; onca filmde emeği olan değerli yönetmenimiz. Ulaştığı mevzideki başarısı bir yana, ardından nicelerini sürüklemekteki özverisi, emeğini daha da varsıllaştırmıştır.

Osman Şahin'i düşünürken Behzat Ay geliyor aklıma. Pek çok mektubu vardır belgeliğimde. Kitapla-

rı, Osman Şahin'inkiler gibi imzasını taşır. Şahin, Dicle'de; Ay, Düziçi'nde köy enstitülerinin temelleri üzerinde aldıkları eğitimle yazın alanında pek çok başarıya imza attılar. Her ikisi de cumhuriyetin varlığıyla bütünleştirdikleri kimlikleriyle yazın alanına nice yapıt kazandırdılar.

Sevgili Abdülkadir Bulut, şiirimizin özgün damarı, Cemal Süreya'nın "Kasabalı Lorca"sı... El yazısıyla yazdığı bir mektubu durur belgeliğimde. 1981'de yayımlanan ilk kitabım Ayrı Beraberlikler'i aldığıında teşekkür için yazmıştı. Yıllar sonra Ali ve Saadet Bilir'in onun emeğine sahip çıkan özverileri nasıl da mutlu etmişti bizi. Ülkemin Şiir Atlası ve Abdülkadir'e Sevgi Sözleri, bir şairden yakamıza takılan birer karanfil oluvermiştir. Ankara'da onun için düzenlenen etkinlikte konuşmacı olmak da kıvanç vermiştir bana. Mersin - İstanbul hattında nice düşler kurmuş bir şairdi. Beklenmedik bir kaza özgün şiirlerinden yoksun bırakmıştır okurlarını.

Etem Çalışkan. O büyük hattata ne çok özenmişimdir. Onun gibi yazmak! Nerede bizde o sabır! Yazı değil, sanki telgraf tellerine kuşlar konmuş da şakıyor sanırsınız, onun yazısına bakarken.

Ya Hüseyin Gezer... Kim bilir kaç heykelde imzası vardır. Özellikle Atatürk heykellerindeki biçem, estetiğin zirvesidir çağına göre. Mut'taki Karacaoğlan heykeli; Akdeniz'in, Torosların, Çukurova'nın bu çok değerli saz ozanını ölümsüzlüğe nakışlamıştır.

Mersinlilerin övünç duydukları ve adını yaşatmak için çaba gösterdikleri bir müzisyen geliyor aklıma: Nevit Kodallı. Cahit Külebi'nin şiirinden bestelediği "Atatürk Oratoryosu", cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'ün naaşının Anıtkabir'e taşınması sırasında çalınmış, o büyük dehanın yaşamına sinen sonsuzluk dile getirilmişti.

Turhan Oğuzbaş ve Ümit Yaşar Oğuzcan, şarkılara temel oluşturan şiirleriyle yaşamımıza duyarlık katan şairlerdi. Mersin toprağından ülke insanına uzanivermişlerdi. Oğuzbaş'ın "İspanyol Meyhanesinde Seni Aradım" başlığında "Bu akşam bütün meyhanelerini dolaştım İstanbul'un / Seni aradım kadehlerdeki dudak izlerinde" dizelerinin, üstat Avni Anıl bestesiyle ve müzikle harmanlanması, nasıl da karıştırmıştı yürek atışlarımıza. Anıl olmasaydı, bu şiir yaşamımızı bunca etkileyebilir miydi?

Fotoğraf: Erkan ÖZAYDIN

Akdeniz Sanat Etkinliğinde; Ulaş Bayraktar, Ahmet Eroğlu, Zeki Büyüktanır, Ferhat İşlek, F. Saadet Bilir ve Ali F. Bilir (Mersin, 2017)

Ümit Yaşar'ın ise onca "taşlama"sından nasıl da mutlu olmuştur.

Ah, bir de Cavit Orhan Tütengil geliyor aklıma. Dünyanın en güzel insanlarından, en güzel öğretmenlerinden biri. Aksu Köy Enstitüsü'nde, Antalya ve Diyarbakır liselerinde, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde görev yapan, dergiler çıkaran, kitaplar yazan bu güzel insan, 1979'da eli kanlı canilerce katledildi. Üzerine gazete örtülü, kaldırırma uzanmış bir beden, elinde çantası bir öğretmen, başı kanlar içinde... Ardında kalan kitapları, onun büyük aydınlanmacı olduğunun kanıtıdır. Ne çok öğrencisinden dinlemişimdir bu güzel öğretmeni.

Tiyatro yazarı Haşmet Zeybek de düşündüklerim arasında. Kimi zaman bir yapıt, yazarının ününü arkada bırakır. Alpagut Olayı oyununu kim bilir kaç kez izlemişimdir. Her toplulukta bambaşka bir ışık, bir renk, bir mücadele azmi görmüşümdür bu oyunda, oynayanlarda...

Halil Uysal'ı, Zekai Yiğitler'i, Hasan Şimşek'i; gazetelerde uzun yıllar orman üzerine yazdığı yazılarla bizi doğaya bağlayan Kerim Yund'u çok iyi anımsıyorum.

Kısa bir süre önce yitirdiğimiz Doğan Cüceloğlu, psikoloji kitabı yazarı Sami Gürtürk (Bidilik adlı kitabı imzalıdır kütüphanemde.) Mersin'in bereketli toprağından eğitim ve kültürümüze emek veren değerler olarak hep gündemimizde olmuştur.

Sesim Kaldı Mersin'de

Yoğurdundan folkloruna, Kız Kalesi'nden muzuna, bu kentte duygu ve lezzet yolculuğu yapmayan var mıdır? Bu yolculuğu birkaç kez ben de yaptım.

Araştırmacı - yazar Vecihi Timuroğlu Anadolu'nun pek çok yöresinde öğretmenlik yapmış bir değerimizdi. Şiirleri, araştırma - inceleme yapıtları, öğretmenliği, ona efsane bir kişilik kazandırmıştı. Görev yaptığı yerlerden biri de Silifke Lisesi'ydi. Onu anmak için Payda Yayınları yönetmeni dostum Mesut Özcan'la 26 Eylül 2019'da Mersin'deydik. Hem Mezitli Belediyesi'nin öncülüğünde Zeki Büyüktanır'ın emeğiyle kurulan "Homeros Kitaplığı"nın açılışına katıldık hem de aynı ilçede Vecihi Timuroğlu öğretmenimizi andık. Orada Silifke doğumlu şairimiz Aydan Yalçın'la karşılaşmak da güzeldi. Aydan, yeni kitabı Dikenli Taç'ı imzalarken Nâzım'ın şiirlerini hayli zamandır izleyicilere sunan Ali Diyaroğlu yanı başımızdaydı. Öncelerde bir tanışıklığımız yoktu onunla. Zeki Büyüktanır'la karşılıklı olarak hemşerisi Hasan Hüseyin'den şiirler okurken Diyaroğlu bizi can kulağıyla dinleyip bana dönerek "Bu şiirler ancak bu kadar güzel okunur, sizi yürekten kutluyorum," dedi.

"Sırrını öğrenmek istersiniz değil mi?" diye sordum. "İyi olur" deyince, "Ben bu şiirleri, Ocak 1970'te Trabzon'a gelen TÖS Başkanı Fakir Baykurt'un huzurunda okumuştum; etkisi ve güzelliği biraz da oradan geliyor," diye yanıt verdim.

YKKED Mersin Şube Başkanı Hülya Arslan'ın bir öğretmen olarak dernek ve sendikalarındaki saygınlığını

yakından izlemek, Mersin'i düşündüğümde aklıma gelenlerdendir.

Mersin deyince, şimdilerde aklıma, Adana doğumlu olsa da Mersin'in her mekânında dostlarının, şair ve yazarların emeğini belgesellerle ölümsüzleştiren, bende de emeği olan Ferhat İşlek geliyor.

Onun gibi, Adana'nın sıcaklığında kimliğini kazanıp Ankara'da Almanca eğitimi görerek öyküler yazan, araştırmalar, çeviriler yapan, KTÜ'de görevliken Trabzon'dan tanıdığım, pek çok birimde öğrenci yetiştiren epey zamandır Mersin'de yaşayan Orhan Özdemir geliyor aklıma.

Mersin sevdalısı sevgili Nevzat Çömlek de duruyor aklımın bir kenarında. Matematik alanında aldığı eğitimi, sanatın güzellikleriyle iç dünyasında harmanlayan, doğa âşığı Nevzat... Kentteki konukluğunu, bizi Torosların göğsündeki Soğucak'taki evine götürerek de sürdüren değerli dostumuz... Mesut Özcan ve Sultan Bozyurt'un katılımıyla sonbaharın inceden inceye, nakış nakış süslediği doğanın renkli bahçesinde dolaştık; bağdan üzüm kestik, balı Trabzon hurmalarını dalından koparıp yedik. Marangoz atölyesinde odun olmak için sıraya konulan yüzyıllık gövdeye sahip bir zeytin ağacını kurtarıp güzel bir yere diktirerek meyve vermesini sağlamak da onun gibi bir doğa âşığının işi olabilirdi.

Değerli yazarımız, müzikolog Ahmet Say, 50'li yıllarda Almanya'da eğitim görürken orada kendi ülkesinden gelen doktora öğrencisi birkaç kişiden

başka kimse yokmuş. Bir gün ona "Türkiye denince o sıralar Almanların aklına kimler gelirdi?" diye sormuştum. Ahmet Say, "Almanlar ülkemizden iki kişiden haberdirdiler." demişti. "Kimdi onlar?" diye sorduğumda birinin Atatürk, diğerinin Yaşar Doğu olduğunu belirtmişti. Bir kahramanımızın, bir önderimizin yanı sıra bir güreşçimizin de ülkemizi bir başına dünyada temsil edebiliyordu.

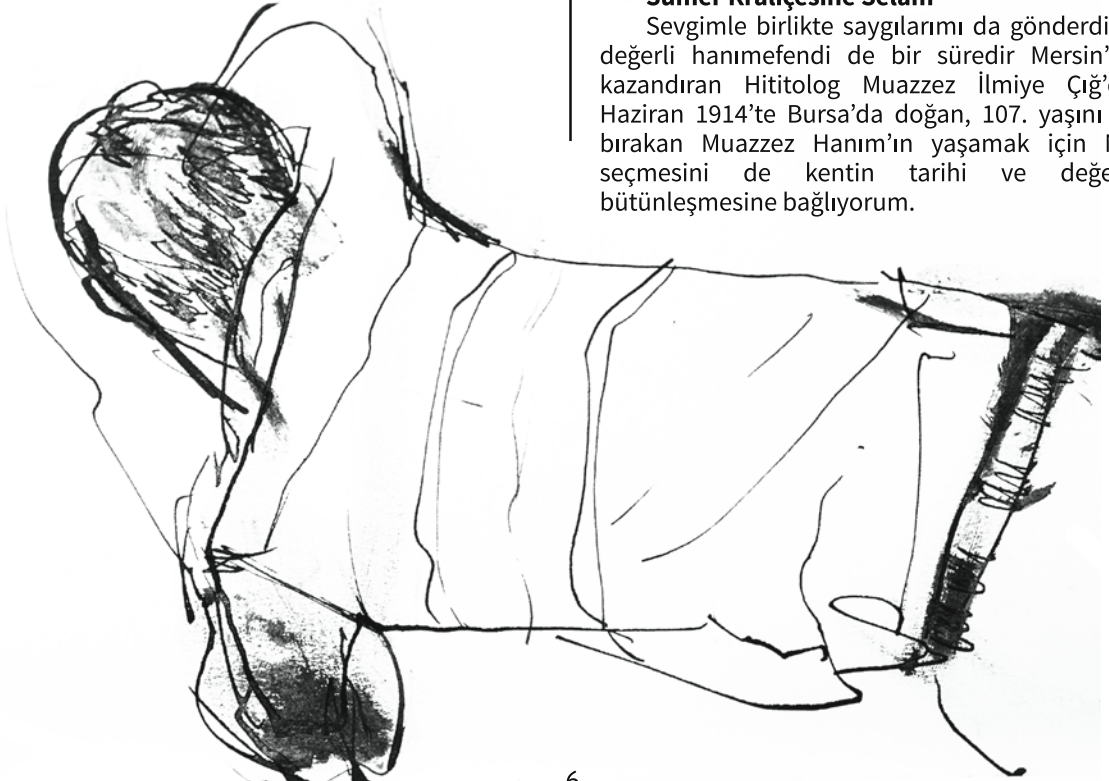
Adı Kentine Nakışlı Şampiyon

Mersin deyince, bunca değer belki de en başında memleketini, adının önüne koyarak ününü dünyaya duyurmuş bir pehlivandan söz etmemek olası mı? Mersinli Ahmet'tir, bu. Soyadı "Kireççi"yi çok kişinin bilmediği pehlivan. 1936 Berlin Olimpiyatları'nda 79 kiloda üçüncülük, 1937 ve 1940'ta Balkan şampiyonu, 1948 Londra Olimpiyatları'nda grekoromen dalında ağır sıklet şampiyonu olan Mersinli Ahmet, bir başına bir kenti temsil etmenin onurunu taşımış bir şampiyondur. 1914-1978 yılları arasında yaşayan Mersinli Ahmet, madalyalarının yanı sıra, heykeliyle ve çoğu spor merkezinde yaşayan adıyla kentini bütünleştirmiş bir değerimizdi.

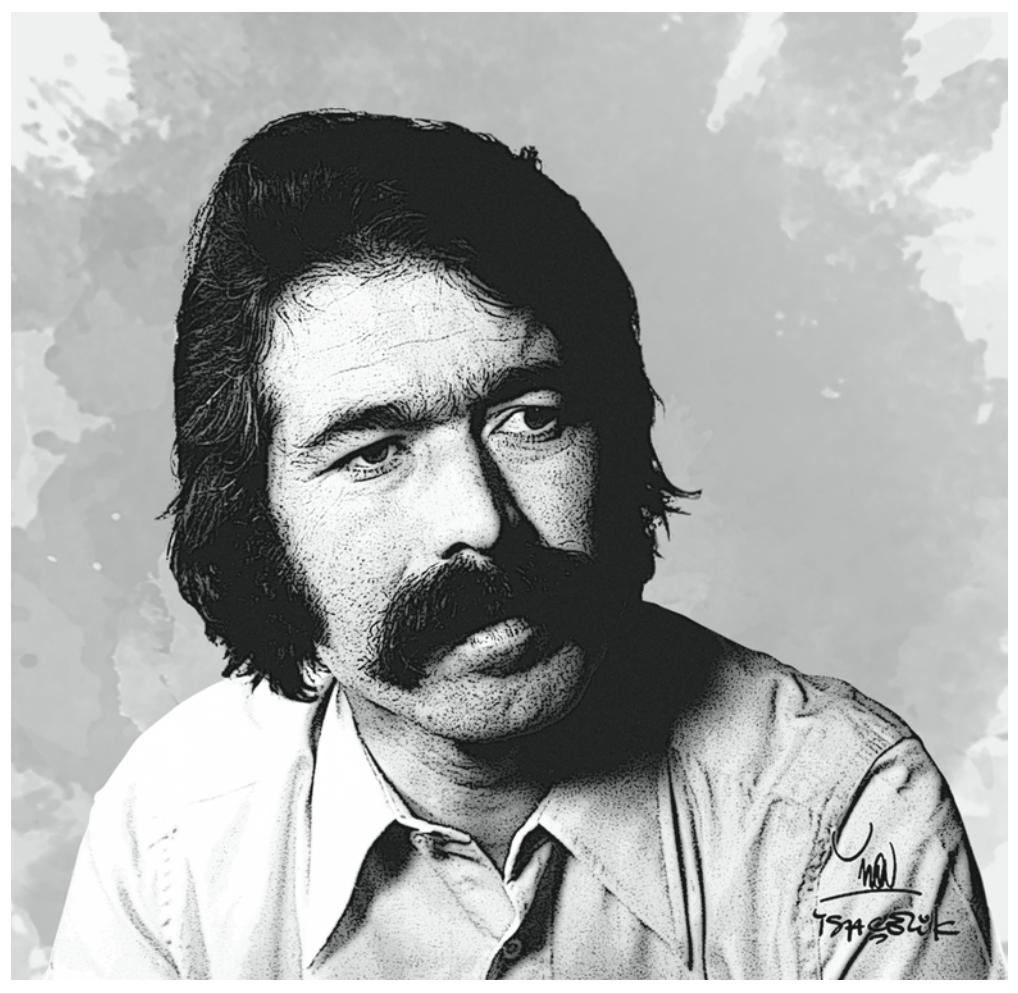
Kentlerimiz, çoğu kez doğası ve mimarisiyle tanıtılıp ilgi odağı yapılmak istenir. Kentin, tarih ve turizmle bütünleşen konumu üzerine verilen bilgiyle çok kişinin belleğinde yer tutması amaçlanır. Oysaki onun toprağına anlam katan insanıdır, asıl zenginliği. Ben de bu zenginliğin içinde kulaç atmak istedim. Yaşamıma anlam katan, eğitim, kültür ve sanat dünyama ışık tutanlar arasında Mersinlilerin ayrı bir yeri olduğunu düşünüp o coğrafyanın dünden bugüne ülkemiz değerleriyle bütünleşen kimi güzel insanlarına bir sevgi selamı göndermek istedim.

Sümer Kraliçesine Selam

Sevgimle birlikte saygılarımı da gönderdiğim bir değerli hanımefendi de bir süredir Mersin'e onur kazandıran Hititolog Muazzez İlmiye Çığ'dır. 20 Haziran 1914'te Bursa'da doğan, 107. yaşını arkada bırakan Muazzez Hanım'ın yaşamak için Mersin'i seçmesini de kentin tarihi ve değerleriyle bütünleşmesine bağlıyorum.

Desen: Nurseren Tor

Fotoğraf: İsa Çelik

Şair Abdülkadir Bulut
“Kasabalı Lorca”
(1942 - 09 Ağustos 1985)

Ataol Behramoğlu, Metin Demirtaş, Abdülkadir Bulut (Mart 1981 Antalya)

ŞAİR ABDÜLKADİR BULUT'UN YAŞAMI ve YAZIN DÜNYASI

Ali F. BİLİR

Öncelikle Şair, Yazar Abdülkadir Bulut'un özgün bir yaşam öyküsü ile yazın dünyasına sahip olduğunu belirtmeliyim. O sağken hiç yüz yüze görüşemedik, yollarımız hiç kesişmedi ne yazık ki. Ortak dostlarımız Yazar Osman Şahin ve Fotoğraf sanatçısı İsa Çelik ile selamlarımız gelip giderdi yalnızca. İkimiz de aynı coğrafyanın, aynı kültürün, Torosların çocuklarıydık oysa; ilçelerimiz komşuydu, akran da sayılırdık...

1966 yılında Anamur Kaşdişlen Köyü İlkokulu öğretmeni Fahrettin Deniz'in düzenlemek istediği; "10 Kasım Atatürk'ü Anma Gecesi" etkinliğine beş öğretmen arkadaşıyla birlikte destek verir. Programda, Atatürk'ün "10. Yıl Nutku" ile "Bursa Nutku" okunacak, Atatürk Devrimleri köylüler tarafından anlatılacaktır. İlçe kaymakamının emriyle program iptal edilir. Düzenleyen ve destek veren öğretmenler hakkında soruşturma açılır. Abdülkadir Bulut dışındaki öğretmenler görevine geri döner. Bulut ise müfettişin raporu doğrultusunda ve bakanlık emriyle, hiç vakit kaybetmeden 22 Kasım günü mahkemeye verilir. Suç delili; evinde kitaplığındaki kitaplar ile onun asfalt yolda ezilmiş olarak bulup panosuna ilaştırdığı sağ ön bacağı kopmuş, sol ön bacağı öne uzanmış konumdaki ölü bir kurbağadır. Müfettişin raporuna göre bu kurbağa Bulut'un benimsediği sol düşünceyi göstermektedir. 1967 yılında mahkemece aklansa da, bakanlık onun göreve dönmesine izin vermez. Daha sonra, Danıştay'a açtığı dava 777 günde sonuçlanır. Kayıtlara "Solcu Komünist Kurbağa Davası" olarak geçen bu trajikomik öykü, Yazar Mahmut Makal'ın "Zulüm Makinesi" kitabına konu olur...

68 Gençlik Hareketi'nin dünyada ve ülkemizdeki toplumsal değişimin habercisi olduğunu sezinlemekte gecikmez, Bulut. Emek, özgürlük, insan hakları onun heyecanla bağlandığı değerlerdir. Bu noktada şiire bakışını yeniden sorgular. Aradığı, toplumcu bakışını yansıtacağı yeni bir söyleyiş, biçem ve dildir. Lorca, Neruda, Ritsos gibi şairleri severek okur. Ahmed Arif, Enver Gökçe, Hasan Hüseyin Korkmazgil gibi toplumcu şairleri yakından izler. En çok Nâzım Hikmet'ten etkilenir ve 2. Yeni'den bütünüyle kopar...

Öğretmen Abdülkadir Bulut, 12 Mart 1971 Balyoz Darbesi ile ülke genelinde tutuklamalar başlatıldığında Anamur'da ilk gözaltına alınan isimler arasındadır. Sorgulanmak üzere altı arkadaşıyla

birlikte Silifke üzerinden Mersin'e götürülür. Dört gün süren aşağılanma, gözdağı, sorgulamanın ardından serbest bırakılır...

70'li yılların başında, Nâzım Hikmet'in şiir dünyasıyla yeniden buluşan Abdülkadir Bulut'un şiir dünyasında önemli bir değişim gözlenir. Yönelindiği "Toplumcu Gerçekçi" şiir geleneği içinde kendi sesini bulur ve özgün, etkileyici şiirler yazmaya başlar... Başarısının ödülünü, Milliyet Sanat Dergisi'nin açtığı yarışmada; Mehmet Taner, İsmail Uyaroğlu, Veysel Çolak ile birlikte "1974'ün Umut Veren Genç Şairleri" arasına adını yazdırarak alır.

Onu yakından izleyen Şair Cemal Süreya; Bulut'un şiirlerini, "Her şeyi bir türkü tadında eritiyor. Yerel görünümlere, durumlara dayanıyor. Ordan soylu imgeler çıkarıyor... Her şiirinde şiir var," diyerek taçlandırır. Ona, 1936 yılında faşist Francisco Franco falanjistleri tarafından kurşuna dizilerek öldürülen ünlü İspanyol Şair Federico Garcia Lorca'nın adını yakıştırır ve "Kasabalı Lorca" adını verir. Şairimiz bu adı benimser ve severek taşır. Aldığı bu ödül ve yüreklendiren sözler, Bulut'un şairlik yolculuğundaki yeni dönemin de işareti olur.

Yıl 1975... Gerçek bir şair olmayı kafasına koyan Öğretmen Abdülkadir Bulut, gönlünde şiirin merkezi saydığı İstanbul'a gitmeyi düşler. Öğretmen olan eşi Havva Bulut da bu isteği olumlar ve tayinleri Anamur'un Melleç Köyü'nden İstanbul Alibeyköy'e yapılıır.

Ertesi yıl kendi olanaklarıyla bastırdığı ilk şiir kitabı "Sen Tek Başına Değilsin", edebiyat ve okur çevresinde büyük yankı uyandırır. İstanbul'da yaşadığı on yıl içinde şiir yazma ve öğretmenliğin yanı sıra bazı ek işlerde çalışır. Politika gazetesinin eğitim sayfasını hazırlar, yayınevlerine düzeltmenlik yapar, Gelişim Hachette'nin dergi ve ansiklopedi bölümünde görev alır. Verimli geçen bu on yıllık süreçte yedi şiir kitabı ile iki çocuk romanı yayımlar. Şiir, söyleşi ve yazıları dönemin en gözde edebiyat dergilerinde yer alır.

8 Ağustos 1985'te, Silifke'den Anamur'a minibüs dolmuşuyla giderken saçma diyebileceğimiz bir trafik kazası ile aramızdan ayrılır Kasabalı Lorca. Henüz 42 yaşındadır ve yarım kalır her şey!..

Bulut'la tanışmam, İstanbul'da üniversite

öğrencisi olduğum 60'lı yıllarda Varlık, Türk Dili, Soyut, Yeditepe gibi dergilerde çıkan şiirleri ile oldu. Ama bunların çoğu 2. Yeni etkisinde yazılmış ürünlerdi. O dönemde biz gençlerin gözde şairi ise Nâzım Hikmet'ti.

Bundan yaklaşık 20 yıl öteye gittiğimizde bambaşka bir Bulut vardı karşımda; 1987 yılında Can Yayınları'ndan çıkan "Ülkemin Şiir Atlası" kitabındaki şiirleri okuduğumda sanki büyülenmiş gibiydim. O duygu uzun zamandır uyuyan şiir yazma dürtümü yeniden uyandırdı.

2003 yılında, üyesi olduğum Mersin Eczacı Odası'nın yayımladığı kültür, sanat içerikli Galenova dergisinin yayın kurulunda görevliydim. Dergimizde yöremiz sanatçılarını tanıtacaktık. Önerimle, derginin ilk sayısının konusu olarak şairimiz Abdülkadir Bulut'u seçtik ve onu tanıtmaya görevini ben üstlendim. Anamur'daki yerel yönetim, siyasi bir uygulamayla, Abdülkadir Bulut Parkı'ndan adını silmişti. Bu vefasızlık da etkilemişti beni.

Anamur'a, Bulut'un köyü Akine'ye gitmeli, sağken görüşemediğim şair dostumun yaşadığı yerleri görmeli, ona bir merhaba demeliyim, diye düşündüm... Anamur'a ulaştığımda kardeşi Hüseyin ile eczacı meslektaşım Suphi Öner bana yol arkadaşı, kılavuz oldular.

Dragon Çayı kıyısında küçük, şirin bir yerleşimdi Akine. Köyün içinde dolaştığım sırada gördüm, bir

evin önünde park edilmiş köy minibüsünün alnındaki: "SEN TEK BAŞINA DEĞİLSİN" yazısını... Belli ki, Bulut'un aynı adı taşıyan şiirinden ağmış bir dizeydi bu:

"Sen tek başına değilsin / Yağmurda koşan tayarlar gibi / Ve toprağı iyice kavrayan / Kökler kadar akranın var / Omuzlarında hayat ve şiir / Alınlarında bir yürüyüş..." diye akıp giden bu dizeleriyle Bulut, bana dostluğu, arkadaşlığı, vefayı anırtıp anımsatıyordu sanki... O an öyle duyumsadım, o anda çaktı kafamda şimşek. Anamalı sistemin göz ardı ettiği bu şair dostumu tanıtan kitabı ben yazmalıydım. İşte, kitap yazma düşüncemin ilk tohumu "bir şiir gibi" o gün, orada ışıklandı. Eve döndüğümde düşüncemi hayat arkadaşım Saadet'le paylaştım. Verdiğim sözün yerine getirilmesine o da katıldı....

Düşüncemizi, 2005 yılında Anamur Kültür Derneği'nin düzenlediği Bulut'u anma etkinliğinde de dile getirdik. Tohum orada filizlendi. Şairimizin sevgili eşi Havva Bulut, kardeşi Kasım Bulut, arkadaşı Güngör Türkeli'nin de ilgi ve desteği ile yola koyulduk. İlkokul öğretmenlerine, çocukluk ve gençlik arkadaşlarına ulaştık, şair dostlarıyla haberleşip onlardan bilgi aldık. Başlangıçta, kapsamlı tek bir kitap tasarlamıştık Saadet'le. Edindiğimiz bilgi, belgelerin zengin yükünü tek bir kitabın taşıyamayacağını anladık. Sonuçta,

farklı ama birbirini bütünleyen iki yapıt çıktı ortaya. Bunlardan “Abdülkadir Bulut, ‘Kasabalı Lorca’”, Bulut’un dergi sayfalarında kalmış ve henüz kitaplaşmamış çalışmalarını; şiir, yazı, söyleşi ve mektuplarını içermekte. Bu nedenle, yapıt onun yeni bir kitabıdır. “Abdülkadir Bulut’a Sevgi Sözleri” ise şairimizin yakın dost ve arkadaşları ile duyarlı okurların onun hakkında ve/veya ona yazdıkları şiir ve yazıları içeren bir “Armağan Kitap” niteliğinde.

Beş yıl süren çalışmamızı 2010 yılının mayıs ayında tamamladık. Dileğimiz, onun ölüm yıldönümü olan 9 Ağustos gününe yetişmesiydi kitabın. Hazırladığımız dosyayı E Yayınları sahibi Mehmet Atay’a ilettik. Kitapların basımını hiç ikirciklenmeden, bir aydın sorumluluğuyla üstlendi. Yanı sıra ölümümün ardından, Havva Bulut’un girişimiyle Can Yayınları’ndan çıkan, toplu şiirlerini içeren “Ülkemin Şiir Atlası” kitabının yeni basımını da sağladı...

Abdülkadir Bulut, 1974 Milliyet Sanat Dergisi En Başarılı Genç Şair Ödülü’nü kazandığında, şiir anlayışına ilişkin düşüncesini; “Önemli olan ozanın şiirsel işçiliğinin işlerliğidir. Başarısı da toplumda yakaladığı ya da algıladığı keskin çizgileri toplumsal gerçekçiliğe yatkın biçimde ayaklandırmasıdır. Ona sıkılı yumruklar ve uzun sesler vermesiyle ölçütlenir. Yoksa ozan, başı ağrıyan insanlara muska yazıvermiş olur.

Şiirin işlevi azımsanamaz kuşkusuz. Ne ki, biçim

denemeleriyle okura bıkkınlık vermesin. Madem ki ozan yaşadığını yazacak, gerçekleri yazacak, o halde ozan şiirin ayaklarını topraktan kesmemelidir...” diye dile getirir.

Şair Ataol Behramoğlu, “Abdülkadir Bulut’a Sevgi Sözleri”ne yazdığı önsözde şunları söyler; “Nasıl özgün bir ses... Özentisizce, hiçbir süse ve yapmacığa başvurmaksızın halk gibi konuşan, ama böylece de halkın söylemini bir çıta daha yükselten bir halk çocuğunun sesi... Kimi kez tekrar tekrar okunmak istenen ve okudukça daha da çok tadına varılan dizeler... Apansız girişler, beklenmedik finaller... Adanmış ve örselenmiş bir yaşamın şiiri...”

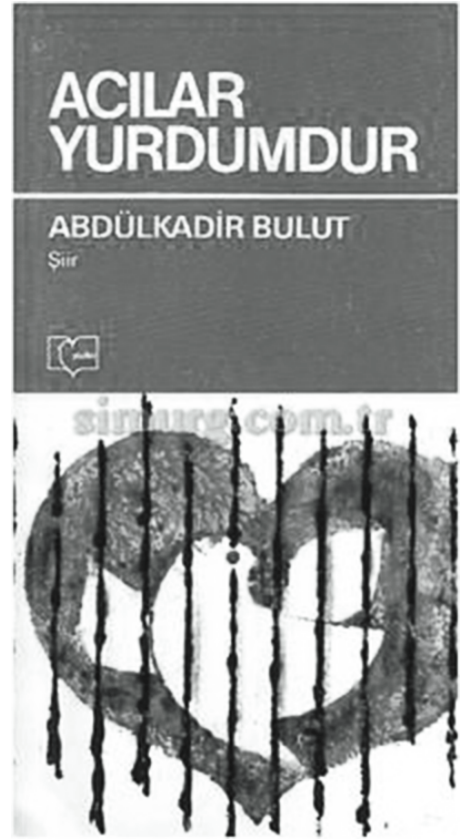
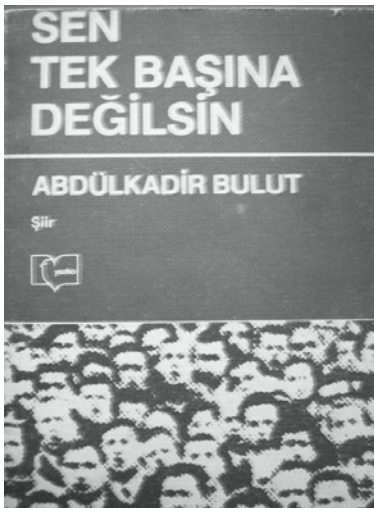
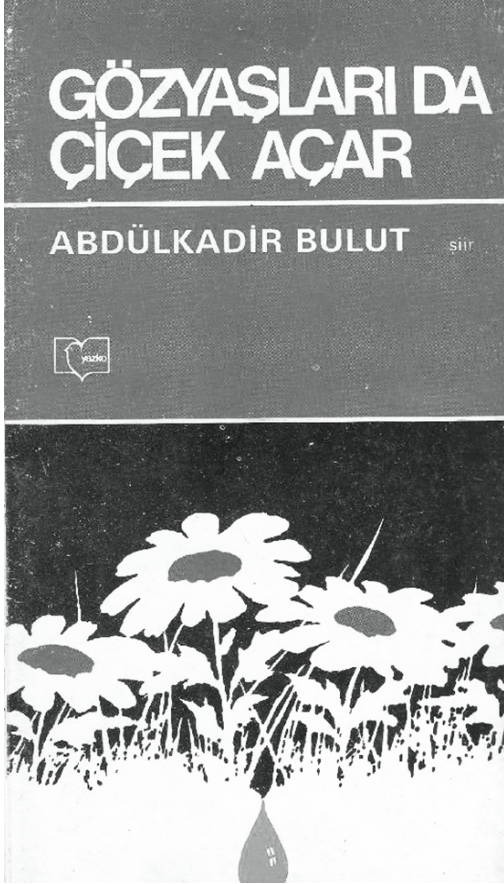
Şair Özdemir İnce, “Abdülkadir Bulut ‘Kasabalı Lorca’ya yazdığı önsözde; “Abdülkadir Bulut, sesiyle, söyleyle, şiirsel tavrıyla, şiirinin biçim, içerik ve tınısıyla yüzde yüz yerli şairimizdir. Hiçbir şeyi ödünç almamıştı: İmgeleri, duyguları, düşünceleri, duyarlıkları, şiir tavrı ödünç alınmamıştır... Gündelik yaşamın, tarihin, kırsal ve sözel kültürün derinliklerinden gelmektedir onun şiiri... Arkadaşlık, yurt sevgisi, insan sevgisi, hak ve adalet duygusu, düşüncesi, özgürlük ve eşitlik tutkusu onun şiirinin belirgin temalarıdır.”

Şair Hilmi Yavuz, Abdülkadir Bulut’un toplu şiirlerini içeren “Ülkemin Şiir Atlası”na yazdığı önsözde; “Anamurlu bir Türkmen’di ve hep öyle kaldı. Üstelik her şeyi yerel olana indirgeyerek, yerelle evrensel olan arasında, sanki hiçbir ayırım yokmuş gibi yazarak. Salt yazarak değil, öyle düşünerek yaşadı, Bulut. Her şeyi, Akdeniz’in doğasıyla kültürü ayırt edici bir sınırın çizilemediği (o öyle düşünüyordu) bir bütünselliğin içinden alınıyordu. Bütün bir düşünce tarihini, Akdeniz’in yerel söylenler, fablleri, türküleri ve yakımlarına gönderme yaparak somutlamak!.. Abdülkadir Bulut buydu... O kadar çok öykü biliyordu ki...

Cemal Süreya, onun için ‘Kasabalı Lorca’ demişti, ben ‘Anamurlu Aisopos’ diyordum...” Bulut; yaşamıyla şiir dünyasını örtüşüren, omuzlarında hayat ve şiir taşıyan; Nâzım Hikmet, Lorca, Neruda gibi şairlerle

duygu akrabalığı olan toplumcu gerçekçi bir ozandı. İçinde doğduğu ve özümseği Yörük, Şaman kültür değerlerini, özgün bir dille evrensel bir yapıya dönüştürmesini bildi. Özgün şiirler var etti. Ve bunu slogancılık tuzağına düşmeden yaptı...

Şair Sennur Sezer bir konuşmasında Abdülkadir Bulut için; "Eğer onu hiç görmedinizse bile yüzünü dizelerinin arasında görebilirsiniz," saptamasını yapar. Ben hep görüyorum Abdülkadir Bulut'un yüzünü. Onu tanıyan ya da yeni tanışacak olanların da Kasabalı Lorca'nın yüzünü görebilmesi dileğiyle...

SEN GİDELİ

Abdülkadir Bulut'a

Yolunu beklemekte
'direniş günleri' arkadaşların
ince bileklerinde
kelepçe izi.

Zeytin silken köylüler
derinden bir "offf!" çekerek
gözlüyor yolunu
Toroslar sensiz.

Terzi Adil unutmamış seni
sefertasında yaprak sarma
koltuğunun altında
yün battaniye
üşümeyesin diye.

Baban Ayneli Aziz
hak geçirmez değirmenci
cigara üstüne cigara sarmakta
dağlara, göç yollarına
çevirmiş başını.

Ak saçlı Habibe
gün görmüş Yörük kadını
annen,
bağırış çığırış
diz dövmeekte.

Sevgili eşin
Umarsız Penelope ve
oğulların iki yaralı ceylan
umut örmekteler
acının gergefinde.

Köyün Akine
Akdeniz ve Dragon Çayı
eli böğründe
seni beklemekteler...

Ali F. Bilir

ABDULKADİR BULUT'UN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Abdülkadir Bulut, 1942 yılında Mersin'in Anamur ilçesi Akine Köyü'nde, yarı göçebe Türkmen bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Öğrenimini; Çaltıbükü Köyü İlkokulu ve Anamur Ortaokulundan sonra girdiği Akşehir İlköğretmen Okulunda tamamladı (1962). Anamur ve Kırıkhan ilçelerinde öğretmenlik yaptı. 1966 yılının 10 Kasım'ında, Anamur'da öğretmen arkadaşının düzenlediği "Atatürk'ü Anma Etkinliği"ne katılma ve 'sol propaganda yapıp halkı isyana teşvik etti' suçlamasıyla görevden alındı. Danıştay'a açtığı dava 777 günde sonuçlanıp yeniden görevine döndü.

"1968 Öğrenci ve Gençlik Hareketi" ile ülke düzeyinde yürütülen "1969 Köylü Birliği Yürüyüşü" eylemlerine Anamur'dan destek verdi. 1971 Darbesinin Balyoz Harekatında gözaltına alındı. 1975 yılında, İstanbul-Alibeyköy Güzeltepe İlkokuluna öğretmen olan eşi Havva Bulut'la birlikte tayin yaptırdı. On yıl yaşadığı İstanbul'da öğretmenliğinin yanı sıra yayınevlerinde düzeltmenlik, Gelişim Hachette Ansiklopedisi hazırlamak gibi işlerde çalıştı. "Yazar ve Çevirmenler Yayın Üretim Kooperatifi" (YAZKO) kuruluş ve yönetiminde görev aldı. Hep doğduğu topraklara, Akdeniz ve Toroslara özlem duyarak yaşadı.

8 Ağustos 1985'te, Silifke'de hapis yatan bir arkadaşının mahkemesinden dönerken, Silifke-Anamur yolunda bindiği minibüs kapısının açılması sonucu düşerek ağır yaralandı. Kaldırıldığı Mersin Devlet Hastanesinde bir gün sonra yaşamını yitirdi.

Şiir yazmaya ortaokul yıllarında başlayan Bulut'un ilk şiiri "Dön Kaşların Üç Böldüm", Anahtar Dergisi'nde yayımlandı (1959). Sonraki yıllarda yazınsal ürünleri Varlık, Türk Dili, Forum, Yeditepe, Soyut, Sanat Emeği, Hürriyet Gösteri... gibi dönemin seçkin dergilerinde değerlendirildi. Şiirde arayışını 60'lı yıllarda "İkinci Yeni" etkisinde sürdüren şair, 70'li yıllarda yöneldiği "Toplumcu Gerçekçi" şiir geleneği içinde sesini ve kişiliğini buldu. Yerel kültür öğelerini, yerel dil ve özgün imgelerle yansıttığı şiirleriyle adından söz ettirdi. Milliyet Sanat Dergisi'nin açtığı "1974'ün En Başarılı Genç Şairi" yarışmasında, 1974'ün "Övgüye Değer Şairleri"nden biri olarak ödüllendirildi. Şiirini olumlayan Cemal Süreya onu, "Kasabalı Lorca" adını vererek taçlandırdı. Şiirinin en olgun döneminde aramızdan ayrıldı...

Sağlığında yayımlanan yapıtları: Sen Tek Başına Değilsin, şiir, Yonga Yay. 1976; Kahveci Güzeli, çocuk şiirleri, Arkadaş Yay. 1980; Üveyikler Göçerken, çocuk

YENİDEN DÖNER İSEM MERSİN'E

Yeniden döner isem Mersin'e
Yine böyle bir temmuz günü
Uçurtmalar almalıyım yanıma mutlaka
Çocukların oyunlarındaki güzelliğe
Karıştırmak için gökyüzünü

Yeniden döner isem Mersin'e
Omuzlarına dokunarak kucakladığım
Arkadaşları bulmalıyım erkenden
Yüzleri, önü asmalı kahvelerde
Yeni bir güzelliğe dokunurken

Yeniden döner isem Mersin'e
Aşılarının sargılarını almalıyım
İncecik portakal fidanlarının
Hatırlatsa da arkadaşların düşürülüşlerini
Üstünden dökülen kurumuş çamurları

Yeniden döner isem Mersin'e
Gurbetçi kokularını düşünerek
Koklamalıyım yere dökülseler bile
Kokularını çürümeden atmayan
Ne kadar çiçek varsa.

Abdülkadir Bulut
Mersin, 8. 7. 1982

GERİDE KALAN

Ölüm zamansız çıkabilir karşına,
Ancak ölüm durması değildir kalbin yalnızca
Nitekim sevmeyen yürek zaten ölüdür.
Bilmeden farklı lisanlarda sayıklanır sızı
Anlam verilmez mutluluklara
Adı konmaz düşlerin.
Kendin olmak suçtur
Duman tüter iki parmağın arasında
Suya yazı yazar, gökte yüzer
İmkânsız aşıklar.
Kelimeler altın, zaman durağandır
Kaçamak yaşayanlara
Görüp de koyamayanlara başını omzuna
Ya da kokusu, nefesi olamayanlara
Onun için,
Kendi tükenenlere.
Pişmanlığın meyvesi zaman, suçu insandır
Gitmek sözde, sevda gözde kalmamalı
Ver hakkını her soluğun
Mışcasına yapma mesela,
Dünyadaki son günün olsun her gün
Güneşle bat, Ay'la doğ
Kendine karşı düşmanla dost, dimdik
Yaşamayı da bil göçmeyi de,
Hatta,
Bir gün geçip gitmeyi de...

Kadir Alp BULUT

romanı, Remzi Kitabevi Yay. 1981; Acılar Yurduumdur, şiir, Yazko Yay. 1981; Yakımlar, şiir, Yeni Türkü Yay. 1982; Göz Yaşları da Çiçek Açar, şiir, Yazko Yay. 1983; Sakar Tay, çocuk romanı, Yazko Yay. 1983; Sen Tek Başına Değilsin 2, şiir, Yazko Yay. 1984; Yurduyum Şiir Defteri, şiir, Yeni Türkü Yay. 1984.

Ölümünden sonra, daha önce kitap olarak yayımlanan şiirlerini, henüz kitaplaşmamış olan "Direniş Günleri" ve "Ülkemin Şiir Atlası" dosyalarındaki şiirlerle birlikte "Ülkemin Şiir Atlası" adıyla, Can Yayınları tarafından toplu şiirler olarak yayımlandı (1987).

Kitaplaşmamış şiir, yazı, söyleşi ve mektupları F. Saadet Bilir ve Ali F. Bilir'in ortak hazırladığı "Abdülkadir Bulut-Kasabalı Lorca" adlı yapıtta toplandı (E Yayınları 2010).

HAYATTAN EDEBİYATA; EDEBİYATTAN HAYATA...

Celâl SOYCAN

1/ Edebiyat, “güzel söz söyleme sanatı”, yani retorik midir? Ya da şöyle soralım: Gündelik konuşmada yaygın olarak kullanılan “Bana edebiyat yapma!” uyarı cümlesinin dayanağı nedir?

Kökeni Antik Yunan’a dayanan ve bütün bir Klâsik Dönem sanat anlayışına hükmeden, Kant tarafından felsefi düzeyde tahkim edilen sanat anlayışı Güzel odaklıdır; sanat eseri algısal haz uyarmakla bilinir; dolayısıyla olayların ve olguların epik (destansı) anlatımına yoğunlaşan söyleyişlerin de Güzel olması gerekir. Bu bağlamda retorik, Antik Çağ eğitiminde çok önemli bir statü nedenidir.

Oysa Modern zamanlarda Güzel kavramı, yerini Estetik’e bırakır; artık bir başına hoşlanma değil, farklı duygular uyandıran bir değerler düzeni söz konusudur. Öyle ki, alışıldık anlamda çirkin olan bir imge, modern sanatta çok boyutlu bir duygulanım (anlamlandırma) kaynağı halinde biçimlendirilir. Van Gogh’ta Eski Postallar ya da Patates Soyanlar, Picasso’da Guernica ya da Ağlayan Kadın, Dostoyevski’de Suç ve Ceza, Marquis de Sade’nin bütün kitapları... ve daha nice modern dönem sanat eseri, klasik Güzel kavramını duyumsatmayan bir içeriğe ve etkiye sahiptir.

Peki durum buysa, modern edebiyatta Dil nasıl çalışır? Güzel söz söyleme sanatı (retorik) bütünüyle silindi mi? Modern zamanlarda yazar açısından Dil nasıl kavranıyor ki, klasik dönemden farklı bir edebiyattan söz ediyoruz?

Çok kısaca konuşalım.

2/ Klasikte sanat anlayışı, Yansıtma/ Taklit amaçlıdır; var olandaki güzelliği, oradan devşirilecek hazı ortaya çıkartmak... Edebiyat da, sözlü gelenek uyarınca, retoriğe dayalı bir Dil tasarrufunu esas alır; bütün klâsik edebiyat formları, doğrudan hoşlanma başta olmak üzere verili, hazır duyguları uyarmaya dönüktür.

Peki Modernitede durum nedir? Buraya gelmeden, bütün zamanlar için geçerli bir Sanat tanımı yapmaya çalışalım. Öyle ya; M.Ö.15. yy.da Lascaux Mağarasındaki duvar resimlerinden Afrika Masklarına, Picasso’dan Okyanusya Sanatına,

Arkeolojik bulgulardan Andy Warhol’a, Duchamp’ın Pisuvan’ından Nâzım Hikmet’in şiirlerine... uygun bir Sanat tanımı nasıl olabilir?

Şu tanımı işe yarar buluyorum: Sanat, insan duygusunu ifade eden, algılanabilir formlar yaratmaktır.

Burada vurgulanan nedir?

- a. Sanat bir duygu formudur.
- b. Sanat bir dışavurumdur; ifadedir.
- c. Sanatsal ifade algılanabilir olmalıdır.

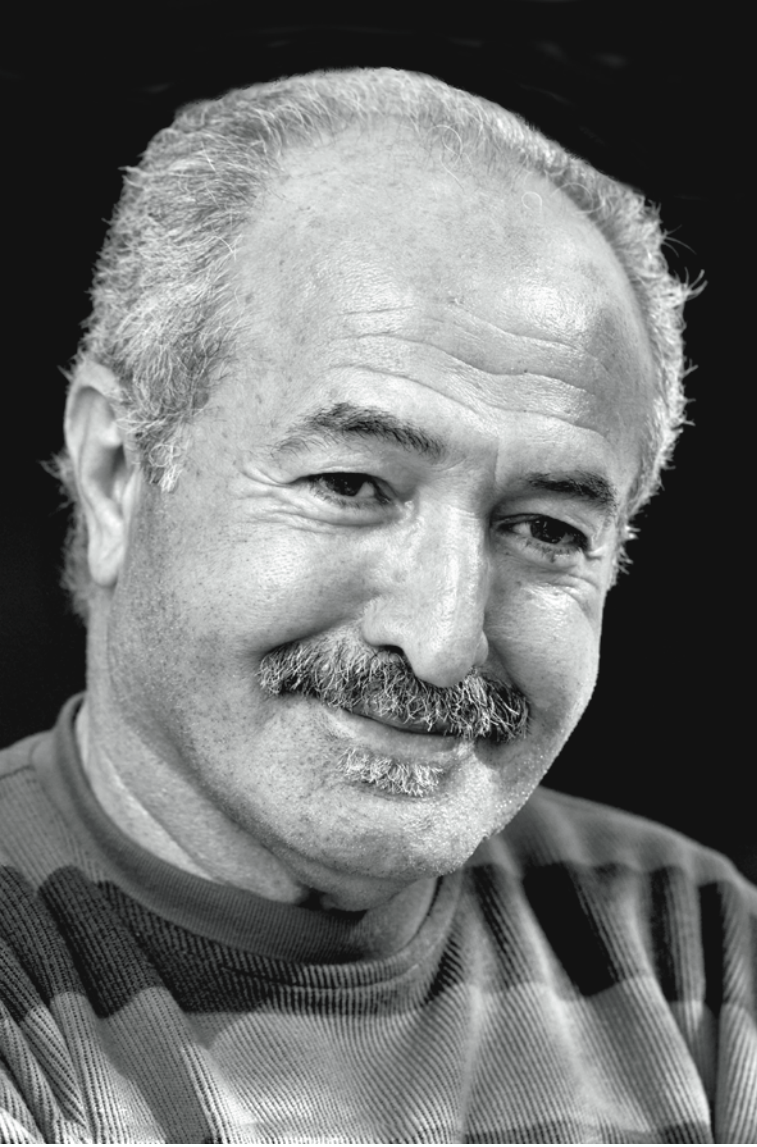
Bunların her biri üzerinde konuşulabilir, konuşulmalıdır; ama ben oralara dağılmadan sözü edebiyata kaydırayım: İnsanlığın geliştirdiği en hayret verici, en gelişmiş sembolik araç Dil’dir ve edebiyatçı da bu imkânı kullanarak yazar. Peki de, meselesini gündelik dilde anlatmak varken, ne diye işi uzatıp formlar yaratıyor; kaldı ki, klâsik retorik, yani süslü söyleme de artık çok yavan sayılıyorken, yazar (şair, romancı, öykücü) niçin ve nasıl bir Dil macerasına yöneliyor? Öyle ki, Modern sanatta Eleştiri Kurumu/Eleştirmen de bu kırılmayla ilişkilidir.

Öyleyse, şu Dil olgusu üzerinde biraz oyalanalım.

3/ Dil, yalnızca nesneleri işaret etmez, olguları ve olayları iletmez; asıl büyük ontolojik işlevi anlamlandırmaktır. Anlam kurucu/ anlamlandırıcı özelliğiyle Dil, Heidegger’in söyleyişiyle Varlığın Evi’dir; ya da Wittgenstein’in dediği üzere “Dilimin sınırları dünyanın sınırlarıdır”.

Yani Dil, bir kavramlar bütünü olarak bana bir dünya kurar ve ben o dünya-evi içinde ikâmet ederim; dışına çıkamam.

Peki dışına çıkma ihtiyacı duyarsam? “Duyarsam” diyorum; çünkü duygu düzeyinde varlığımın hacmi sınırsızdır; oysa düşünce düzeyinde pek mesele yoktur; düşüncelerimi ifade edişte Dil bir sorun yaratmıyor pek; metaforlarla, benzetmelerle falan çözüyorum (kaldı ki, günlük konuşma dilimizin neredeyse yüzde sekseni metafor, yani “...yerine” kullanımlarla doludur). Kısaca: Dil’le düşünürüm; ama Duygu’lar yaşanır.

Celâl Soykan Fotoğraf: Erkan Özyaydın

kaldığını acıyla fark ederiz. Kaldı ki, aynı ad altında toplanan bir duygunun, diyelim korkunun, öfkenin, susa-kalmanın, sayısız halleri var; endişenin, arzusun, hırsın, aşağılanmanın, ego tahribinin, kibrin ve kırgınlığın...

Nereye geldik?

Varoluş savrulmalarında, derin duygu hallerimde, kendiliğim dolayındaki iç hayatımda yani kabaca “ontolojik-özne”liğimi dışa-vurmakta, ifade etmekte Dil aciz kalıyor; söyleyemediğimiz ne çok halimiz var; ağlayarak, bağırarak, susa-kalarak, yutkunarak, bakışarak dışa-vurabiliyoruz.

“Modern Edebiyat”ın kapısını da bu nedenle tıkladığımız; okur ve yazar sıfatıyla onun eşliğine çulumuzu bu nedenle seriyoruz.

Biraz daha açalım mı?

4/ Bütün tanımlar gibi, belirli indirgemeler taşısa da, işe yarar gördüğüm yukardaki Sanat tanımının odağında “Duygunun ifadesini biçimlendirmek” vardı; yani ilgili sanattaki malzemeyi (resimde boya, çizgi; müzikte ses/sessizlik; heykelde mermer, çamur; dansa devinim; edebiyatta dil, fotoğrafta görsel imge), yani metaforik söyleyişle Dil’i biçimlendirerek, alımlayıcıya (okur, izleyici, dinleyici) Bir-şey iletmeye çabalıyorum; gündelik dili (geçişli, saydam) aşarak, sanatsal dil (geçişsiz, mat) üzerinden iletişim kurmaya çalışıyorum.

Bu düzeyde estetik çalışma, meselâ heykelde doluluk/boşluk düzeni; resimde mekân kurgusu; şiirde ses, müzikalite, retorik; müzikte bütün ses ve sessizlik düzeni; romanda ve öyküde olaylar ve karakter örüntüsü başta olmak üzere bütün metinsel kurgu, yani eserdeki estetik/poetik bütünlük bu iletişimi güçlendirmeye hizmet içindir.

Şimdi; bir sıkışmadan söz etmeliyim: Edebiyat, diğer sanat disiplinlerinden farklı olarak, Dil’i, yani gündelik kullanımda zaten işimize yarayan bir malzemeyi kullanır. Ortalama bir insanın bu anlamda Dil ile de bir meselesi olmaz; dolayısıyla modern edebiyatın dil

Asıl düğüm şurada: İnsan deneyimi, Dil’in söylemsel formuna giremeyen, yani söylemsel olarak iletilmeyen, mantıksal düşünüş kalıplarından taşan, bilinmeyen bir dünyayı içerir.

Basitleştirelim: Dil, varoluşuma ilişkin her iletişim teşebbüsüne cevap veremiyor!

Bu adlandıramadığımız, dilimizin ifadeden aciz kaldığı deneyimlerimizin öznel boyutunu biz Duygu olarak alımlarız. Onları da ortaya çıkış şartlarına göre adlandırırız: Korku, nefret, öfke, suskunluk, yas vb. Ama onları anlatamayız, açamayız, içimizdeki halini kelimelere emanet ettiğimizde, Dil’in nasıl da yetersiz

yetersizliği konusundaki varlık gerekçesini kavramakta zorlanır.

Kaldı ki, mesele üzerinde düşünmeyen çoğu eğitilmiş insan da bu düşüncededir; modern edebiyatın, özellikle de şiirin okurla gerilimi buradan başlar.

Ben, Duygu dolayında, bu dilsel yetersizliğin daha anlaşılır olacağını düşünüyorum; çünkü her birimiz kendi iç dünyamızda bu duygu kırımını çok yaşıyoruz. Bu kavşakta, düşünce dünyamızdaki seçimlerimizin, algılarımızın, yorum ve çözümlerimizin büyük ölçüde duygularımızın basıncıyla belirdiğini unutmayalım. Aynı olay, olgu ve gerçeklik karşısında bunca farklı düşünüşü başka nasıl açıklarız? Evet; bilgi, yani epistemik donanım önemlidir ve büyük ölçüde belirleyicidir; ama bilinçaltı yapılanmamız, konuya dair duygusal haritamız, kişisel hikayemiz düşünme yetimizi yönlendirir, seçimlerimizi ve kararlarımızı belirler.

Bizim, onlarca maske altında “Özne”liğimizi inşa eden, tanımlayan, değişerek ve dönüşerek idrâkimizi formatlayan duygu hallerimizle bir İç-Dünya’mız var; maddî dünyanın bir parçası olan beynimizi ve o maddî dünyayı çok özel bir konumdan, içerden/dışardan algılayan bedenimizi o İç-Dünya hayatımızda biliriz; ama bu biliş bir duyumsamadır; dil dışıdır, kodlanamaz, saklıdır, iletilemez.

Dahası var:

Anlayamadığımız, ama bir şekilde dış görünümümüzden adlandırdığımız duygularımız dışında, herhangi bir tanımlanabilir duyguya dönüşmeyen (usulca beliren ve çoğu kez susan, sapan, şiddetlenen, kırılıp katlanan, yön değiştiren vb.) sayısız duygu hallerine sahibiz. Bunların her birinden, her birimiz farklı etkileniriz; bu farklılığı da büyük ölçüde diğer duygu düzenlerimiz belirler. Bazen bu duygular çakışır, belirli bir hâl almadan çözülürler.

Özetle, öznel gerçekliğimizin bu dinamik unsurları, yani duygusal okyanusumuz bir İç-Dünya oluşturur.

İşte, dilin düzenine girmeyen, yani gündelik söylemsel biçime girmeyen bu düzeyi dilde kavramak güçtür; öznel gerçekliğin dilsel (sembolik) sunumu imkânsızdır. Semantik bilimi, yani anlambilim de zaten bütün bu duygu hayatını kaotik, biçimsiz,

sadece “Ah! Aman Tanrım! Hadi ya!” benzeri belirti türünden (symptomatic) ifadelerle işaretleyerek bu imkânsızlığa baş eğer.

Tamam da; bu durumda sanat eseri, bizim alanımızda ise edebiyat yine dili kullanarak ne yapabilir? Yani ifadede imkânsız bir ortam olan dilden hareket ederek, alımlayıcıyla nasıl iletişim kuracağım? Edebiyat eseri, hadi çözmek demeyelim, bu düğümü nasıl gevşetir?

Bunun için, her modern sanat eseri için geçerli tespitlerimizi el altında tutacağız:

a- Sanatta her sembol, bir duygunun ifadesidir; kelimeler, olgular, olaylar ve imgeler, duyguları biçimlendirir ve öyle de alımlanmalıdır. Bu ne söylüyor? değil; bu nedir? Sanat eseri, temsil ederek, benzeyerek değil, duygu düzeyinde bizzat O- Şey olarak belirir.

b- Bir sanat eseri sabitlenmiş bir anlam iletmez; ama bir anlamlandırma sürecidir, onu dilsel olarak sabitleyemezsiniz; her alımlayıcı kendi algı düzeyinde ve ancak sezgisel olarak kavrar. Sezginin de geçmiş/gelecek hattında işleyen yaşantı/bilinç içeriği olduğunu, düşünce ve duygu düzeyinde yapılandığını da unutmadan...

c- Sanat eseri, kişisel bir iç dökme alanı değildir; orada öznel hayat nesnelleşir; nesnel dünya öznelleşir. Edebiyatçı, duyguyu biçimlerken ötekileşir; kendine mesafe alır ve okurla arasındaki mekâna yerleşir. Nasıl? Biz buna poetik düzey deriz; “okura bulaşma” düzeyi...

d- Her sanat imgesi, her edebî öge, yazarın iç dünyasının doğasını ifade için oluşturulmuş; ama aynı zamanda dış dünyanın ayıklanıp sadeleştirilmiş hâlidir. Edebiyatın hayatla teması ve diğer sanatlara oranla insan tekini dönüştürebilme kapasitesi bu dilsel imkâna bağlıdır.

5/ Yazar, eserinde edebiyatın hayatla temasını yitirmemek zorundadır; bunu da, hayatı doğrudan anlatarak değil, anlatılamaz olana, yani duygulara form vererek yapar. Farklı edebiyat türleri için her yazınsal öge bu anlamlandırıcı bütünlüğe katılır ve okur da bu bütünü estetik bir inşâ olarak alımlar. Buralara başka bir yazıda sokulmayı deneyelim.

Bu kışta kıyamette gidemezsin, dedim. Paran yok, seni cipten atarlar, dedim. Giderim dedi. Atsınlar yine de giderim. Karne tatili süresince burada parasız pulsuz kalamam, dedi. Bir yolunu bulacağını söyleyip ardına bakmadan ayrıldı birlikte kaldığımız evden.

Elinde filesi, küçük adımlarıyla iniş aşağı koşu koşu indi çarşıya. Çarşıda sabah saatlerinin hareketliliği vardı. Telaşlı sağa sola giden insanlar görünüyordu. Bir de cadde kenarında duran koyu yeşil renkli cipin başında birikmiş ve yolcu olduğu anlaşılan birkaç kişi... Cipin sürücüsü birkaç saniye arayla, “Mağara, Mağara, Mağara!” diye bağırarak yolcuları tamamlamaya çalışıyordu.

Hacın’ın kuru soğuşunda bir elini pantolonunun cebinde ısıtmaya çalışarak cipe yaklaştı. Biraz bekledikten sonra, cipin arka bölümüne atlayıp yan oturaklardan birine oturdu. Elinde sıkıca tuttuğu, içi kitap ve çamaşır dolu filesini ayaklarının arasına yerleştirdi. Artık “Mağara, Mağara, Mağara!” sesini duymuyor, oturduğu yerde kafese alınmış bir maymun gibi mutsuz görünüyordu.

Şoför marşa bastığına göre, yolcular tamamlanmış olmalıydı. Birkaç kez yüklendi gaza. Egsozdan bir top duman çıktı. Kapıyı açıp fırının önünde bekleyen tanıdığına seslendi: “Oğlum Metin, ben gidiyorum hakkını helal et!” Karşıdaki de ona “Sana Azrail’in gücü yetmez koçum, korkma ölmezsin!” diye karşılık verdi. Söylediklerinin şaka olup olmadığı pek anlaşılamamıştı. Yoksa bu karlı havada Mağara’ya ancak onun gibi delilerin gideceğini mi ima etmek istemişti?

Helalleşme bitiminde cip kımıldadı. Gittikçe artan egsoz gürültüsüyle yola koyuldu. Hacın’ın yol kenarındaki sırtını dağa dayamış, derme çatma evlerinin önünden geçip gidiyordu yolcularıyla. Çirişliler mahallesine geçit veren Ermenilerden kalma taş köprü görüldü bir an. Az sonra da Obruk yolunu tırmanmaya başladı. Bir dönemeç bitmeden diğerine giriyordu ön tekerler. Zaman zaman insanın midesini altüst eden boğucu benzin kokusu yayılıyordu içeriye. Ama bu kokuyu kimsenin taktığı yoktu.

Oturduğu yerden bakınca, cipin ön camından Obruk manzaraları görünüyordu. Allah korusun, şoförün bir yanışında yüzlerce metre yüksekten aşağıya düşmek ne kadar da ürkütücüydü. En iyisi aşağılara bakmamaktı. Bu kez yanında oturan pos

bıyıklı yolcuları incelemeye başladı. Avşarlarla Kürtler ne çok birbirine benziyordu. Her biri kalın, gür ve ucu kıvrık bıyığıyla dağa bayıra meydan okuyormuş gibi görünüyordu. İçlerinden biri:

“Yeğenim, sen kimin oğlusun?” diye sordu.

Küçük yolcu, babasının adını söyledi. “Maşallaaah...” dedi adam. Başkaca bir şey sorulmadığı için o da bir daha sesini çıkarmadı. Başını eğip ayaklarının arasında tuttuğu filesine baktı. Ya yarı yolda cip parasını isterse şoför... Bunu düşünmemek için başını sağa sola çevirdi. İster istemez yine pos bıyıklı, çatık kaşlı yolcularla göz göze gelmek zorunda kaldı. Önündeki filede bir şey arıyormuş gibi yaparak kurtuldu pos bıyıklıların bakışından. Tekrar kendi tedirginlikleriyle baş başa kaldı.

Cip, greyderin yolun sağına ve soluna yığıldığı kar tepelerinin arasında ilerlerken, şoförün yol paralarını ne zaman isteyeceği bir türlü aklından çıkmıyordu. Şoför, cipe parasız bindiğini bilse, cipten indirebilirdi onu. Hem de bu karda tipide, dağın başında... Böyle parasız pulsuz başka biri de almazdı onu aracına. İşte o zaman buracıkta ölürüm, diye geçirdi içinden. Kesin ölürüm... Kurtlar parçalar beni. Kurtlardan kurtulsam bile soğuktan ölürüm. Hele bir varsalardı Mağara’ya... Şoför yol parası istemeden varabilselerdi...

Yol kıyısındaki ardıc ağaçlarının her biri, karı sırtına çekmiş de ısınyormuş gibiydi. Ağaçların yeşil yaprakları beyazla yan yana durunca, böyle sıcak bir görüntü oluşuyordu. Küçük yolcu, yazın bu yolları kimbilir kaç kez yürüyerek kat ettiğini anımsadı. Yaz başkaydı, kış başka... Gel de yürü şimdi yürüyebilirsen... Yol paran da yoksa ciplere kaçak binmek zorunda kalırsın böyle. Nereden akıl etmişti bu yol parası olmadan cipe binmeyi... Yolu yarladıktan sonra, böyle sorular sormanın sırası mıydı? Mağara’da son durakta uyduracağı bahanelere kafa yorsa daha iyi olmaz mıydı?

Yolun kalan bölümünde, bahaneler arayıp durdu. Şoförün hiçbir bahaneye tav olmayacağına inandırdı kendini. Mağara’ya yaklaştıkça, el çabukluğuyla cipin brandasını açıp arkadan atlamayı geçirdi aklından. Param yok demektense, böylesi daha iyiydi. Bir sürü yolcunun gözleri önünde bu pek akılcı olmaz, dedi.

Belki son durakta, cipten iner inmez bunu yapılılabildi. Cipten iner inmez kaçmaya başlasa kim yakalayabilecekti onu? Hele de bu göbekli şoförün,

Orhan Özdemir Fotoğraf: Erkan Özaydın

ardından koşup da onu yakalaması olanaksızdı.

Mağara'nın çamur sıvalı, toprak damlı evleri görünüyordu. Bacalardan çıkıp yükselen dumanlar, kar içindeki bu hayalet ilçeye kimliğini bağışlıyormuş gibiydi. Küçük yolcu, o dumanların yükseldiği yerin son durak olduğunu bir kez daha anımsattı kendine. Heyecanlanıyordu. Heyecanlandıkça kafasındaki yol parasına ilişkin tüm tasarılar eriyip gidiyordu. Ne diyecekti ki şoföre... En iyisi doğruyu söylemek diye geçirdi aklından. Son durakta cipten inerken aklında kalan bu oldu.

Yolcular yol ücretini öderken rahatlıkla kaçabilirdi aslında. Buna gerek duymadı. Para ödeyen yolcuların oluşturduğu sıranın en sonuna durdu. Sıra kendisine geldiğinde, korkudan kekeleyerek şoföre parasının olmadığını, burada tanıdık birinden alıp vermek istediğini söyledi. Daha sözünü bitirmeden şoför:

“Paran yoktu da neden bindi cipe! Terbiyesiz herif!” diyerek küçük yolcunun elindeki fileyi aldı. Küçük yolcu hiçbir şey demeden başını yere eğdi. Şoför bağırmasını sürdürdü:

“Parayı getirirsen fileyi alırsın! Tamam mı?”

Cip son duraktan uzaklaşırken elleri bomboştu

küçük yolcunun. Yanında ayaklarının arasında sıkı sıkı tutarak getirdiği filesiyle bütün eşyaları gitmişti. Eşyalarını geri alabilecek miydi? Birden donmuş karın üzerinde kıpırdamaya başladı. Bir gücemişlik duygusu içinde yürürken buzlu karda kayıp düşmemeye çalışıyordu. Neye, kime gücendiğinin tam olarak adını koyamıyordu. Sağına soluna dikkatli bakınca tanıdık yüzlerin çoğaldığını fark etti. Ne ki olan olmuştur bir kez; filesi elinden alınmıştı.

Filesini aklına geldikçe kinlendi şoföre. Hemen yanıtını bulamadığı sorulara kaptırdı kendini... Başını kaldırıp Mağara'yı çevreleyen karlı dağları gördü. Birbirine yaslanmış yüce dağları... Yanında yaslanacağı biri olsaydı... Keşke Hacı'nı da kalsaydım diyemiyordu. Kalsaydı yine parası olmayacaktı. Beş parasız cipe binmesinin nedeni de bu değil miydi zaten...

Kırılan onurunu cipin neresine yerleştireceğini bilemiyordu. Ne şoförü suçlayabiliyordu ne de kendini. Hayat, buzlaşmış karda yürümek gibi bir şeydi anlaşılan. Buzlaşmış karda düşmeden yürüyebilmek bir hünerdi. Bunca yoldan sonra, bir hüner daha öğrendiğini düşünüyordu. Yürüdü. Kahvenin yanındaki tanıdığı bir bakkaliyeye girdiğinde öğle ezanı okunuyordu.

YARATI EŞİĞİNDE NOTLAR

Ahmet YEŞİL

Kurcalamak

Sanat eserini kurcalamak risk almaktır. Sanatçının çalışma süreci bittiğinde, ortaya çıkan eser sanatçıya da hiç beklemediği sorular sorar. Burada sorular üretmek kendinize sonraki maceralar için ufuk açarsınız adeta. Bu bir uçurum kenarında duruşun bilince etkisi gibidir.

Sanatçı, sorduğu tüm soruların karşısında kendi sanat diliyle yanıtını da yaratır aslında. Her yanıt ilgili imgenin doğurganlığını arttırır. İfade bir yaratının gizli biçimi, imgesidir. Nesnel duruşuyla, nitel semantik gücüyle kendisine isabet eden sorulara karşı yarattığı yanittir. En doğru yanıt ise kendi doğrularımız; yaşam ilkelerimizle kendimize ait olandır. Bu da kendinde mevcut gerçekliğin duruşudur. Zira her sanatçı, kendi gerçekleriyle, yaratı dünyasında kendine ait olanı çoğaltarak üretir.

Görsel Dokunuş/lar

Sanatın yarattığı estetik/plastik değerler, dünyaya yansıyan bir atmosfer kurar. Gündelik yaşama kilitlenmiş insanların da belki hiç ilgilenmedikleri bu yansımaların içinden geçmesi kaçınılmazdır. Çünkü görsel olanı izlemenin ötesindeki görme biçimi, yaşamı algılayan aklın görsel temaslarıdır. Onları hiç istemese de yakalar, içine soğurur ve beklemediği birileriyle ortak algıya zorlar. Görsel olan sataşır, örter ve estetik aklın duyarlığına yerleşir.

Resimlerimde başvurduğum her olgunun hayatımda bir karşılığı, bir yaşanmışlığı vardır. Zira altını dolduramadığınız bir dil size ait değildir; olamaz... Zaman içinde plastik dilinizi oluşturduktan sonra, kendinizi keşfetmek üzere teknik arayışlara giriyorsunuz. Durduğunuz an kendi ayak izlerinizi işgal edersiniz. Resim dilini izlemek, seyretmek üzere zamanı beklemeye almak gibi bir lüksüm olmadı hiç. Arkanızda yığılan birikim, yeniye başlamak üzere bir deneyden ibarettir. Hiçbir deneyi inkâr etmeden, plastiğin dayattığı yenilenmeye açığımdır oldum olası. Arayış, bilinç, hesaplama iradesi kendi plastik açılımını getiriyor zaten. Son dönem çalışmalarında ip, resim dışında hiçbir kaygı aramadan kendi dönüşümünü ve anlamını kurdu. Daha yalın, daha minimal. Bu elbette benimle hayat, benimle resim ve benimle kendim arasında süren gerilime bir çözüm çabası...

Kendimin kendimle kuşatıldığımı hissettiğimde, o boğulma anında, bitmiş bir resimdeki söylenmemiş kuşanarak çıkış ararım. Beni de şaşırtacak yeni bir

sözü, resimsel tözümlü yadsımadan... Benim resmim belki teknik olarak tamamlanmış da olsa, her dönem yeniden bakılmaya talip olur. Aksini yenilgi sayarım. Resmimin ve yaşamımın belki de en yakın tanığı olarak, sizin önüme sürdüğünüz bu sorular da bendeki bu bitmemiş söz sancısına ayna tutmuyor mu? İçimdeki soruları, plastik dile dönüştürmeden yaşamım bitecek diye korkuyorum. Öte yandan da bir anlamda ölüme meydan okurcasına kendi karanlığımdan sorular avlıyorum. Yaşama karşı hep cephe aldım; onunla dalga geçme pahasına resmi daha da ciddiye aldım. Ona resimlerim aracılığıyla kendimi dayattım.

Dediğim gibi müdahaleci tavrımın esas hedefi yaşam. Varlığın yaşam karşısında direncini vurgulayan naif tavrı. İçimdeki çocukla ilişkim hiç bitmedi. Yaşamda bazı acılara hazırlıksız yakalandım. Ama, bilemiyorum işte, resmi bir zaman ve mekân algısı halinde her şeyin karşısına koydum.

Geleceğin neler getireceğini ben de merak ediyorum. İplerle, halatlarla tehlikeli dalışlar hep sürecek. Beni bekleyen yığınla dosyamın söylediği tek bir şey var: **BEDEN YENİLMEYİŞİ SÜRECE HEP ÖTEYE; YENİYE VE YENİ SORULARA, SORUNSALLARA...**

Boşluk

Boşluk yaşamın önünde, ardında belki, ama mutlaka yaşanmamış süreçtir benim için. Yaşanmamış an, bilinmeyenlerle birlikte karşımızda kendimize ait olan/bilinen zaman ve mekân ötesi bir boşluktur. Her boşluk kendi gerçeğinizle ve gücünüzle kendi yerçekiminizi oluşturur. Kendi çekim gücünüzle oluşturduğunuz yaşam izleridir boşluktaki somutluklar. Boşlukta yaşamak, kendini yeniden ve sınırsızca yaratmaktır. Evreninizi kendi güneşinizle aydınlatmaya başladığınız an, kendinizle boşluklarda yüzleşmeye başlarsınız. Her yüzleşme kendini yeniden keşiftir; her keşif yeni yaşantılar üretir. Yörüngesini kendi güneşi etrafında oluşturanlar, evrenin boşluklarındaki özgür, özgün, sınırsız gezegenlerdir.

Saçmalama

Varlığın hissedilmediği an değil, düşüncenin / yaratıcılığın / üretimin varlıktan uzaklaştığı andır. Her yaratıcı eylemin sonucunda, yokluk varlığın öznel kimliği içinde kaybolur.

Yaratıcı eylemi harekete geçiren düşlerdir.

Saçmalama, düş öncesine ait bir süreçtir. Saçmalama, karşı durana ön hazırlıksız tavrın dışavurumudur. Saçmalamanın kime/neye/niçin olduğu, kendi doğrultusundaki kimliğini belirler. Saçmalama, beyin kıvrımları arasında sıkışan düşüncenin yaratıya dönüşemediği anda yaşanan paniktir. Saçmalama, birikimlerin bilinçsizce dökülümü sonucu ele geçirilen yaratıcı eylem sürecinin beslendiği düş gücünün ilk çağıdır; düş öncesidir... Saçmalama, bir yüzeyde dağılan bellekte aranılanın daha kolay bulunmasını sağlayan süreçtir. Yaratıcı düşüncenin dağınık ortamında bulunarak yaratıya dönüşen, bilinen kimliğimizden sıyrılıp üretime dönük yaratıcı eylemin ilksel sürecidir

saçmalama. Tüm absürtlükler, yaratı öncesi oluşumun başlangıcındaki saçmalıklarla başlar; yaratıcı aklın denetiminde öznel yaratılara dönüşür.

Yüzleşme

Yaşam sır değildir. Var olan gerçeği örten sırlar bilinmezler. Bilinmeyenler, korku arkasına sığınarak karşımıza çıkarlar. Korku gerçeği sırlar, bilinmez kılar, tutsaklaştırır.

Gerçeğin içinde, onun sınırlarını zorlayarak gidebileceğiniz yere kadar gidin; karşılaştığınız korkunun tutsak ettiği tüm bilinmeyenler (sırlar) gerçekte sizsiniz. İçinizdeki ben`le yüzleşmekten korktuğunuzda, yaşamınızı da korkunun zindanlarına ellerinizle atarsınız.

Kendinizle yüzleşme, benliğinizi yeniden keşiftir, buradan açılan her kapıdan içeriye giren ışık da sizindir. Işık korkuyu kartopu gibi eritir, beninizi çırılçıplak soyar. Bu yüzleşme yaratıcı eylemi harekete geçirir, yetenek ölçüsünde yaratıya dönüşen, gerçekte sizsinizdir.

Kaos

Yaratıcı belleğin boşalım sürecinde iç içe yaşadığı yeniden dolum sancısıdır. Beynin kıvrımlarındaki düşler netleşmeye başlayınca, düşüncenin fay hatlarındaki birikimin yol açtığı kırılma, yaşamın boşluklarına doğru boşalır. Aynı anda boşalan beyin kıvrımları yeniden doluma geçer. Kaos! Belleksel üretimle düşlerin yaratı düzlemine çıktığı, düşlerin gerçeğe dönüştüğü noktada her kaos sonrası yaşanan yeniden yapılanma... İnsanlık sürecinde yaşananlar -kaos arama- yaratmanın, üretmenin, coşkunun, heyecanın taş devridir.

Mersin 2021

ESKİ FOTOĞRAFLAR

Gülseren ENGİN ÜNSÜN

Dolabın kapağını açmasıyla içindekiler dökülüyor. Kitaplar, eski banka cüzdanları, zarflar içinde elektrik-su-telefon makbuzları, sapı kırık bir gözlük, hangi kapiya ait olduğu anlaşılmayan anahtarlar, eski gazete kesikleri ve kutulara doldurulmuş fotoğraflar...

Selin, bir süre ne yapacağını bilemeden halının üstüne boşalan eşyalara bakıyor. Banka cüzdanlarını karıştırıyor önce. Hep küçük hesaplar... Zaten son kurşuna dek çekilmiş. Omuz silkip yanı başındaki çöp kutusuna atıyor cüzdanları. Ardından makbuzları ve kırık gözlüğü... Halasının bu kırık gözlüğü neden sakladığını anlamıyor. Anlamak da istemiyor zaten. Bütün isteği önce evdeki eşyaları toparlamak, atılacakları atmak, verilecekleri vermek ve evi bir an önce boşaltmak... Hafta sonunda yeni sahibine teslim etmeleri gerek.

Bir yandan eşyalarla uğraşırken bir yandan da söyleniyor.

"Böyle işleri de hep bana yıkarlar... Meral halamın tek mirasçısı benim sanki... Diğer yeğenler işlerini bahane edip kaytarıyorlar. Ev kadını olmak suç sanki... Benim işim gücüm yok mu? Dolu; ama dinleyen kim... 'Sen boşsun nasılsa...' diyerek üstüme yıktılar bu işi..." Söylene söylene anahtarlar ve fotoğraflar dışında diğerlerini çöp kutusuna atıyor. Anahtarlar belki gerekli olur. Fotoğraflara şöyle bir göz gezdiliyor. Çoğu siyah-beyaz... Kiminin rengi solmuş, kiminin ucu kıvrılmış ya da yırtılmış. Fotoğrafıda çekilen bir fotoğraf ilgisini çekiyor. Kadife bir yastık üzerine oturtulmuş tombul bir bebek bu...

"Kızımın bebekliğine ne çok benziyor..." diye mırıldanıyor. Bir an duraladıktan sonra yırtıp çöpe atıyor.

"Dur, dur... Ne yapıyorsun? Neden yırtıyorsun o resmi? Bebekliğimden kalan ender resimlerden biridir bu..."

Meral, derin uykulardan uyanıyor birden. Ne olduğunu anlamadan kendini evinde, yatak odasında buluyor. Yeğeni Selin, yatağının başucundaki dolabın önüne oturmuş, fotoğrafları inceliyor. Uyanmasına neden olan o yırtık fotoğraf, çöp kutusunda... Selin'in elindeki ise ilk kez okula başladığı gün çekilen fotoğrafı... Annesi elinden tutmuş. Başında fötr şapka, sırtında şık bir manto, objektife gülümsüyor. Küçük Meral ise siyah önlüğü, kenara kaymış beyaz dantel yakası ve ağılamaktan şiş gözleri ile annesinin etekleri arasına saklanmak ister gözleri ile annesinin etekleri arasına saklanmak ister gibi...

Meral, yeğeni Selin'e o fotoğrafın çekildiği günü anlatıyor.

"Annem beni sınıfa sokup gitmeğe kalkınca öyle korkmuştum ki, hemen koşup eline sarıldım. Bir yandan ağlıyor, bir yandan beni bırakmaması için yalvarıyordum."

Selin, o fotoğrafı da yırtıp çöpe atınca şaşırıyor; sonra yeğenin kendisini duymadığını fark ediyor. Uzanıp omzundan sarsmak istiyor; ama yapamıyor. Bedensiz o... Öldüğünü o zaman anımsıyor.

Yırtıcı bir ağrıyla gelmişti kalp krizi. Bereket fazla uzamadan kesilivermişti. Daha ne olduğunu anlamadan yerde yatan cansız bedenini seyrettiğini anımsıyor şimdi. İlk anda öldüğünü anlamamış, yerdeki bedene bir yabancı gibi bakmıştı; sonra onun kendi ölü bedenini olduğunu fark edince korkuya kapılmıştı. Ölüm bu muydu? Böyle mi oluyordu? Sonra korkusu geçivermişti. Ağrısız, sızısız kolay bir ölümdü bu ve o anda kendini çok iyi hissediyordu. Gençliğinde olduğu gibi dinç ve hafif...

Ne kadar süre yerde yatan bedenini seyrettiğini bilemiyordu. Zaman diye bir kavram yoktu artık onun için. Ölü beden de giderek yabancılaşıyordu sanki. Önce rengi soldu. Derisi üzerinde morluklar belirdi. Giderek kararmaya, şişmeye başladı. Derken burnunda, ağzında, gözlerinden küçük, tombul beyaz kurtlar belirdi. Nerden gelmişti bunlar? Temiz bir kadındı o... Evini de temiz tutardı. Hayatı boyunca içinde mi taşımıştı bu kurtları?

"Kokuşmaya başladım artık. Hayırsız yeğenlerimin hiçbirinin aklına beni aramak gelmedi demek..." diye düşünürken kapının kırıldığını fark etmişti. Yıkılan kapının ardından içeriye polisler, komşuları ve yeğenleri girmişti. Girmeleriyle birlikte burunlarını tutarak kaçışmaları bir olmuştu. Şişmiş, kararmış bedeni ve artık bütün odayı kaplayan kıvr kıvr kurtlar mı kaçırmıştı onları, çürüyen bedenden yayılan keskin koku mu? Bilemedi. Belki de artık koku duymadığı için şanslıydı. Berbat bir şey olmalıydı. Bu kez polisler, doktor ve birkaç erkek yardımcı, ağız ve burunlarını örten maskelerle girmişlerdi içeri. Yardımcılar önce yerdeki kurtları süpürmüşler; sonra çürümüş bedeni kalın muşamba torbaya koyup torbanın ağzını sıkıca kapatmışlardı. Bütün bunlar olup biterken komşular, meraklı mahalleli ve yeğenler arada bir burunlarını tutarak, yüzlerini buruşturarak kapıdan bakıyor; sonra hemen apartmanın bahçesine kaçıyorlardı. Doktor, cesede şöyle bir göz attıktan sonra dışarı kaçmış, adli sekretere bahçede rapor yazdırıyordu. Apartmanın merdiven boşluğu da keskin kokudan payını almış olmalıydı ki bütün pencereler açılmıştı.

Bahçedeki yeğenlerinin yanına gitmişti Meral. Neler konuştuklarını öğrenmek istiyordu. Öyle ya hepsi de kendisini çok sevdiklerini söylüyorlardı ya... Çok üzülmüş olmalıydılar. Oysa yüzlerinde tiksinti dışında bir duygu görülüyordu. Ne gözyaşı ne üzüntü...

Sadece tiksinti... Çürümüş cesede, tombul beyaz kurtlara, keskin ve iğrenç kokuya duyulan tiksinti miydi bu, yoksa ölüm müydü onları böylesine irkiltip tiksindiren? Kendi ölümlerini mi düşünmüşlerdi? Büyük yeğeni Sema sızlanıyordu:

“Bu ev nasıl temizlenecek şimdi?”

Meral derin bir düş kırıklığı duydu. Öldüğü için üzülen yok muydu?

Ortanca yeğeni Seza enikonu öfkeliydi.

“Çok inatçı bir kadındı halam. Seni huzur evine yatıralım, bu yaşlı halinle evde yalnız kalamazsın dedik; ama dinletemedik. Sonunda olacağı buydu işte.”

Selin ise daha başka şeylere takmıştı kafasını.

“Temizlik kolay. Şirketten çağırınız gelip temizlerler. Asıl önemli konu başka... Halam hep parasız olduğunu söylerdi; ama eminim bankalarda parası vardır. Bunu nasıl anlarız acaba?”

Avukat yeğeni Emre atıldı:

“O işi merak etmeyin. Mahkeme kanalıyla bankalara sordurulur. Şimdi her şey bilgisayara kayıtlı. Çıkar ortaya...”

Düş kırıklığı giderek öfkeye dönüşüyordu. Hayırsız yeğenleri sağlığında aramamış, sormamışlardı; ama şimdi ölümüne üzüleceklerine parası olup olmadığını araştırıyorlardı. Keşke “kötü gün” için sakladığı üç kuruşu olmasaydı da bunlara kalmasaydı. Üstelik ev de kendisinin. Şimdi yeğenleri evi satıp onun da parasını paylaşırlardı. Keşke elinde olsaydı da her şeyini bu hayırsızlar yerine fakirlere bağışlasaydı; ama artık çok geçti.

Bu öfkeyle yeğenlerinin yanından ayrılıp komşularının arasında dolaştı. Onlar daha vefalıydılar. Gerçi çoğu ile görüşmüyordu; ama alt kattaki Semiha hanımla ahabalık ederlerdi sık sık. Birkaç yaş daha büyüktü kendisinden; ama diğer komşulara kıyasla yaşıt sayılırlardı. Son yıllarda romatizmalarından yürüyemez hale gelmişti Semiha Hanım. Fırsat buldukça Meral giderdi komşusuna. İkisi de yalnız

evde; ama bütün gün televizyon seyrederek, fazla konuşmazdı. Bakıcı salonda televizyon seyrederken onlar Semiha Hanım’ın oturma odasında kahvelerini içer, konuşurlardı.

Ölüsünü buldukları gün Semiha Hanımı bakıcısı bahçede bir sandalyeye oturtmuş, kendisi ise diğer komşularla kokuşan cesedi konuşuyordu. Semiha Hanım yalnızdı. Usul usul dökülen gözyaşlarını siliyor, içini çeke çeke ağlıyordu.

“Ne varsa yine arkadaşta var... Benim için üzülen bir tek o varmı,” diye düşündü Meral. İçi sevgi ile doldu. Hafifledi; rahatladı; sonra birden derin bir uykuya daldı. Taa ki o fotoğraf yırtılıncaya dek...

Selin elindeki fotoğrafa bakıyor. Halasını tanımakta güçlük çekiyor. “Ne kadar güzelmiş Meral Halam... Uzun simsiyah saçları ve iri ela gözleriyle incecik, dal gibi bir genç kız... Oysa yaşlandıkça eklenen kilolarla şişman bir kadın oldu. Hemen her menopoz sonrası kadının yaptığı gibi saçlarını küllü sarıya boyattı. Bu resimdeki kıza hiç benzemiyor. Enişte de yakışıklı adammış... Genç yaşta ölüp gidince halam çocuksuz kaldı. İyi de oldu. Parası bize kaldı,” diyor ve yırtıyor fotoğrafı...

İşte o an uyanıyor Meral... Selin fotoğrafı yırtmakla sanki yeniden öldürmüştü onları... Oysa kocasını kaybettikten sonra yıllarca ona bakıp avunmuştu Meral... Her derinde fotoğrafı eline alır, kocasının resmini okşar, onunla konuşur, derdini paylaşırdı. Onlar birbirlerini deli gibi sevmişlerdi. Kader, erken almıştı kocasını. Bir trafik kazası... Ölüm haberi... Ondan sonra geçen yaşlı ve yalnız yıllar...

Selin, yerinden doğrulup bu kez elbise dolabına gidiyor. Kapağı açınca tuhaf, küflü bir koku çarpıyor genzine... Halasının tanıdık kokusuna sinmiş beklemişlik kokusu... Biraz daha yaklaşıncı çürümüş et kokusunun da elbiselere sindiğini fark edip irkiliyor. Bir süre fazla sokulmadan dolaptaki elbiselere bakıyor. Çoğunun modası geçmiş. Yaşlı işi zevksiz giysiler... Yeni bir çöp torbası açıp elbiseleri gelişi güzel içine tıkıştırıyor. “Bunlar işimize yaramaz. En iyisi bir fakire vermek...”

“Aslında Selin’in fakir diye tanıdığı sadece temizlikçisi Emine... İstanbul’un lüks bir sitesinde oturuyor. Kocasının geliri yüksek. Bir giydiğini bir daha giymez... Benim eski elbiselerimi ne yapsın?”

Selin, dolabın en dibinde, Amerikan bezinden dikilmiş torba içindeki gelinliği buluyor. Torbadan çıkardığı gelinlik solmuş, yer yer sararmış.

Meral’in içi burkuluyor. İpek şifondan gelinliği... Yıllarca gözü gibi baktığı, kimselere veremediği gelinliği... Şimdi kim bilir kim giyecek? Oysa her kıvrımında ne anılar saklı...

Selin dolapları çöp torbasına boşaltıp kapıya koyuyor. O sırada eski eşyaları almak üzere gelen taşıyıcılar içeriye giriyorlar.

Meral eve dolan, gözü gibi baktığı eşyalarını hoyratça alıp kamyonu taşıyan adamların peşinde dolaşıyor. “Durun, dikkat edin. O gül ağacı konsol çok değerlidir. Çarpmadan götürün...” Taşıyıcılar onu duymuyorlar. Zaten duysalar da aldırılmazlar. Gül ağacı mobilyanın değerini bilemezlerdi ki... Hoyrat ve dikkatsiz taşıyıcılar konsolun ayağını duvarın köşesine çarpıyorlar. Ayak kırılıp koridora düşüyor. Aldırmıyorlar. Meral arkalarından koşup uyarmak istiyor; ama çaresizce duruyor. Onu duyamazlar.

Selin boşalan evin kapısını kapatıp taşıyıcıların ardından gittiğinde Meral elinde kopan konsolun ayağıyla arkalarından hüznle bakakalıyor.

AYNADAKİ DENİZ

Aydan YALÇIN

I.
yoruldum!
kazıyıp durmaktan
bir evin kalınlaşan kabuğunu
inip çıkmaktan
damarımdaki o afili yokuşu
oysa şafak demiştim
sütünü bahşedecek anne demiştim
çözölsün istemiştim
güneşin düğmeleri
çıplak ayaklarımda şimdi
bir yeşil kar soğuşu...

II.
yoruldum!
belli ki hayatın deliren yüzüymüş aynam
kayıp tablom yorgun gölgem
kekeme yalnızlığım
her yağmur kendinden sonrasını besler
her güneş
bir tohum çatlatırmış ertesine
minnet etmedim
sûr'u üfledim
kırdım ateşin boynuzunu negrican
tanrıyı bağışladım...

III.
yoruldum!
yalnızlığıma bulanıp
kararmaktan çaresizliğime
düşlerimin çatısız barınağında
oyalamaktan kendimi ha bire
belki de bir buluta karışıp
yağmur falan olmak gerek şimdi
can vermek
ezilmiş bir çiçeğe
ve bakmak en fiyakalısından
aynadaki denize...

Aydan Yalçın

Fotoğraf: İbrahim Demirel

PANOPTİKON 1

Güler KALEM

Ah,
Zincirlerim sizin ellerinizde, pek akışkan!..
Sürükleniyorum uçurum kenarında bir yaban bitki, zehirli sarmaşık
Yahut dağ başlarında açan sivri dilli kaktüsüm.
Bir kent hapishanesinde,
Kendimin gardiyanıyım

Zincirlerim ne hoş, gözleriniz gibi.
Baktığı taşı eritir düşünceleriniz, yahut bir nesli
Kalenize ulaşmak ne mümkün, sınırlarınız önemsiz
Saklanıyorum bir başına, başım ellerinizdeyken.

Sekizgen bölmelerin en son hücresinde
Anahtarsızım
Kulenizin insafında akıldışı bir savaşçıyım

Ruhuma kertilmiş zincirlerim
Pas zamanlardan geçti siz daha doğmamışken

Ben sizin kangreninizim
Her çağ dirilen, her çağ yenilenen

Korkusuzları oynayan erkiniz pek gülünç
Talimatlar, beyanlar, papirüslere imli fermanlar
Mühürlenmiş dudaklar

Es verir mi hiç zincirim
Esip gürlediğiniz meydanlar tıklım tıklımken

Büküldü, eğilmedi
Mental yaralar açtı dermansız haykırışım

Anladınız ki
Bir tek ben, bir tek ben
Kendimin gardiyanıyım

GÖKSÜZ

*kanatları var, göğü yok
kafese alışan kuşun*

TUYUĞ

*sesin sesimle sevişerek
sabahladık seninle şiirleşerek
gecenin ucundan, ufkun avucundan
bak bizim için açıyor dev sarı çiçek!*

AYRILDIK

*ayrıldık;
diş fırçalarımız
öpüşmüyor artık*

Baba evindeyim. Bir kadeh rakı doldurdum. Gelip kızmasını bekledim babamın, gelmedi. İkinci kadehi doldurdum. Annemin: “Oğlum şu buzdolabının su kasasına bak, çok damlatıyor,” deyişini anımsadım. O buzdolabını açtım, üçüncü kadehi doldururken annemin: “Yeter artık!” demesini bekledim, demedi. Kimse yoktu evde. Kapıyı ilk ben açmıştım. Evdeki eşyalar annem ve babam kokuyordu. Kedinin mahzun hali, saksıdaki çiçeğin solgun yüzü, açık pencerenin “küt küt!” vuruşu, bahçenin yalnızlığı, koltukların eskiyen yüzü, rey sandığının elma kokusu... Geldim işte anne, koltuğun üstündeki soluk, saman rengi kanaviçelerine sarıldım, kokun sinmiştir, diye. “Geldin mi oğlum?” diyen sesin yoktu. Kedinin gözlerinde aradım bakışlarının izini, iskemledeki su damlasında parmak izlerini... Bahçeye indim. Kurumuştur domatesler, naneler boynunu bükmüş, maydanozlar solmuştu. Bodruma baktım, tavanda asılı nohut kalburuyla göz göze geldik öyle uzun uzun bakıştık melûl mahzun... Her şey hâlâ yerli yerindeydi. Hiçbirinin yerini değiştirmeye özüm döğmedi.

Bir avuç yaşamla birkaç kadeh arasına serpiştirilmiş bir umut, bir de babamın bahçesinde unutulmuş sigara paketi... Babamın bahçede sürünerek dökülmüş kirazları, annemin kuru erikleri toplayışının izleri var. Annemin “Oğlum yine üşüyor musun? Hani Maraş’ta çok üşüyordun ya!” deyişi... Masada yarım kalmış bir gülüş, askıda kurutulmuş dolmalıklar, hüzünlü bir bakış yan pencerede, boynu bükük bir kedi garaj damında, eski bir fotoğraf tandırılıkta, bir de yanmaya hazır fakülteden gönderilmiş bir mektup:

“Baba, biliyor musun albümde eski, esrik bir fotoğraf vardı, sağda duran bendim işte senin hiç görmediğin... Onu büyötmeye gidiyorum,” diyen ablamın mektubu...

Odaları gezdim tek tek, iki gömütten geriye kalanları... Bütün odalar onların yokluğunun izleriyle, anılarıyla doluydu. Her nesnede, her zerrede annemi ve babamı gördüm. Salonda babamın en son okuduğu Cumhuriyet gazetesi vardı. Kıvrılan sayfada Oktay Akbal, annemin mutfakta yoğrulmuş ekmek yapmaya hazır hamuru... Taş kesen hamurun üstünde dolaşan böcekler, yatak odasında babama doğum gününde Almanya’dan gönderdiğim açılmamış mavi gömlek, bir de bana yazılmış, postalanmamış bir mektup... Yitik bir ormanda kördüm şimdi, alaz sarmış her yanı, yarım kalmış bir şiirdim, adı olmayan bir

çocuk, yenik, yaralı sümöklü bir oğlan... Şimdi umut bitti, yol bitti, aşk bitti anne... Dedemin, ninemi döverek öldürdüğünü anlattığın gecenin başlangıcında, karanlığın koynunda çaresizlik içinde yeni bir masala ihtiyacım var anne yalan da olsa, yeni bir öyküye belki bir şiire, özellikle de senin Emirli Köyü’nde anlattığın söylencelere...

Babamın rakı içtiği dama çıktım. Gökyüzünde dolunay vardı. Çocukluğumdan hatırlıyorum, babam bu atmosferi çok severdi. Gece yalnızdı, gece hüzünlü, gece mavi, geceydi işte... Tıpkı onun gibi yaptım bir kadeh daha doldurdum. Annemin gelip babama kızma saatini bekledim: “Yeter herif, yarın dersin var, çocuklara ağzın kokacak,” demesini... Demedi. Sonra gözüm pencereden boynunu uzatan yeşil armut ağacına takıldı: “Ne zaman büyüdün sen, boynunu ne zamandır uzattın penceremizin boyuna?” Kaç yıldır gelmemiştim bu eve, kaç yıldır yolculuğum yoktu anılara, bu armut ağacı hep burada mıydı, ne zaman dikilmiş, ne zaman büyümüş, ne kadar boynunu uzatmıştı? Ya ikinci katın ahşap kapısı ne zamandır demir olmuştu, ne zamandır tahta merdiven betona dönüşmüş, ne zamandır kevikliğin yerine garaj yapılmıştı? Traktör yoktu kapıda, römork, pulluk da çoktan kaybolmuştu. Izgara, tapan, kültivatör, anadut ve dirgen de yoktu yerinde... Bodrumda bir eski sarat, bir kalbur, bir kağıt tekeri... Üst katta salonda kocaman bir LCD TV, bir de nemlenmiş şofben banyoda... Şofbenin altında babamın anneme gönderdiği fotoğrafında iki dize:

**“Gülüşleri mevsimlere ayarlı ağacımken
Çöle benzeme ne olur.”**

Bahçede kocaman bir ceviz ağacı, meyvesiz... Kuyunun başında budanmış bir akasya, anneme ait eski solmuş bir ceket, eski fotoğraflardan tanıdık, babamın sarı baklava desenli çürümeye yüz tutmuş kazağı tulumbanın başında, hazırlıksız bir ölü resim, bahçedeki tabloda... Bir kedi, boynu bükük bir köpek; aç, sefil, bir de karyola, yola atılı...

**“Anne ben geldim üstüm başım
Uzak yolların tozlarıyla perişan
Çoktan paralandı ördüğün kazak
Üzerinde yeşil nakışları olan”**

Bahçedeki kuyuya indim. Babam bir not bırakmıştı bana. Ardiye deposu olarak kullandığı bir yerdin kuyu girişi aynı zamanda. “Oğlum Sinan, kuyunun su

gözleri her yıl cımızdan tıkanır, mutlaka bu çamuru yılda bir temizle, suyun gözünü aç!" Notu bir çift sarı çizmenin soldaki olanına yapıştırmış, yanına bir kürek bir de bel koymuştu. Belli ki babam, buradaki hayatın aynen sürmesini istemişti.

***"Annemin hemen ardından gitmesi gerekmezdi
Evinin badanasını yarım bırakıp erkenden
O gün bugündür bana gülden önce gelir diken
Dedim ya anahtarını yitirmiş bir kilidim şimdi."***

Kuyuyu temizledim. Yukarıya çıktım, annemin odasında masum, evdeki kedi gibi boynu bükük, unutulmuş çeyizlik sandığı bekliyordu beni. Üzerindeki anahtarla kilidini açtım, kapağı kaldırdım. Mavi, yeşil, sarı, mor eşarpları gülümsedi önce, sonra albümden siyah beyaz fotoğraflar döküldü. Annemin Tarsus'ta bize yorgan yapabilmek için pamuğu toplanmış tarladan başak topladığı yarısı yırtık fotoğraf... Çuval sırtında, masum ama bir o kadar da sevimli, umutlu bir yüz, anne yüzü... Tarlaya Mersin'den Tok'larla giderdi annem, dolmuştan indikten sonra kilometrelerce yürür, çuvalı pamuk başaklarıyla doldurduktan sonra da tarla sahibine kaptırırdı... Nedense fotoğrafta bu ayrıntılar yoktu. Zaman zaman dolu çuvala geline başaklardan yapılmış yorgan vardı yüklükte... Eski devrimci türkülerini gibi yeniden dinlemek isterdim annemi! Babamla evliliğinin birinci yılında Emirli Köyü'nde yaşadığı kâbusu... Hani babamın alışveriş için Afşin'e gidip de kardan kapanan yollar nedeniyle üç gün boyunca köye dönemeyişini... Senin gece rüyanda uyuyan üç aylık bebeğin Emine'nin ayağa kalkıp:

***"Abamı giyeceğim
Evime gideceğim
Burası cehennem
Cennete gideceğim"***

demesiyle kendini zor atmıştın ya Hasibe Teyze'nin evine! Sonra bu bebeğin zatürreden ölmesi seni ne kadar kahretmişti anne! "Sevdiğim her şeyi yalnız sevdim." demişti Edgar Allan Poe. Annem de öyle miydi, tıpkı benim gibi. Onu sadece ben mi sevmiştim, babamı sevmiş miydi? Ninemin ölümünün sorumlusu olarak hep dedemi görürdüm. Çocukluğumdan hatırladığım "Deden, nineni döve döve öldürdü," derdi annem. Babam, hiç anneme vurmuş muydu hatırlamıyorum. Onlarla ilgili anılarım o kadar azdı ki!

Albümden bir fotoğraf daha düştü: Eşimin Hacettepe'de dökülmüş saçlarıyla yaşama direnişinin fotoğrafı. Oysa o direnişi yitirerek kansere yenilmişti Gülseren. Ayşegül ablamın cezaevi fotoğrafı: Umutsuz bir yaşamın vesikalik aynası... İşte annemin çeyiz

sandığı, sandıkta bir gözyaşı var, babamın fotoğrafının üstüne düşmüş, bir de allı morlu fistanlar, hiç kullanılmamış ay yüzlü danteller, gülümseyerek bakıyor bana. Açılmamış masa örtüsü el emeği göz nuruyla örülmüş... Örtülü bir yalnızlık içinde sanki cezaevinden firar etmeye hazır mahkûm edasında... Bohçanın bir yanında harcanmamış bozuk, özenle katlanmış kâğıt paralar kendi kaderine hapsedilmiş, gün görmemiş bir hayat sandıkta, ertelenmiş, örselenmiş bir yaşamın izi... Bir fotoğraf daha düştü albümden, Almanya'ya gittiğim otomobil fabrikasındaki vardiyamda çekilmiş, altına Ahmet Erhan'ın birkaç dizesi serpiştirilmiş siyah beyaz bir fotoğraf: "Dizlerin duruyor mu başımı koyacak / Anne ben geldim, oğlun, hayırsızın." Dayanamadım çıktım odadan.

Akşam ablalarım ve ağabeyim geldi. Ben, annem ve babamı siyasi sürgünüm nedeniyle yirmi yıldır görmemiştim, çünkü kendi ülkeme gurbettim. 12 Eylül'den sonra çıkmış bir daha da dönememiştım öz yurduma. Kardeşlerimle son akşam yemeğinde buluşacağımı hiç düşünmemiştim. Hepsinin diğerinkinden daha acı bir hikâyesi vardı. Saliha, KHK ile görevinden alınmış; yaşama ümidi gözlerinde bitmiş bir ceylan, Ayşe'nin üniversiteyi bitiren çocukları işsiz; dünyayı umursamayan bir derviş, Kumru çocuklarını üniversitede okutmakta güçlük çekiyor; hayata küskün bir bedevi, ağabeyim acılı ve sarhoş... Yenik ve yaralı bir halkın sürü çocukları... Hep birlikte kararlarını açıkladılar: "Evi müteahhide verelim!"

"Evi mi, anıları mı?" diyebilirdim. "Burada yaşanmışlıkları kaç paraya satacağız?" "Senin bu devrimci laflarına karnımız tok!" dedi Abidin ağabeyim.

Sonra hiç konuşmadım, boğazıma bir şeyler düğümlendi. "Zaten suçlusun, sorumsuzsun!" dedi küçük kız kardeşim. "Hiç onların yanında yoktun, bizim de... Senin sevdan Türkiye'ydi, neyi kurtardın peki?" Haklılardı, sadece kendimi kurtarabilmişim. Son kadehimi doldurdum. Babamın çalışma odasına girdim. Köy Enstitüsü mezunu emekli bir öğretmendi babam; öğretmenlerin en iyisi, gitaristlerin, inşaat işçilerinin, sağlıkçıların, sporcuların, şairlerin en güzeli...

"Hayatta ben en çok babamı sevdim."

Kütüphanesi karşıladı beni önce, pek güler yüzlü bir kitap belli ki en son onu okumuş fakat bitirememişti. Enstitüden sınıf arkadaşı Adnan Binyazar'ın eşinin ölümünü anlattığı, "Ölümün Gölgesi Yok." Sonra masada bir Türkiye fiziki haritası...

Haritaya düşküdü babam. Kütüphanesini baştan sona taradım, masadaki notlarına baktım, fotoğraflarına... Annemle çektiği bir fotoğrafın altına kendi el yazısıyla şunları yazmıştı:

“Kitapların duruyor orada öyle günden güne tozlanarak

Elim varmıyor tozunu almaya, dokunduğun yerler silinecek.”

Babamın anıları ve çalışma ortamıyla derin bir yolculuğa çıkmayı umarken bir sesle irkildim. “Devrimci buraya gel!” dedi Aliye ablam. “Ne diyorsun evi müteahhide vermeye? Biz aramızda konuştuk, anlaştık.” “Peki,” dedim. “Verelim.” Sığınabileceğimiz bir liman, gelebileceğimiz bir evimiz olmayacaktı artık Türkiye’de. Kendimi çıplak hissettim, tıpkı yıllar önce hissettiğim gibi ODTÜ’de okurken MİT’in ajanlık teklifini reddedip fakülteyi bıraktığımda “Şizofren” teşhisi koymuştu doktor. Annemi ve babamı uyutup gece servileri keserken, “Ağlıyor oğlum, ağaçlar, yapma! Taa ben buradan duyuyorum hıçkırıklarını...” demişti annem.

Sahi bu evde yaşananları kaç paraya satacaktık, nasıl yaşantımıza devam edebilecek, nasıl anıları yok sayacaktık? Müteahhit, bu evde yaşananların parasını ödeyebilir miydi bize, buna gücü yeter miydi?

“Fotoğrafını yitirdim anne elmalıklar içinde çektiğiğin

Nazar boncuğunu yitirdim anne göğsüme düğmelediğin.”

Dışarıya çıktım, hüznle baktım eve. Bu, son bakıştı, bunu biliyordum. Evin sıvası bir yara gibi kanyordu. Sıvası dökülmüştü, ağlıyordu sanki. Duvarlar, kiremit rengine dönüşmüş, kanamıştı. Gri renkli kuru beton yaralıydı. “Sıvası kanayan bir evimiz var artık!” demişti ablam. Burada yaşananlar, evle birlikte yok olmalıydı onlara göre. Hiçbir şey demedim, diyemedim, Maraş’ta işkencede de bir şey söylememiş, hep direnmişim ama artık direnecek gücüm yoktu... Tıpkı bu ev gibiydim: Yaralı, suskun, yalnız, kanayan, kırmızı ve kızıl...

Ev satılacaktı. Şimdi ben hangi anıya yüzümü sürecektim, annemi ve babamı düşünerek rakı içebilecek bir evim olmayacak mıydı artık? Babamın kütüphanesinin tozunu alamayacak, onun anılarının izini süremeyecek, tıkanan su deposunu açamayacaktım... Ya annemin bahçesi? Artık sulanmayacak, babamın kütüphanesine girilemeyecekti... Buraya muhtemelen bir apartman dikilecekti. Bütün burada yaşananlar unutulup gidecekti demek. Sahi annemin çeyiz sandığı kime düşecekti?

Mersin Kanlıdivane Fotoğraf: Erkan Özaydın

RESSAM ARKADAŞIM ALFONSO ORTUNA'YA

Alvaro BOTELLA GARCIA

Denize bakmadan
taşıyorsun
Sanki bir kardeş gibi
Ve topraktan mantarlarını
Habaneras şarkılarıyla,
Sanat damarlarından akıyor
Ve çılgınca
Resimlerinden kayıyor gidiyor
Aradığın zaman
Baldızın olarak diyorum ki; Velazquez'in şerefine,
Cömertçe şarap iç
Ve sev,
Elinde getirdiğin
Zevkle
Fallusunun geçmişinden...

İspanyolca'dan Çeviren ve Desen: Nurseren TOR

"Puta Papa Alvaro con mucho cariño de
Retiro-Agusto, Madrid 1992"

ACININ COĞRAFYASI YOKTUR

Mehmet KARASU

2007 Yılında Mısır'ın başkenti Kahire'ye gitmiş ve "Necip Mahfuz Romanı" sempozyumuna bir bildiri ile katılmıştım.

Mısır'da kaldığım bir hafta içinde Kahire dışında bir de İskenderiye'ye ziyaret gerçekleştirmiştik.

Kahire sokaklarında dolaşırken görünen en belirgin şey yoksulluktu. İşsizlik had safhadaydı ve söylenenlere göre bir milyon Mısırlı mezarlıkta yaşıyordu. Öyle ki Kahire'nin en otantik çarşısı Han el-Halili'de Necip Mahfuz'un zamanının büyük bir bölümünü geçirdiği kahveye giderken 50 metrede bir polis kontrol noktasına takılıyorduk. Hırsızlığa karşı devamlı uyarılıyorduk. Kahve tıklım tıklımdı. Yerli-yabancı Kahire'ye gelen her turist mutlaka bu çarşıya ve kahveye uğruyordu. Müslüman Kardeşler Örgütü'nün Nobel ödüllü Necip Mahfuz'u sevmediğini ve ona suikast girişiminde bulunduğunu burada öğrenmiştim.

Mısır'ın başında Hüsnü Mübarek vardı. 6 Ekim 1981'de Enver Sedat'ın bir suikast sonucunda öldürülmesi üzerine devlet başkanı olan Hüsnü Mübarek bunca yıldır baskıcı yönetimini sürdürüyordu.

Mübarek'e karşı yerel protestolar son yıllarda hiç eksik olmuyordu. Ancak asıl büyük protesto "Öfke Günü" olarak bilinen 25 Ocak'ta başladı ve tüm ülkeye yayıldı. İş ve özgürlük talepleriyle başlayan 2011 protestoları, Mısır için "eşi benzeri görülmemiş" ve "yakın tarihin en büyük memnuniyetsizlik gösterisi" olarak adlandırıldı.

2011 Mısır Devrimi, 2010-2011 Yasemin Devrimi'nin öncülüğünde, 25 Ocak 2011'den beri Mısır'da devam eden, halkı mevcut yönetime karşı seferber olmaya çağıran sokak gösterileri, protestolar ve sivil itaatsizliklerin bütünüydü. 11 Şubat 2011 tarihinde Mısır cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek gösteriler nedeniyle istifa etti.

2012 Mısır cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Müslüman Kardeşler'in aday gösterdiği Hayrat Şatır'ın adaylığı düşünce, yerine Muhammed Mursi seçildi. Mursi, yoğun seçim kampanyası yürüttü. İlk turda %25.5 oy aldı ve ikinci tura girmeye hak kazandı. Katılımın düşük olduğu ikinci turdan da, %51.73 oy alarak, 5. cumhurbaşkanı oldu.

Mısır'ı yaklaşık 30 yıl yöneten Hüsnü Mübarek'in

2011'de istifasının ardından 2012'de beşinci cumhurbaşkanı seçilen Muhammed Mursi'nin iktidarı, 3 Temmuz 2013'te, ordunun darbesiyle sona erdi.

Darbeden sonra olaylar bitmedi. Mursi yanlıları Adeviye Meydanı'nı doldurup eylemlerine devam kararı aldılar. 14 Ağustosta gerçekleşen gösteriye güvenlik güçlerinin müdahalesi sonucu yüzlerce Mursi yanlısı yaşamını yitirdi. Yaşamını yitirenler arasında Müslüman Kardeşlerin önde gelen isimlerinden Dr. Muhammed Baltacı'nın kızı Esmâ da vardı. Esmâ henüz 17 yaşındaydı, yaşamının baharındaydı.

Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Ülke TV'de katıldığı televizyon programında, gündeme ilişkin açıklamalarda bulunurken, yaşamını kaybeden Esmâ için, babasının yazdığı mektubu okurken gözyaşlarını tutamadı ve Esmâ için, "Önünde uzun bir gelecek vardı." ifadesini kullandı.

Bu, gayet insani bir duygudur. O genç kızın vurulma anını izlerken benim de gözlerim dolmuştu.

Seçimle işbaşına gelen bir liderin darbeyle uzaklaştırılması kabul edilemez, Esmâ'nın katledilmesi hiç ama hiç tasvip edilemez.

Aynı günlerde medyaya başka bir haber düştü: Mariya 18 yaşında Halepli genç bir kızdı. Liseyi bitirip iyi bir puanla üniversiteyi kazanmış, inançlı, namazını - niyazını ihmal etmeyen, bir o kadar da vatansever bir genç kız. Başarısını arkadaşlarıyla birlikte kutlamak isterdi. İç savaş ortamında bile biriktirebildiği üç beş kuruşla, ancak arkadaşlarına yetecek bir yaş pasta ve meşrubat ikramıyla kokteyl başladı. Ancak hain bir göz onları takip etmekteydi. Bu sevincin "Allah'ın emirlerine aykırı olduğu, bu yapılanın dinen caiz olmadığı, küfür olduğu" gerekçesiyle, bir insanlık düşmanı, beline sardığı bombayı patlatarak gençleri ve sevinçlerini imha etti. Mariya'nın sevinci kursağında kaldı, paramparça oldu. Cesedinin parçaları tavana yapıtı, yerlere dağıldı... Bu vahşeti duyan herkes, içi dışına çıkarcasına ağlıyor hüzünlüydü.

Mariya'nın da önünde uzun bir gelecek vardı. Mariya da Esmâ'nın yaşındaydı. Reyhanlı'daki terör saldırısında yaşamını yitiren 53 vatandaşımızdan biri olan 17 yaşındaki Oğulcan Tuna'nın, Eskişehir'de Gezi

F. Saadet BİLİR ve Mehmet KARASU, Mersin'de ASO Edebiyat Etkinliğinde (Fotoğraf: Erkan Özyayın)

protestoların sırasında katledilen 19 yaşındaki Ali İsmail Korkmaz'ın, Armutlu'da katledilen 22 yaşındaki Abdullah Cömert'in, Gezi parkı eylemlerinin sürdüğü 16 haziran 2013 günü Okmeydanı'nda başına gaz kapsülü isabet eden Berkin Elvan, henüz 15 yaşındaydı. Okmeydanı Eğitim Araştırma Hastanesi'nde 269 gün komada kaldı. Yaralandığında 45 kilo olan Berkin, hayatını kaybettiği gün 16 kiloydu. Acılı anneyi bir de miting alanında yuhalattık. Hepsinin de önlerinde uzun bir gelecek vardı.

Hepsi mutlu bir gelecek özlemindediler. Tüm fidanlar için GELİN BİRLİKTE AĞLAYALIM...

İnsanlığın Irak'ta, Afganistan'da Libya'da yaşadığı acılar ortadayken, yanı başımızda dillendirilen savaşa karşı hep birlikte duralım. Esmalar, Berkinler, Ali İsmailler, Mariyalar, Mervanlar... ölmesin diyorsak, tüm bölgede onurlu bir barışı savunalım. Darbelere ve dış müdahalelere karşı dik duralım.

Fazıl Hüsni Dağlarca bir şiirinde,
**"Ne sıcak vücutlar gitti
Toprağı ısıtmak için"** diyor.

TASAVVUF EDEBİYATIMIZDA DENİZİN HAYRAN OLDUĞU DAMLA NİYAZİ-İ MISRÎ

Latif BOLAT

12. yy'dan Hoca Ahmet Yesevi, 13. yy'dan Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Mevlâna Celâleddin-i Rûmî, 14. yy'dan Hacı Bayram-ı Veli, 15. yy'dan Kaygusuz Abdal, Eşrefoğlu Rûmî, 16. yy'dan Pir Sultan Abdal, 17. yy'dan Niyazi-i Mısırî'nin günümüze ulaşan şiiirleri, 'Tasavvuf Edebiyatı'mızın önemli eserleri arasındadır.

"Dünya fanidir, geçicidir. İnsan, geçici dünya heveslerine kapılıp nefsinin esiri olmamalıdır. Tasavvufta esas olan, nefsi terbiye etmek, Allah'a giden yolda yürümektir," ana düşüncesini izlemiştir.

Tasavvuf şairlerimizden Niyazi-i Mısırî, Mersin'de uzun yıllar yaşayan yazar ve şair dostumuz Turan Alptekin (1932-2019)'in incelemesinde şöyle anlatılmaktadır:

"Muhammed Niyazi-i Mısırî (1618-1694) Malatya'da (Aspozi) doğdu. Malatya, Diyarbakır, Mardin, Bağdat, Kerbelâ ve uzun süre Mısır'da din ve tasavvuf öğrenimi gördü. 1646'da İstanbul'da geldi. 1654'te Elmalılı Ümmî Sinan'a mürit oldu. Çağdaşları arasında, başlıca sebebi yönetici ve egemen güçle çatışmaları olabilecek yaygın bir üne ulaştı, Halk Kültürü'ne dayanıyor olması dolayısıyla şiiirleri bu çevrede yankı buldu; manzumeleri ezberlenerek ağızdan ağıza aktarıldı, tarikat toplantılarında coşku ile okunarak yorumlandı."

Niyazi-i Mısırî, bir Fuzûlî ve Yûnus Emre izleyicisi idi. On yedinci yüzyılda, Yûnus Emre'yi, yeniden ortaya çıkaran da o idi. Divan şiiirinin, en gelişmiş örneklerini verdiği bir yüzyılda, on üçüncü yüzyıla ve Fuzûlî'nin izleyicileri arasında yer aldığı anlaşılan Türkmen kültürüne dönüşü, çağı için de bir ufuk açılışı idi. Şiiirinde Divan edebiyatı "mazmun"larının geriye itilmesi; yabancı sözcüklerin kendi kurallarına uygun söylenişleri yerine halkın yaygın söyleyişlerinin öne çıkarılması ve bu söyleyişlerin ustaca aruz kalıplarına yerleştirilişi; Niyazi-i Mısırî'yi, çağı içinde öncü bir şair yapmadır. Bu sebeple, şiiirleri çoğunlukla ikinci derece örnekler olarak alınan şairin edebiyatımızdaki yeri, gördüğü ilgi ve dayandığı "halk" zemini dolayısıyla yeni bir değerlendirmeyi hak ediyor görünmektedir.

Sonuncu çizginin, yeni edebî oluşumun hedefleri arasında da yer alması, Niyazi-i Mısırî'yi, Divan şiiiri içinde ileriye dönük üslûbu ile birlikte Yeni Türk Edebiyatı'nın kendi iç girişimi yönünden de dikkate değer kılmadadır. "Bulak" baskısı (Kahire 1259 / 1843) temel alınarak hazırlanan eldeki yayın1, bu sebeple, şairi Türk Edebiyatı'nın yenileşen dönemi başlarında

okunduğu biçimde okuyabileceğimiz bir metin sunma düşüncesiyle ortaya konmuş bulunuyor."

Bahr içinde katreyim
Bahr oldu hayran bana

Ferş içinde zerreyim
Arş oldu seyran bana

Sûretde nem var benim
Sîrettedir madenim

Kopsa kıyâmet bugün
Gelmez perîşan bana

Mısır'daki kalışı o kadar uzundu ki ona Mısır'ı anlamına gelecek Mısırî mahlasını verilmiştir. Bu merkezlerde İslamın görünür anlamı yanında batını denilen görünmez anlamında, tasavvufta usta olmuştur. 1646'da İstanbul'a gelmiş, araştırmacı John Freely tarafından, Sebatay Zevi ile görüştüğü belirtilmiştir. Tüm seyahatlerinde tek amacının "dost"a ulaşmak ve güzeli bulmak olduğunu düşünüyorum.

Bakıp cemâl-i yâre
Çağırırm dost dost

Dil oldı pâre pâre
Çağırırm dost dost

Mescid ü meyhânede
Hânede vîrânede

Kâbe'de büthânede
Çağırırm dost dost

Dini Tutuculuğa Karşı Halk Tasavvufu; sonunda Bursa'ya yerleşmiş, çevresine binlerce insanı toplanmıştır. İstanbul'a yakın oluşu, Osmanlı payitahtındaki hayatı yakından izleme olanağı vermiştir. Anadolu halkının yoksulluktan inlediği günlerde, İstanbul Sarayları'ndaki hayat tarzını ve softaların dini anlayışlarını ağır biçimde eleştirmiştir.

Bugün bir meclise vardım oturmuş pendider vâ'ız
Okur açmış kitabını bu halkı ağıladır vâ'ız

İki bölmiş cihan halkın birini cennete salmış
Eliyle kürsiden birin cehenneme sarkıdır vâ'ız

Çıkar ağzından âteşler yakar şeytânı mel'ûnı
Sanasın yedi cehennemin azâbı kendidir vâ'ız

Cehenneme şöyle doldurmuş içinde yok duracak yer.
Ana yirleşdirir halkı aceb hizmettedir vâ'ız

Şiiirlerinde medrese softalığı ve tutuculuğuna karşı

Anadolu Halk Mistisizmi'ni, Hümanizmi'ni, geniş yürekliliği seçmiştir. Tasavvufun unutturulmaya çalışılan "sosyal bilinç ve sorumluluk" öğelerini tam anlamıyla ortaya koymuş, bunu şiirlerinde büyük bir duyarlılıkla işlemiştir. Osmanlı tarafından iki defa Limni Adası'na ve bir defa da Rodos Adası'na sürgüne gönderilmiştir. Fakat her sürgün dönüşü Niyazi'nin üzü çok artmış, İstanbul sarayı Niyazi'nin ateşini söndürmeye karar vermiştir. Bu Anadolu Ereni, son gittiği sürgünde ölü olarak bulunmuştur. Birçok kaynakta zehirlenerek öldüğü iddia edilmiştir.

Aşağıdaki şiirler, bu bedeli yolun başında bildiğini ifade etmektedir. Niyazi-i Mısri de Nesimi, Pir Sultan ve Mansur geleneğinin bir neferidir. Onlar gibi "dost"ı ulaşmak için can vermenin gerekliliğine inanmıştır. Sürgündeyken yurduna dönemeyip, Limni'de sonsuzluğa terk edilen şairimiz Niyazi-i Mısri'yi kendi toprağına getirme zamanı geldiğini düşünenlerdenim.

Aşkın kime yâr olur
Dâim işi zâr olur
Dinmez gözinin yaşı
Yanar işi nâr olur

Sevdâ-yı zülfün kimin
Takılsa gerdanına
Mansur gibi âkibet
Yolunda berdâr olur

Bu yolda canın viren
Cânân alur yirine
Aşk dükkânında anın
Cân ile bâzâr olur

Terk it Niyâzi seni
Bul anda o sultânı
Her kim cânından geçer
Ol vâsıl-ı yâr olur

Dağlar gibi kuşatmış
Benlik günahı seni
Günahını bilmedin
Gufrânı arzularsın

Ben sanırdım âlem içre bana hiç yar kalmadı
Ben beni terk eyledim bildim ki ayyar kalmadı

Cümle eşyâda görürdüm hâr var gül-zâr yok
Heb gül-istân oldu 'âlem şimdi hiç har kalmadı

Din diyânet âdet ü şöhret ko vardı kalmadı
Ey Niyâzi n'oldi sende kayd u dindar kalmadı

Dermân arardım derdime derdim bana derman imiş,
Bürhân sorardım aslıma aslım bana bürhân imiş

İşit Niyazi'nin sözün bir nesne örtmez Hak yüzün,
Hakdan ayan bir nesne yok gözsüzlere pühân imiş.

SİZİN OLSUN BU DÜNYA

Benim ne bir adım oldu
Ne de bir sahibim
Anacığım beni kentin kıyısında
Bir koruda doğurdu
Ne oyun oynayabildim
Ne de bir lokma bir şey yiyebildim
Annemin memesinden emdiğimdi tek besinim
Annem kentte dolaşıp karnını doyuruyor
O da bana süt oluyordu
Bir gün yine annemi beklerken
Bir adam geldi
Kötü adam olduğunu anlayamadım
Beni sevecek sandım, kaçmadım
Kötü adam olduğunu anladığımda
Kurtulmak istedim elinden ama
Başaramadım
Paticiklerimi, kuyruğumu kesip
Beni bir çukura attı
İniltilerimi duymuş olacaklar ki
İyi insanlar geldi
Ama artık çok geçti
Henüz iki ay bile olmamıştı dünyaya geleli
Yaşasam kaç yıl yaşayacaktım ki
Çok çok on – on beş yıl
Ama iki aylık yaşamı bile çok gördünüz bana
Yeryüzü hep böyle miydi
Hep böyle mi olacak
Hep kurban mı edilecek sevginin masumiyeti
Nefretin gaddarlığına
Sizin olsun bu dünya

A. Kadir PAKSOY

Sakarya'da patileri ve kuyruğu kesilmiş bir halde bulunan ve kurtarılamayan yavru köpeğin son bakışları... (Kaynak: İnternet)

HOMEROS'TAN MEKTUP VAR İONYALI DOSTUMA MERHABA!

Zeki BÜYÜKTANIR

Yanıtınızı geç koydum. Bu, her biri ayrı bir konuyu ulaştırıran betikler beni çok mutlandırdı. Onuncu mektubunuzu da alınca artık bir yanıt vermek gerekir diye düşündüm. Aslında AYAĞI TEZ YEL GİBİ UÇAN İRİS'İ bulmak kolay olmuyor. Bu betiklerde belirttiğiniz her bir konu, olay, çağlar içindeki değişim, gelişim beni düşündürdü. Duygulandım. Eskileri andım, mutlandım.

Biraz geç oldu yanıtım ama burada zaman kavramı sizin yaşamınızdaki biçimde değil. Biraz da bağbozumu şenliklerine denk getireyim dedim geç kalan yanıtımı.

O gün bizim yaşadığımız dönemde Viluse'nin sorunları vardı. Çevresinde yaşayan oymaklar ve topluluklara da özellikle Akhalılar'a söz geçmiyordu. Tanrılar çok acımasız davranıyor; insanları, hayvanları doğal yapıyı acımasız yaklaşımla yok ediyorlardı. Bunları önce merakla sonra sevgiyle, ilgiyle sıraya koydum. Binlerce dize birikti belleğimde. Onlarla avundum. Topluluklara okudum. Yıllarca gezdim, söyledim. Kybele toprağında egemen olan Hititler döneminde de tabletlere kazılmıştı. Wiluse'nın serüvenleri ancak benim anlattıklarımın sonrasına yazıya geçirilmiş. Bakın, unutulmadan binlerce yıl sonrasında okuyorsunuz ne güzel! Buna çok sevindim. Yazdığınız her mektubun gelişi beni biraz daha mutlu etti. Sonunda birden kesildi. Bir anlam verememiştim. Anladım ki şimdilik bununla yetiniyorsunuz. Her bir mektubun her sorununa yanıt veremesem de bildiklerimi, gördüklerimi, isteyip de başaramadıklarımı, başararak mutluluğa erdiğim eylemleri ben de yazmaya, yanıtlamaya çalışacağım.

Şimdi ben, evrende soyut bir varlık, zaman kavramının dışında bir bilincim, Zeus'un öfkelenildiğinde kötülükler ülkesi olan yeraltına attığı yerde değilim. İyi ruhların kaynaştığı yerde de... Ben kendi evrenimde kendimle baş başa geçmişteki mutluluklarımı düşünerek avunuyorum.

Bu betikleri yazmayı nereden düşündünüz? Çok ilginç değil mi? On tane betik... Her biri ayrı bir konu, haber, değişik güzellikte. Ben de sizinle ara sıra ilişki kurmaya çalışacağım. Bunu düş yoluyla mı, telepatiyle mi, ya da başka bir yoldan mı yaparız bilemem. Sizin bulduğunuz çok ilginç ulaşım, iletişim türleri bulunmuş. Ben belleğime güvendiğim için hiç bir şeye gereksinim duymamıştım. Söyledim, dinlettim, belleklere kazıdım her iki yapıtımı. İyi de

etmişim. Şimdi ben de zaman zaman anımsadıkça mutlanıyorum; söylediklerimin öyküleriyle teselli oluyorum.

Bu geçen sürede çok değişiklikler olmuş, yeni Tanrılar türemiş. Bizim zamanımızdaki Tanrılar da çok eleştirilirdi. Örneğin çok acımasızdı Zeus. Kavgacı, bencil... Beni sevmezdi. Çünkü ben Kybele'nin yurdunu severdim. Çünkü benim toprağımdı orası. Aslında o da zamanlarının çoğunu burada İDA'daki otağında geçirirdi. Bazen karısı Here ile kapışır, çeker Helen toprağına giderdi.

Betiklerden anladığıma göre sizin yaşadığınız çağlarda da Tanrılar pek sevgiye, insana, doğaya dönük değil. Hep kendi çıkarlarını rahip sınıfı ile el ele vererek yürütüyorlar düzeni, bizim yaşadığımız dönemde olduğu gibi. Bu konuda demek ki pek bir şey değişmemiş.

Yaşadığınız çağda, size ne derler, nasıl seslenirlerdi? Üstadım, Büyük Ozan, Bige diye mi çağırırlardı, diye soruyorum. Hayır, hayır hiç biri... Ben sade bir İonyalıydım. Meles'in coşkulu suyunun kıyılarındaki bolluk ve gönenç içinde bir barış ırmağının mutluluğuyla yaşayıp gidiyorduk. Meles'in kaynağında alabalıkların kaynaştığı o temiz berrak suyun verdiği ilhamla oluşturunuyordum İlyada'yı ve Odiseio'yu.

Bu kıyılar tekin değil. Benden de çok önceleri, çağlar önceleri de bu kıyılar, bu topraklar böyle verimli, bolluk, gönenç içindeymiş. Bu yönden benden önceki birikimden oluşan, filizlenen destanlar, söylenceler, ezgiler bana kaynak oldu. Onlardan aldığım verimleri kendimce düzene sokmaya çalıştım. Aslında Kronosoğullarından Zeus yetkiyi eline alınca çevresinde oluşan Tanrılar topluluğu benim düşüncemden oluştu. Onların soylarını sayıp dökerek, adlarını vererek, niteliklerini tanımlayarak söylenceler biçiminde ben anlattım. HESİODOS' DA yardım etti bana.

Şimdi sizin yolladığınız her betiğe ayrı ayrı yanıtlar vermeye çalışacağım.

1- Benim sevdalı olduğum İonya birliğinin oluşturduğu bu eşsiz kıyılardır. Meles Irmağının çağlayarak denize karıştığı yer güzellikte eş yoktur. İlk mektubunda çok ilginç bilgiler vermişsin. O, sizin Yeni Dünya dediğiniz o toprakları biz biliyorduk. Yitik

Kıta vardı, söylenir dururdu. Ama bu toprakları bilmiyorduk. Çok etkilendim ne güzel anlatıyor betimliyor, soruyor önerilerde bulunuyorsun. Biz de doğayı sever, saygı duyardık. Anlaşılan insanoğlu şimdi doğaya ters düşmeye başlamış. Böyle giderse yaşamın da sonunu getirir.

2- İkinci betiğin de ilginç. Efes Tiyatrosu benim kutsal tapınağımdı. Sık uğrardım oraya. O günlerden bu yana, sizde de aç insanların iniltisinden söz ettiğine göre bir arpa boyu ilerleyememişsiniz. Akhalıların yabanılığına ne diye kıızıyorsunuz ki...

3- Bizim yaşadığımız dönemde bilimsel gelişme doruktaydı. Benim ülkem tiyatrolar ülkesi olarak anılırdı. Her yerleşim yerinde bir tiyatrosu, sanat evi, kitaplığı, pazaryerleri, sayrı evi ile her biri bir güzellik kentiydi. Asklepionda sayrılar sağaltımla mutlu, sağlıklı yaşamaya döndürülürdü.

4- "insanı yaratan Analar" diyorsunuz betiğinizde. Analara söz yok. Hera'nın şeytanca eylemlerine bakmayın siz. O Akhalılar yöresinden. Onların yabanıl halleri var. Kıskaç, bencil ve de geçimsiz. Sizin analar yurdu Amazonların yaşadığı Anadolu'da ise insanlar bir başka saygınlık içindedir. Özellikle kadına karşı Zeus da saygılıydı. Kybele'nin yurdundaki analara da insanlara da... Onun öfkesi geçiciydi. Kin tutmazdı. Düşünceli ve koruyucuydu. Özellikle Anadolu'ya bir başka sıcaklıkta bakardı. Çünkü Anadolu doğal güzellikler, bolluklar ülkesiydi. Özellikle onun Olimpos'taki sunağı hiç armağandan yoksun kalmadı. Hep dolu dolu armağanlar taşıyordu şölenlere."

5-Betiklerinizde ilginç konular, acı yanlar var. Demek ki bu ülkeyi bu haliyle koymadılar. O güzelim ırmakları kurutarak ağaçları yok ederek bu duruma getirmeyi neyle açıklayabiliriz? Benim coşkulu MEAODROS ırmağım kurumuş ha?.. Ben yeniden ölmeliyim.

6-Bu betiğiniz beni mutlandırdı. Anıtımın dikildiğini yazıyorsunuz. Meles Irmağı'nın kıyısına. Geç kalmadınız mı? Oysa benim bir tahtadan büstüm yapılmıştı, paralara da resmimi basmışlardı. Önemli değil ama bu bir yerde değer bilmektir. Siz değer bileceksiniz ki sizin de değeriniz bilinsin. Sizden sonra gelenler de sizi değerlendirsın.

7-Bu para denilen konuyu da çok büyütmüşsünüz. Bizim zamanımızda da vardı. Ama neredeyse Tanrı gücüne ulaşmış. Bu bizim Öfkeli Zeus'u gölgede bırakmış. Taptığınız bir meta olmuş para mal hırslı. Korkarım sonucun da başlangıcındasınız.

8-Bir de ozanlara, bilgelere karşı tutumunuza şaşırdım. Ben İonya'da saygın bir yaşam sürdürdüm. Komşu ülkelere de çağırılıyordum. Gidiyordum, geziyordum. Mısır'a çağırıldım. Mezopotamya'dan aranan, sevilen, sorulan bilgi alınan bir ozandım. O gün saygı duyuyorlardı bana. Mısır Firavunu beni

çağırdı. Uzun süre konuk etti. Benim bilgilerimden yararlandı. Kadeş Savaş planları konusunda yardımlarımı istedi.

O gün ozanlar, bilgeler Tanrılardan çok daha büyük bir saygı görürdü. Sözleri dinlenir, öğütlerine kulak verilir. Bugün; bencil, hırslı, acımasız mal düşkünü bir toplum olmuş birbirinize düşmüşsünüz. Ozanları da hor görüyorsunuz. Baksanıza öldürmeler, eziyet etmeler. Bunları nasıl açıklayacaksınız? İnsan insanı diri diri yakar mı? Bu acımasızlığı bir türlü usuma yediremedim bu canlı canlı insanları yakmayı. Hem de Tanrıların adını ana ana...

9- Biz de doğa diyorduk. Onunla özdeşleşerek birlikte yaşamının yolunu yordamını arıyorduk. Bulmuştuk da.

Bütün doğa, canlılar; insanı, hayvanı, haşaratı, bitkisi, ağacı, çiçeği hepsi bir armoni içinde yaşama sevincinin sıcaklığını yayıyor doğaya. Bilgesi konuşuyor, genci dinliyor, insanlar da çalışıp üretiyor. Yarın sıkıntısı yoktu ama yarına bir şeyler bırakmak da gerekmez mi? İşte Hitit diyarından gelen haberlere bakılırsa orada yazı denilen bir buluş sözcüklerimizi kutsallaştırır gibi kalıcı kılıyormuş. Böylece bir de yazım ortaya çıkıyor çizimin yanında. Ancak siz bunları birebir geliştirirken başka kötülük kanallarını da çalıştırmış ve birbirinize düşmüşsünüz. Böyle mi olmalıydı insanlık? Neyse yine de bir düzeleceği süre vardır sanırım. Bu karışık gelişmemişliğin yanında olumlu güzelliklerde de görmek isterdim. Bakalım benim Tanrıçaya seslendiğim o yapıtım hangi ellerde kimler okuyor. Eğer insanlar; özellikle İonyalılar yapıtımı ellerinden düşürmeden okusalardı, bu sızlandığınız konular, acımasızlık, savaş olmazdı. Savaş yerine bilime el atsaydınız, bilgeleri, ozanları dinleseydiniz Wilusa'nın uğradığı acıları siz de yaşamazdınız.

10-Yorgunum biraz. Yazdığınız her konu beni çok etkiledi. Bu kadar çok devinimli bir ortamda, savaşların dinmediği, kargaşanın kol gezdiği bir çağda yaşamak ister miydim, bilmiyorum?

Yaşamı kolaylaştırmış, rahatı, refahı artırmışsınız. İris'in hızından çok daha hızlı iletişimi gerçekleştirmiş, usa sığmaz makineler bulmuşsunuz. Ama öte yandan Akhalıların yaptıklarından daha yabanıl, acımasız olumsuz, acılar yaratan olaylar yaşıyorsunuz. İnsanı, hayvanı, bitkisi ile doğayı kucaklamak yerine bir karmaşayı yaşıyorsunuz. Yazdıklarına baktıkça ben yaşadığım çağı daha çok arar oldum. O çağda yaşadığımdan mutluydum.

Bizler güzel yaşadık. Mutlu bir yolculuğa çıktık. Bu yanıtı size YEL GİBİ UÇAN AYAĞI TEZ İRİS'le yolluyorum. Eline geçince yeni betiklerini beklerim.

Hoşça kal vefalı İonyalı dostum.

HOMEROS

Antalya'daki işimizi bitirmiş, ağabeyimle Mersin'e dönüyorduk. Kenti çıkar çıkmaz reklam panoları kapladı her yanı. Yolun iki yanı, beş yıldızlı otellerin ve uluslararası tüketim şirketlerinin tanıtım panolarıyla doluydu. Otellerin çoğunun Belek'te olduğu yazılıydı.

"Abi," dedim. "Ben bu Belek'i hiç görmedim. Orada epeyce ünlü otel varmış. Beş yıldızlı otelde de konaklamadım hiç. Nasıl olsa zamanımız var. Sapıp bir görelim mi?" dedim "Olur. Ben de bilmem Belek sahilini. Gidip görelim," dedi. Saptık.

Düz ovada, denize doğru epeyce yol aldıktan sonra, özenle yapılmış yapıların yanına vardık. Her yapının önünde bir tur atıp ötekine geçtik. Beş yıldızlı otellerin yoğunlaştığı bölgeye gelince yapılar birbirinden koptu. Birinden ötekine bağırılrsa, duyulmayacak denli uzaklaştılar.

Sonunda adı çok bilinen bir otelin önünde durduk. Firavun piramitlerini andıran devasa bir yapıydı otel. Kadın çıplaklığını sergileyen gazetelerde adı sık geçen; birbirini öpen, ısırın "starların, mega starların, ultra starların" sevişip tepiştikleri yermiş. Ünü de oradan geliyordu.

Otelin yapısından vazgeçtim. Şu dış kapı bile tek başına izlenmeye değerdi. Öyle özenle, öyle pahalı yapılmıştı ki görevini, görevini kat kat aşmış. "Ona dökülen parayla, bir garibin ailesi pek rahat konut edinebilirdi," dedim. Abim güldü. "Gene solculuğun tuttu," dedi.

İçeriye de merak ediyordum ama cesaretim yoktu. Ben kapıya bakıp kalmışken abim içeri girdi. Otel görevlisi ile bir şeyler konuştuktan sonra bana el etti. Abim, emekli polis amirlerindendi; açamadığı kapı olmazdı. Varıp "Loby" yazan yere girdik. Önümüze kırmızı giysili bir görevli düştü. Asansöre bindik. Kaç kat çıktık bilmem, bir odanın kapısında durduk. Görevli kapıyı açtı, eliyle buyur etti.

İçeri girince aşıttım kaldım. Yok, yoktu burada. Duvarlarda yağlıboya tablolar, her yerde çiçekler, tuvalet, banyo, dinlenme odası... Derken başka bir odaya geçtik. Ortada bir yatak, duvarlar ve tavan ayna kaplı, geri kalan yerler pembe eşyalarla donanmış. "Burası Kral Dairesi," dedi abim. Şaşkınlığının ölçüsü yoktu. "Krallar burada mı yatarmış?" diye sordum. "Ne kralı be oğlum? Parasını veren herkes yatabilir. Hem bundan birkaç tane daha var," dedi.

Deniz ve kumsal ta aşağıda görünüyor. Dünyanın tepesindeyim sanki. İçerisi bir dönüşten aşağı değil. Dilimden dökülen ilk sözler; "İsraf, çok büyük israf. Salt şu dairenin parasıyla kaç kişinin evi olurdu. A. Nesin ustanın dediği gibi, 'gel de sosyalist olma,'"

dedim. Abim; "Sen iflah olmazsın," derken dışarı çıktık.

Lobiye indik, birer kahve söyledik. "Kim konaklar böyle yerlerde acaba?" diyerek ortaya bir soru attım. Abim kahvesinden bir yudum içtikten sonra yanıtlamaya koyuldu:

"Böyle yerlere varsıl turistler gelir. Paraları bizim paramızdan daha değerli olduğu için orta hallileri de gelebilir. Konaklayanların yarısı turistlerdir. Bir kısmı; alın teriyle para kazanmayan mirasyedilerdir. Bir kısmı, medyanın şişirdiği sanatsız sanatçılardır. Önemli bir kısmı mafya üyesidir, kaçakçıdır. Yüzde on gibi küçük bir azınlık ise; balayına gelen, yaşamında bir kez böyle ünlü yerde yatmak isteyen şaşkınlardır," dedi.

"Hepsini anladım. Turistini, sanatsız sanatçısını, şaşkınlıyı ya; kaçakçısını, mafya üyelerini anlayamadım. Kelle koltukta para kazansınlar, sonra da böyle yerlerde çarçur etsinler, olacak iş değil!" dedim. Abim, "Yoo! Konunun diyaletliğini düşünecek olursan, tam olacak iş," dedi. Ardından açıklamaya girişti:

"Bu tip insanların yarını yoktur. Ne zaman yakalanacakları, ne zaman öldürülecekleri belli olmaz. Kazanınca da hatırı sayılır paralar kazanırlar. Burada her şey var. Hurisi de var, gılmanı... Meksika tekilasından Japon pirinç rakısına dek her türlü içki bulunur. Kızların çekik gözlüsünden, sarışınından, zencisine dek her rengi kucağına gelir. İstersen etek kollarından tırnaklarına dek temizlenip paklanırsın. Yarın ölebileceğini bilen bir adam niye gelmesin böyle yere?.. Ben onlar gibi olsam, ben de buralarda konaklarım," dedi.

Abim sözünü bitirmeden birkaç el silah sesi duyuldu giriş kapısında. "Hıh!" dedi abim. "O anlattıklarımın birini temizlediler muhakkak. Adam, yaşayacağı en güzel anlarını burada yaşamıştır belki de. Otele girerken; birkaç kişinin beyaz bir arabada zulaya yattıklarını görmüştüm. Sanıyorum, kurşunu onlar sıktılar," dedi. Kahvelerimiz biter bitmez dışarı çıktık. Bir adam dış kapının önünde, kanlar içinde yatmaktaydı. Beyaz araba gitmiş, ölünün başına polisler birikmişti. Abim, kimliğini göstererek ileri vardı. Bir polisle konuştuktan sonra yanıma geldi. "Varsayımım doğruymuş. Ölen adam kaçakçısıymış. Rakipleri tarafından öldürülmüş," dedi.

Oralarda daha fazla kalmak istemedim. Öteki otelleri görme gereği duymadık. Arabamıza atladığımız gibi Mersin yoluna çıktık.

YAŞAR KEMAL'DE DOĞAYI DUYUMSAMAK

Ferhat İŞLEK

Yaşar Kemal "Doğayı Öldürmek" başlığındaki yazısında şunları belirtmişti:

"Türkiye'nin doğasını öldürdüler derken bu bir gerçektir. Türkiye kalkınıyor derken bu bir yalandır. Kalkınma kılı kılına bir bütündür. Bir ulusun doğası öldürülürken başka bir yönü dirilebilir mi? Türkiye'de erozyon, toprak aşınması bir felaket halinde. Seller, kuraklık bunun sonucu. Daha da artacak" Yaşar Kemal kaygılarında yerden göğe haklıydı. Çünkü o can damarı kesilmiş bir yurdun toptan kurtuluşuna işaret ediyordu. Ve toprağı diriltmek içindi bu kaygıları.

O, toprağın, suların, doğanın öldürülmesini savaşlardan daha büyük bir yıkım olarak görmekteydi. Doğanın bitmesi insan soyunun bitmesi demekti.

Yaşar Kemal'in romanlarında olsun, öykülerinde olsun, amacı okuyucuda doğayı duyumsatmaktır. İnsanların doğaya ancak böyle sahip olabileceğini düşünüyordu. Bir söyleşide;"Vatan önce sağlıklı bir topraktır. Vatan çayır çimenleri, çiçekleri, böcekleri, kuşları, sularıya daha binlerce ögesiyle bir bütündür." demişti.

Ve eklemişti; "Bu topraklar yalnızca bizim değil insanlığın da toprağıdır"

Yaşar Kemal'in doğayla ilişkisini anlayabilmek için onun doğup büyüdüğü ortamın bilinmesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü o, doğa içinde doğup büyümüştü. Türkülerle, masallarla da düşlerini geliştirdi. Bunları romanlarına yansıttı.

O insan soyundaki öldürmeyi, sömürüyü, kötülüğü bilmesine rağmen, insanoğlunun yarattığı karanlığın fakında olmasına rağmen, dünyaya geldiğine ve yaşadığına sevinmişse, sevinçle göçüp gitmişse, bunun nedeni doğayla yakın bir dostluk kurmuş olmasındandır.

"Köyüm Çukurova'nın karnına doğru yürümüş kayalık bir dağın koyağında kurulu. Kayalar çok mavi çok mor. Önünden Ceyhan akıyor. Koyağın güneybatısındaki sivri kayalığın üstünde bir Orta Çağ kalesi var. Ceyhan Irmağı'nın ötesi Akdeniz'e kadar hep deniz gibi gözükken, mavileyen düz ova. Bu ova mevsimine göre çok sarı, çok yeşil oluyor. Ama her zaman günün birkaç saatinde de olsa bir mavi görmek mümkün" (YAŞAR KEMAL KENDİNİ ANLATIYOR- Alain Bosquet ile Konuşmalar)

"Yaşar Kemal yurdunun ve Ortadoğu'nun tartışılmaz sesi" diyen Alain Bosquet'a bunları söylüyordu doğduğu köy için.

Çukurova'nın karnına doğru yürümüş kayalık bir dağın koyağında kurulan bu köy, Yaşar Kemal için Kilikya'nın bir parçasıdır.

Yaşar Kemal, köyün yakınındaki kayalıklardan başlayan büyük bir bataklıktan söz ediyor doğduğu köyü anlatırken. Bu bataklık Akçasaz bataklığı. Şimdi olmayan bu bataklıkta yüzlerce kuş türü mevcutmuş. Köyündeki kayalıklardan da yüzlerce kartal uçuşurmuş. Kara kartallar, kızıl kartallar... Ayrıca flamingolardan söz eder.

Bir yazısında da köyündeki kelebekleri bulutlara benzetiyor. "Kelebekler bulutlar gibi uçuşuyorlardı" diyor.

Ve şöyle eklemeye yapıyor:

" O kadar çok kelebek vardı ki buralarda bütün bahar, bütün sonbahar kuşlar kelebekler rüzgârlar gibi esiyorlardı."

Kendi köyünü ve köyün çevresini bütün doğal unsurlarıyla anlattıktan sonra sonuç olarak şunu söylemiştir:

"O gündür bu gündür bütün düşlerim ak bulutlu ve renklidir."

Burada arılarla, çiçeklerle kaynaşmış bir Yaşar Kemal çocukluğundan söz ediyoruz.

Boncuklu arılar, kuyruklarında mor, kırmızı, yeşil mavi, sarı halkalar vardır. Ekin Böceği, uçarken kanatlarının altı kırmızıdır. Işıltılar saçar. Sabahleyin kalkan bu böceklerden toplar güneşin altında uçurur. Karıncalar, onlarla da dostluk kurardı. Özellikle atlıkarıncalar. Tarlalarda bir atlıkarınca görse peşi sıra giderdi.

Çiğdemler, kengerler, kayalıklardaki nergisler, sümbüller, mersin çalıları, gelincikler hepsiyle dosttu arkadaştı.

Bir ara gözü keklikten başkasını görmez oldu. Su kabağında beslediği keklikler...

İşte bütün bunlar onun düşlerini ak bulutlu ve renkli yapmıştı.

Hiç kuşku yok ki onun düşlerini oluşturan Çukurova doğasıdır. Yazdıkları ile bize Çukurova doğasının o görkemli etkisini duyumsatmıştır.

Yaşar Kemal, "Hüyükteki Nar Ağacı"nda Çukurova'yı doğayla birlikte şöyle tanımlar:

“Gün doğarken tepeden tırnağa çiçek açmış narın çiçeklerinin alı, suya vurmuştu. Su apal akıyor, bütün ovayı, sarı otları, pembe hatmileri, sığırkuyruklarını, ısıltılı firezleri, mor kayalıkları, Ceyhan ırmağını, ırmağın kıyılarına serilmiş çakıl taşlarını, böğürtlen çalılarını, kamış köklerini, yemyeşil, yeşilden patlamış çeltik tarlalarını ala boğuyordu. Nar ağacından ovaya yayılan al, bir uçtan bir uca, ovada bir çakarak, sonra tostoparlak olup, Toros dağlarına yukarı sünüp yitiyordu.

Tan yerleri ışıyor, Gâvur Dağları'nın başı ağardı ağaracak, Düldül dağı toptan, tepeden tırnağa bir ışık seline batmış, kırmızı bir bakırda buğulanırken, otçu Hasan, sırtında koskocaman torbasıyla upuzun bir böğürtlen kümesinin arkasından “Ahmet, Ahmet, oğlum bostancı Ahmet” diye bağırarak bitiverdi.”

Yılanı Öldürseler'de ise Anavarza'dan, Düldül Dağı'ndan ve Ceyhan'dan söz ediyor.

“Anavarza kayalıklarının üstünde kartallar dönüyordu, kanat kanata. Çirişikleri çiçeklerini güneşe uzatmışlardı, ak. Uzaklarda bir bulut bu yana savruluyor, gölgesi bataklık yerini yalayıp Dumlu üstüne kayıp gidiyordu. Çirişikleri çiçeklerinde arılar, kara, yanardöner arılar, sarıca, bal arıları, boncuklu, mavi arılar... Mavi kengerler dikenlerini kayalıkların arasından som mavi çıkarmışlardı. Hasan kayalıkta bir keklik gibi kayıyordu.

Ceyhan suyu azalmış, gümüş pırıltısında akıyordu. Yarlarda gurruk kuşları ardındaydı. Hasan, sabahlardan akşamlara, akşamlardan sabahlara kadar gurruk kuşlarının deliklerinin ağzında bekliyordu. İnce gözenekli ağlar bulmuştu, onları yılan deliği gibi, yara oyulmuş deliklerin ağzına torba gibi asıyor, delikten çıkan kuşlar da bu ağın içine düşüyorlardı.

Uzakta Düldül dağı, bakır renginde tütüyordu. Pıtrak kokuyordu ortalık. Bir sıcak çağıldıyordu Anavarza kayalıklarından akarsuya doğru. Su gümüş bir buğuda sallanıyordu ötede. Uzaklarda uçuşuyordu.”

Ağacın Çürüğü'nde ise yaz mevsiminde Çukurova'nın sapsarı kesildiğini belirtiyor.

“İyice anımsayamıyorum, bilmem Adana'da da çiçek yapar mıydı? Haziran, temmuz aylarında Çukurova sapsarı kesilir. Güneş, tarlalar, sular, ağaçlar, tozlar, yağın yağmurlar, bu aylarda pek yağmur yağmaz ya, her şey sapsarıdır.

Yaşar Kemal, Desen: Dilek Altay

Bu sarılığın içinde belki bir adam boyu, belki de az daha kısa devedikenleri, çok mavi bu sarının üstüne konar. Nereden bakarsan bak, upuzun, güzel, taze, serin bir mavi, sarının ortasında balkır. Şimdi şu anda belki de doğayı, belki de bir Abidin Dino resmi anlatıyorum size.”

Yaşar Kemal'de renkler açık maviden, mordan laciverde kadar uzanır. Sarının, yeşilin, kırmızın değişik tonlarını içerir.

Gökyüzü ışıktan bir mavidir, su som mavisidir, arılar boncuklu mavidir, kayalar mor kurumuş ak benektir. Bir de örneğin yeşil yalnız yeşil değildir. Zehir yeşilidir, çimen yeşilidir, şimşek yeşilidir ya da yosun yeşili...

Yaşar Kemal'de doğa adeta kutsanır. İnsan, doğaya verdiği anlamlarla bir değer kazanır. Bir insanın yaşam mücadelesi mi anlatılmak isteniyor, o zaman doğanın zor koşulları belirtilir. Bir insan üzüntü mü yaşıyor. O zaman akarsular durgun akar. Gökyüzü karanlık olur. Bulutlar grileşir. Umutsuzluklar ya da korkularda doğada da bir şeyler olur. Bir değişim yaşanır.

Romanlarda erdemli insanlar ya da insanların iyi ve güzel yönleri mi öne çıkarılmak isteniyor, o zaman öncelikle o insanın doğaya karşı duyarlılığı işlenir. O bir konuşmasında şöyle demişti:

"Ben iki şeye inanırım, iki şeyin sonsuz gücüne, sonsuz yaratıcılığına, sonsuz değişimine: Halk ve doğa."

YUMUKTEPE’NİN BİR GÜNÜ

Tülay ÖZAYDIN

Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Önasya Arkeolojisi Bölümü’nde başlayan öğrencilik yıllarımda, Aykut Çınaroğlu’nun bizlere verdiği ilk bilgiler Neolitik Dönem ile ilgiliydi. Üzerinde önemle durulan konulardan biri de Mersin Yumuktepe ile Tarsus Gözlükule’nin Anadolu’nun en eski ve uzun ömürlü çağdaş iki höyüğü olduğuydu. Hafızamda bu kısacık bilgi ile Mersin’e yerleşirken Yumuktepe’nin hayatımda bu kadar önem taşıyacağını bilemezdim.

Yumuktepe’nin bilim dünyasında tanınması, 1930’lu yıllarda, J. Garstang ve ekibinin çalışmaları ile gerçekleşmişti. 1993 yılında, İstanbul Üniversitesi’nden Veli Sevin ve Roma La Sapienza Üniversitesi’nden Isabella Caneva ortak başkanlığında kazı yeniden başlatıldı. Bu gelişme, Mersin’de, özellikle İçel Sanat Kulübü camiasında ve bende büyük bir heyecan yarattı. Yıllardır uzak kaldığım arkeolojik çalışmalara tekrar dönme şansım olabilir miydi? Bu fırsatı veren hocam V. Sevin’e teşekkür borçluyum. O yıllarda başladığım, ‘Höyüğün Demir Çağ Tabakaları’ ile ilgili çalışmalarına son kazı dönemi başkanı I. Caneva ile halen devam ediyorum. Kazı başkanı I. Caneva, Orta Çağ çalışmalarını yürüten, Mimar Sinan Üniversitesinden Gülgün Köroğlu ve Höyüğün Tunç Çağ’ı çalışmalarını yürüten Marmara Üniversitesi’nden Kemalettin Köroğlu, Hitit Üniversitesi’nde öğretim üyesi Eric Jean sadece bilimsel çalışmaları ile değil sevgi, dostluk, paylaşım anlamında da Yumuktepe’ye değer katan isimler olarak anılacaklardır. Yumuktepe’de arkeobotanik çalışmaları ile tarımsal ürünlerinin çeşitliliğini ortaya koyan Burhan Ulaş, Prehistorik çalışmaları ile katkı veren Orkun Kaycı, Yaşar Ünlü ekip üyeleri arasında yer alırlar. İçel Sanat Kulübü üyeleri arasından Ali Merzeci ve Eyüp Dinç’in desteklerini de anmadan geçemeyiz.

Yumuktepe’de gün, sayıları zaman zaman değişen ekip üyelerinin hafif bir kahvaltı sonrası sabahın serinliğinde malzemelerini araçlara yükleyerek, topluca Höyüğe doğru yola çıkmaları ile başlar. Diğerlerinin aksine, mimar Emanuela ve Giulio bisiklete binmeyi tercih ederler. Hem sabah sporunu yapmak hem de sıkışıklığı önlemektir amaçları. Metropol civarında bahçeli eski bir Mersin evi olan kazı evi ile Yumuktepe arası hemen hemen 10-15 dakika sürer. Depodan işçilerimizin malzemelerini almaları ve çalışma alanlarına ulaşmaları uzun sürmez. Çalışma başladığında henüz gün ağarmamıştır. Güneş yükselmeden yapılacak çalışma ayrı bir keyiftir Yumuktepe’de. Yıllardır, aynı mahallede yaşayan aynı insanlar ekipte işçi olarak çalışırlar. Dikkatli ve deneyimli işçiler, arkeologlar kadar benimserler işlerini. İşçilerimizin, geçen uzun süre içinde Yumuktepe’de büyüyen çocukları da

Fotoğraf: Erkan Özaydin

şimdilerde ekibe katıldılar. Bu gençlerin çoğu üniversite öğrencisidir. Yumuktepe, İtalyan, Türk arkeoloji öğrencileri uzmanları, işçileri ile büyük bir aileye benzer. Silvia ve Ernesto, Türkçe öğrenmeye çalışırken bizimkiler de İtalyanca öğrenmeye gayret ederler. Binyılların bilgisini bağrında taşıyan Yumuktepe’de kültürel alışveriş devam etmektedir. Kazı başkanı olarak Isabella elinde malası tüm gün hem çalışır hem de hepimizin verimli çalışmasını sağlamak için durmadan tepeyi tavaf eder. Çapa ve mala sesleri arasında eller daima çalışır. Binlerce yıl önce kilden çanak çömlek üreten eller, yerini onları bulup çıkarmak, o zamanki yaşama dair ipuçlarına ulaşmak için uğraşan ellere bırakmıştır. Saat 10.00’da dinlenme molası verilir; ağaçların altına yaygı serilir ve üzerinde herkesin fırından gelmesini heyecanla beklediği susamlı çıtır pideler, zeytin, peynir ve odun ateşinde hazırlanmış çay eşliğinde kahvaltı yapılır. Bu arada herkes heyecanla yeni buluntularını anlatır. Genelde açma başkanının her yeni buluntu için ekibe soğuk içecek ikramı ise adettendir. Yumuktepe’nin ziyaretçilerini, mahallenin çocuklarını ve yaşlılarını da anmadan geçemeyiz. Çalışmaları yakından takip eden onlardır ve her gün “Yeni bir şey buldunuz mu bar?” diye sorarlar. Höyük 60’lı yıllarda ağaçlandırılarak park yapıldığı için özellikle yaşlıların ve çocukların burada vakit geçirmeleri olağan sayılır. Çalışma alanının dışında, ağaçların gölgesinde birbirleri ile sohbet ederek, dama oynayarak vakit geçiren mahallenin yaşlıları ilginç görüntüler sergiler. Çıkarılan eserler çalışmaya hazırlanmak üzere etiketlenmiş kovalar içerisinde kazı evine götürülür. Yıkıp ayrımları uzmanlarınca yapılır. Çalışmalarını kazievi laboratuvarında gün boyu devam ettiren

restoratör Anna Maria'nın ellerinde yeniden hayat bulurlar. Claudia ise hayvan kemikleri üzerinde çalışma yaparak o dönem de hangi hayvan türlerinin yaşadığını öğrenmemizi sağlar. Bu aynı zamanda topluluğun yeme içme alışkanlıkları konusunda da bilgi sahibi olmamız anlamına gelir.

Höyük'de çalışma 14.00'de sona erer. Ekip öğle yemeğini dışarda, çoğunlukla tantuni yedikten sonra eve varılır. Emine'nin hazırladığı çay ve kahve eşliğinde nefis kek ve kurabiyeler yendikten sonra kısa bir dinlenme molası verilir. Akşam üzeri geniş bahçede yıkanıp hazırlanmış malzemeler, çalışma masaları üzerine yayılarak incelemeye devam edilir. Akşam kadar süren çalışma neşe içinde yenen akşam yemeği ile saat 22. 00'de son bulur. Sabah yeniden enerji toplayarak çalışmaya başlayabilmek için ekip erkenden odalarına çekilir. Muhtemelen bir çok kazı ekibinin günü benzer şekilde geçmektedir.

Kazı sezonu sonunda restorasyonları yapılmış eserler ekibin fotoğrafçısı Erkan Özaydın ve I. Caneva

tarafından fotoğraflanır. Tanımları yapılan envanter defterine işlenen eserler müzeye teslim edilir. Üzerinde çalışılacak buluntular ise kazı evi deposuna temsilci gözetiminde yerleştirilir ve gelecek sezonda açılmak üzere depo mühürlenir. Ekip üyeleri hüzünlü bir atmosferde bir bir kazı evinden ayrılmaya başlarlar. Böylece yorucu ancak keyifli bir kazı sezonunun sonuna gelinmiştir. Şimdi artık sırada kütüphane çalışmaları vardır.

Her yıl Ekim ayında İçel Sanat Kulübü'nün düzenlediği Arkeoloji günlerinde, bölgede çalışan ekipler sıcak sıcak ilk bilgilerini kent halkıyla paylaşırlar. İlk defa Yumuktepe kazılarının sonuçlarını dinleyerek başladığımız Arkeoloji Günleri, bugün konserler, geziler, 'Kültürel Mirasa Katkı Ödülleri' eşliğinde bir şölen havasında 26 yıldır devam etmektedir.

Kentin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşantısına katkı sağlayabilecek, yıllardır üzerinde çalışılan 'Yumuktepe Arkeolojik Park Projesi'nin bir an önce hayata geçirilmesi dileğimizdir.

Desen: NurserenTor

PEYNİR, EKMEK, KİTAP

Orhan TÜLEYLİOĞLU

Hollandalı ressam Vincent van Gogh'un on yedi yıl boyunca, intiharından iki gün önceye dek kardeşi Théo'ya yazdığı mektuplar, dünya edebiyatının en dokunaklı ve ilginç belgeleri arasında yer alır.

Resim ve sanat yapıtlarına karşı şiddetli tutkusu Vincent van Gogh'u yirmi altı yaşındayken ressam olmaya itmişti. Belli bir yerde durmayan, birçok ülke ve şehir değiştiren, ailesiyle sürekli bozuşup barışan Vincent, Güney Fransa'da, Arles'taki gönüllü yalnızlığı sırasında, kardeşi Théo'ya kesintisiz bir günlükte, tüm düşünce ve umutlarını yazarak içini döküyordu. Esinlenme anlarını, görev duygusunu, savaşımalarını, zaferlerini, umarsız yalnızlığını anlattığı bu mektuplardan nasıl sonsuz bir gerilim ve ateşli bir güçle işine sarıldığı da yansıyor.

Bir sanat tecimcisinin yanında çalışan Théo, yoksul olmasına karşın, ağabeyi Vincent için elinden geleni esirgememiş, Arles'ta, onun geçimini sağlayacak kadar ilgilenmişti. Vincent, birkaç yıl tedirgin edilmeden çalıştığı takdirde, belki bir gün, tablolarını satıp kardeşinin cömertliğini ödeyebileceğini umut ediyordu.

Vincent, kendi kendini yetiştirmişti. Daha çok öğrenmenin, kimi konuları daha derinden incelemenin yollarını arayıp duruyordu. Umudu uyanık tutan, yükselmeyi amaçlayan, hep arayan melankoliyi, uyuşukluk ve acı içinde insanı umutsuzluğa sürükleyen melankoliye yeğliyordu. Bu nedenle eline geçirebildiği tüm kitapları olanca ciddiyetiyle okuyor, inceliyor, mektuplarında coşkuyla onları kardeşine anlatıyordu. Homeros, Victor Hugo, Eliot, Hölderlin, Dickens, Shakespeare, Emile Zola severek okuduğu ve çarpıldığı yazarlardan sadece birkaçıydı:

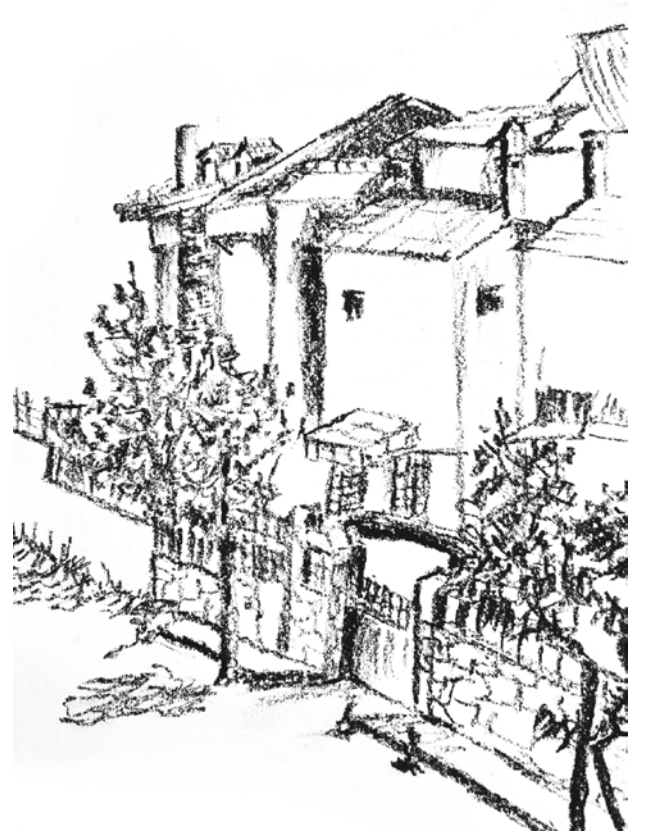
“Birçok şeyi çok sevmek de iyi bir şey, çünkü insana güç kazandıran budur. Çok seven kişi çok da çalışır ve çok şey başarabilir, sevgiyle yapılmış bir iş iyi yapılmıştır. İnsan birtakım kitapları okuduğunda çarpılıyor, derinden etkileniyorsa, bunlar yürekten, yalnızlıkla ve alçakgönüllülükle yazıldıkları içindir.”

Okuduğu kitaplardan büyük ölçüde etkilenen Vincent, yalnızca sanattan anlayan zenginlerin dikkatini çekmeyip, her insana sevinç ve avuntu veren, bir sanat uğruna çırpındı durdu. Coşkuların en yüksek doruğuna resimleriyle ulaştı. Ressamlık mesleği ancak on yıl kadar sürmüş, ününü borçlu olduğu tablolarının hepsi, üç yıllık bir bunalım ve mutsuzluk döneminde yapılmıştı. 1880 yılının Temmuz ayında kardeşi Théo'ya yazdığı mektupta kendisi için kitabın önemini şu sözlerle anlatıyordu:

“Tutkulu, coşkulu, duygularına çabuk kapılan bir insanım ben. Ufak tefek ya da büyük delilikler,

saçmalıklar yapabilecek bir tabiatım var; yaptıklarımın az ya da çok pişman oluyorum daha sonra. Kimi kez, sabırla beklemek daha yerinde olacakken aklıma geleni anında yapıyor ya da söylüyorum. Başkaları da aynı yanlışlıkları yaparlar kimi kez sanıyorum. Hal böyleyken yapılacak ne var? Kendimi, tehlikeli, hiçbir işe yaramaz biri gibi mi görmem gerekir? Sanmıyorum. Sorun şu: Söz konusu aşırı coşkuları, duygusallığı iyi bir şeyler uğruna kullanabilmek için her yolu denemek... Örneğe coşkularımdan biri: Kitaba karşı hemen hemen karşı konulamaz bir tutkum var; hiç durmadan okumak, öğrenmek, kendi kendimi yetiştirmek peynir ekmek kadar kesin bir gereksinim benim için.”

Van Gogh, 1888'in Aralık ayında, geçirdiği bir travma sonucunda hastaneye kaldırıldı ve bir yıl tedavi gördü. 1890 yılının Temmuz ayında, kendini bekleyen ünden habersiz, yaşamına son verdi.

Desen: Meryem ÇULHA

ANILARDAN BİR DEMET AYNALI KUTU

F. Saadet BİLİR

Teyzem, Malatya Ebe Okulu'nu bitirince Gaziantep'in önceki adı Cingife olan Yavuzeli İlçesi'ne atanmış ve anneannemle birlikte oraya taşınmışlardı.

Anlatılana göre; Yavuz Sultan Selim, Mercidabık Seferi'ne giderken burada konakladığında yerli halk kendisine çok ilgi göstermiş ve bundan memnun olan padişah, bu yerleşime "Yavuz'un İli" adının verilmesini istemiş. Halk arasında söylenen bu ad, Cingife'nin ilçe olması sırasında değiştirilerek Yavuzeli, ilçenin adı olarak resmen kullanılmaya başlanmış.

Yaz tatillerinde bir ay ben, bir ay abim onların yanında kalırdık. İkimiz birlikte gönderilmiyorduk. Sanırım birimizin annem ile babamın yanında kalması uygun görülüyordu. Babam, Gaziantep-Adana arasında yolcu ve yük taşıyan Fındıklı Toros Otobüs Garajı'nda muhasebeci olarak çalıştığından, gönderilişimiz sorun oluşturmuyordu. Babamın arkadaşı olan şoför amcalara emanet ediliyorduk. Gâvur Dağları'ndaki molamızda Alman Pınarı'nda yediğimiz kebabların tadı hâlâ damağımdadır. Ay başlarında aylık almak için ilçeden Gaziantep'e gelen teyzem, sağlık müdürlüğündeki işlerini yaparken, anneanneciğim de bizi karşılardı. Öteki ay başında birimiz Adana'ya dönerken, diğeri Gaziantep'e gönderilirdi. O esnada, benden bir buçuk yaş büyük olan abimle garajda kısacık birbirimizi görür, yeniden ayrılırdık.

Küçük yerleşimde teyzem, muhtarın evinin bitişiğindeki yine onun mülkü olan bir odada kalıyordu. Arkasındaki evde de ilçenin bekçisi oturuyordu. İlk kez bir ebe atandığı için teyzemi el üstünde tutuyor ve koruyorlardı. On üç köyün aylık kontrolünü yapma görevi de vardı teyzemin. Ayda bir kez de at sırtında sorumlu olduğu köyleri dolaşmaya bekçiyle erkenden giderdi. Böyle zamanlarda uyandığımda anneannemi dualar okuyup tespih çekerken bulurdum, teyzemin sağ salim dönmesi için. Bu köylerden hasta kadınlar, düşük tehlikesi olanlar bizim eve sık sık getirilir, teyzem onları tedavi eder, kimisinin doğumunu bizim evde yaptırır, loğusayı dinlendirir sonra gönderirdi.

Evimiz ikinci katta, çok ferah uzun bir odaydı. Anneannem orasını yatak odası ve oturma odası olacak şekilde perdeyle ikiye bölmüştü. Demirli iki penceresi vardı. Kapı eşiğinde Adana'daki evimizin mutfağında olduğu gibi bir taşlık vardı, banyo yapmamız için.

Kırsal yaşamı, halkın yoksulluğunu, mahrumiyeti Yavuzeli'nde ilk kez gördüm. Teyzem hastalarını kontrole giderken yanında gider, evlerin içini de gözleme olanağı bulurdum. O diz boyu yoksulluk ve yoksunluğu anlatamam... Yeni ilçe olmuş ama yol yok, su yok, tuvalet yok... Erkek çocuklar uzun entari giyiyor, şalvarı olan parmakla gösteriliyordu, çocuklardan geçtim kadınlar ve yoksul erkekler bile yalınayaktı. Yazının yüzü, kıraç Anadolu ilçesi Yavuzeli'nin siyah sivri taşlarını hiç unutamıyorum.

Yeni yapılan üç bina; ilkokul, kaymakamın evi ve nüfus müdürlüğü dışında ilçede hiçbir yerde tuvalet yoktu. Her evin yanında ya da alt katında, çoğunun kapısı olmayan bir oda vardı. İbriği alan orada gereksinimini karşılayıp geliyordu. Orasının kokusu, sinek, arı ve böceklerin müzikli dansı anlatılamaz... Belirli zamanlarda buraya toprak atılıyor, alt üst edip karıştırılarak güya temizleniyor, yeniden kirletiliyordu. Bizim tuvalet olarak kullandığımız yer, odamızın alt yanıydı. Onun toprak damına anneannem bir varil koymuştu. Bekçimizin karısı Münire Abla, uzun bir sopanın iki ucuna ipe bağlayarak omuzuna astığı, ağız açılıp taşıma için tahta çakılan iki gaz tenekesi ile pınardan su taşıyordu. Taşınan su varile dolduruluyor ve biz gün boyu onu kullanıyorduk. İçme suyunu da testiyle getiriyordu. Anneannem o damın üstünü çamaşır ve bulaşık yıkamak için de kullanıyordu. Zaten odamızın hemen yanı olduğundan yaz mevsiminde orada oturduğumuz da oluyordu. İlçenin yerleşimi bir tepe yamacında olduğundan, çevre oradan çok güzel görülürdü.

Her sabah yoksul ama gönlü zengin, paylaşımcı birçok evden bize süt veya yayık ayranı gelirdi. İstanbul kızı, narin yapılı teyzem de şalvarını çeker, ekmek yapan evlere gider, onlara yardım eder ve evimizin ekmeğini de pişirir gelirdi. O ve anneannem, yerli halkla kurduğu güzel ilişkiyi, ilçedeki memur aileler ile de sürdürüyordu.

Adını unuttuğum bekçi amca ile Münire Abla'nın benden bir yaş küçük Mecnun adlı bir oğlu ile Lütfiye adında beş yaşlarında bir kızı vardı. Ben onlarla oynardım. Anneannem ve teyzem de onları kendi çocukları gibi korur kollardı.

İkinci yaz tatilinde gidişimde Münire Abla bir gün bana; oraya Amerikalıların geldiğini, Yusuf Abilerin bahçesine çadır kurduklarını, aynalı kutularının olduğunu, Yusuf Abi'nin yanına gidenlere onun, bu

Desen: Nurseren Tor

aynalı kutulardan verdiğini söylemiş, Mecnun ile benim oraya gitmemi önermişti. Evdekilere söylesem asla bu izin bana verilmezdi. Bir ikindiüstü Münire Abla suya giderken ben de onunla pınara kadar gidecek, oradan Mecnun ile gizli gezimizi yapacaktık. Planladığımız gibi pınarda Münire Abla'dan ayrılıp yola düştük. Yusuf Abi'nin bahçesine gittiğimizde birkaç çadır, piknik masaları, şezlonglar gördük. Onlara kurulmuş şortlu Amerikalılar bir şeyler içip atıştırırken, kimisi transistör radyodan bir şeyler dinliyor, kimisi telsizle konuşuyordu. Yusuf Abi de onlara hizmet ediyordu. Bize bir köşede beklememizi, Amerikalıların birazdan gideceğini, sonra bizimle ilgileneceğini söylemişti.

İncirlik Havaalanı'nda görevli Amerikalıları Adana'da sıkça gördüğümünden benim için doğal olan pek çok şey Mecnun'a ilginç geliyor, onun, ilk kez gördükleri karşısındaki şaşkınlığını izliyordum.

Bir süre sonra gerçekten bu yabancılar gitmiş, Yusuf Abi bizi çağırıyordu. Sözü edilen aynalı kutu, konserve kutularıydı. Adana'da eskiciler sokak aralarında İncirlik'ten atılan birçok şeyi satardı. Bu kutular da büyüklüğüne göre beş, on kuruş karşılığında çocuklara kumbara olurdu. Ben bunları ve daha pek çok şeyi bilen gören bir şehirli çocuk olarak hiç önemsemedim. Ama Mecnun bayılmıştı

onlara. Ona birçok boş kutu vermişti Yusuf Abi, ben istemedim. Onun çocuğunun da teyzem ebesiymiş. Bana da kutuların dışına bakarak elmaya benzettiği birini verdi, "Ebe hanıma selamımı söyle, afiyetle bu meyve suyunu içsin," diyerek. Geri döndüğümde ikisi de beni çok merak etmiş, ne yapacaklarını bilemez haldeyken karşılarında beni görünce çok rahatlamışlardı. İyi bir papara yedim hem teyzemden hem anneannemden. Onlar çok haklılardı. Emanet bir çocuk olarak, izinsiz, hiç bilmediğim bir yere kaçmışım. Neyse ki sağ salım dönmüştüm. Meyve suyu getirmem cezamı biraz hafifletmişti sanırım. Teyzem kutuyu özenle açtı biz de sulandırılıp içeceğimiz elma suyunu bekliyoruz. Meğer getirdiğim domates suyuymuş, hevesimiz kursağımızda kalmıştı.

Şimdi düşünüyorum da 1958 yılında Gaziantep'in kuş uçmaz kervan geçmez Yavuzeli İlçesi'nde Amerikalı telsizle ne yapar, oraya neden çöreklenir? Henüz Barış Gönüllüleri'nin ülkemize gelişinden yıllar önce buna kim, neden izin verir?..

Orada geceleri gaz lambası ile lüks lambası yakıyorduk. Güvenlik sorunu yaşamadan, evimizin kapısı açık, yatana değin öyle otururduk. Benim için en sıkıcı, geçmek bilmeyen zamanlar akşamlardı. Adana gibi bir kentin hareketliliğinden sepsessiz, ıssız bir Anadolu ilçesinde geceler çok uzun geliyordu bana. Evimiz oldukça yüksek bir noktada ve önu açıktı. Kapıya yakın sandalyede oturur, çalan pilli radyoyu dinlerken, Gaziantep yolundan arada sırada gelen bir taşıtın -o da çoğunlukla bir kamyondu- dolana dolana, ışıklarının bir görünüp bir kaybolarak ilçe önündeki düzlüğe dakikalar süren gelişini izlerdim. O, gecenin sessizliğini yırtan motor hırıltısı ile düzlüğü geçip Araban yoluna doğru giderken, ben yine bir umut karşıdan gelecek bir başka taşıt ışığı gözlemeye başlardım. İyi ki radyomuz vardı, ondan gelen ezgiler ve dinlediğimiz tiyatro oyunları yalnız gecelerimize renk katıyordu.

Anneannem; uzun, tavanı gibi tabanı toprak odayı arkada küçük bir bölüm kalacak şekilde perdeyle bölmüştü, arkası yatak odası ve kiler olarak kullanılıyordu. Uzun bölümün tavanı tahtalarla kapatılmış, diğer küçük kısımda kuru ot ve mertekler açıktaydı. Oradaki geniş tek kişilik karyolada teyzemle ben yatardık. Sabahları anneannem kahvaltı hazırladığı sıra uyanırdık, o yine orada karşı köşedeki erzak sandığındaki özel çikolata kutularından aldığı birer çikolatayı ağızımıza koyardı,

ona teyzemle nazlanmayı severdik. Bir sabah uyandığımda ikisini de her zamankinden telaşlı görmüştüm. Meğer tavandaki merteğin arasından bir akrep benim yattığım yere düşmüş, hemen öldürmüşler. İyi ki geceleyin olmadı, diye sevinmişlerdi. Anneannem, odamızın büyük bölmesindeki divanda yatarı.

Evimizden görülen Gaziantep-Araban yolunun diğer tarafında bir kavaklık vardı, hayvanlar da onun gölgesinde otlatılıyordu. Bir kız arkadaşımın bana keçi veya koyun olduğunu anımsayamadığım hayvanı sağdirmasını istemiştım. O da izin vermişti ama bu işi becerememiştım. Oysa benim yaşımdaki kızlar çekirdekten yetiştikten rahatlıkla bunu yapabiliyorlardı.

Orada genellikle ekin ekilmekteydi. O yıllarda henüz tarım makineleşmediği için ekin derildikten sonra harman yerinde döven kurulur, bir atın çektiği çakmaktaşı döven, günlerce dönerek sap ile samanı birbirinden ayırırdı. Adını anımsayamayacağım bir dövenci abi vardı. Ben her gün onun yanına gider, dövene kurulur onunla dolanırdım. Oraya gitmemiş olsam döveni tanıyamayacaktım. Bebeklerin altına höllük denilen toprağın, bezlerine nasıl konduğunu da ilk kez orada görmüş, şaşkınlıkla izlemiştım.

Genelde ağaçsız, yazının yüzündeki ilçede güröl güröl akan pınar hâlâ gözümün önünde. 2007 yılında soyağacımızı araştırmak için gittiğimiz Halfeti dönüşü Araban üzerinden gelmiş Yavuzeli'ni görmüştük. Bu gezimize özellikle teyzemi de götürmüştüm. O, pek çok gözünden güröl güröl akan suların nasıl kurduğunu, güzelim kavaklığın yerine yapılan binalar görünce hayretler içinde kalmıştık. Çevresinde evler sıralı bir tepenin üzerine kurulu ilçede, tepenin erozyonla eriyip düzlük bir alana dönüştüğünü; güzelim taş yapıların yıkılıp kamu binaları dâhil, estetikten uzak briket ve tuğla yapılarla görüntü kirliliği oluşturduğunu gördüğümüzde çok şaşırmış ve üzölmüştük. O yılların anıları içinde gezinirken, yıkıntıların arasında yaşadığımız evin hiç değölse yerini bulalım diye uğraşıyordum. Teyzemin evinin yola bakan penceresinin, ilginç oymalı tipik bir demiri vardı. Tümöyle yıkılan evin, sanki biz gidince bulalım diye demirli pencere kısmı, yıkılmaya direnircesine ayakta duruyordu. Onu bulunca eski günlerimiz yeniden canlandı gözümözün önünde...

ÖMRÜM YÜRÜ GÜZ AKŞAMI YALNIZLIKTIR

*ömrüm yürü güz akşamı yalnızlıktır
ak kırağı örtüsünde posteriyile sevişen
sırtıma yükledim ne varsa acıya dair
fırtına sonrası yaşanan bir yangında
sürgüne sığınyorum her kapı çalmasında
hangi aşka yatsam gece çıkıyor
çivi kakmalı kemeriyile
kendini bir kılabilmeli insan /sesiyle
yırtmalı parmak arasındaki geceyi
ömrüm yürü güz akşamı yalnızlıktır
bana verecek neyiniz var boynunuzda
küflenene muska izinden başka
hangi korku kulesine atar kendini ruhunuz
çekin elinizi elma çiçeğine konan sisten
saat başı cama vuruyor çakıl taşları
ah! bir göçe yazdım adımlı katıksız
iki hüznölü peçe şakaklarımı kavrayan
ağırlaşıır gevşek kaldırımalar ben geçerken
soğuk ağzını avuçlar cebimdeki bıçak
ömrüm yürü güz akşamı yalnızlıktır
çocuk oyunlarında ebeliği hiç bitmeyen*

Mehmet ŞÜKRÜ

ZAMANIN ÇEŞMESİ

*geceyle gündüzün arasında ayırım yapmadım
zamanın çeşmesinden su içtiğimde bebektim
özgürlüğümü benden alanlar tutsaklığa mahkumum
açtım ellerimi zamana beni keşkelerimden korusun*

*zamanın dalgasıym sahillerde sürünen
kentlerin bozkırlardan getirdiği yalnızlıkları
zamanın çeşmesinde yıkadım güneşe astım
güneş bana küstü dağlar dile geldi yakarılarımdan*

*zamanın kendini dönüştüren sureti yüzümde
sonsuzluğun ovalarında kanat çırpın sabahım
gördüğüm rüyaları zamanın çeşmesine anlattım
özgürüm istediğiniz mezara gömebilirsiniz beni*

Bedriye KORKANKORKMAZ

KİMİN ADI YAŞAMAK

*Ahşap kapılar öksüz düşünce
Yetim kuşlar çekermiş sesini çatıdan
Susunca ısıklar ortancalar solarmış,
Solarmış insan
ayak sesleri kesilince ufuktan.
Şimdi gazeldir yaşam, yitik bahçede
Zamansız yağın yağmurların
yeşerttiği dallardan gayrı
Sön müştür kuru zemheri karın
Bir zaman tüttürse de bacadan anıları.
Taştan ağırmış boşluğun acısı
Bağbozumu acıların şarabından anladım
Yarasından öpmezmiş insan insanı
Bitmemiş öyküler ah, bitmemiş!
Sızlıyor toprak.
Böyle eksik ölürken insan
kimi adıdır yaşamak, kim!..*

Mine BAHÇECİ

ŞİİRLE YEŞERECEK GÖNÜLLER

Seveceğiz!.
Böyle çıkacağız bu kâbustan.
Gülümsemelerimiz tekrar dudaklarımızda belirecek,
Siyaha çalan gri hayatlarımız tekrar renklenecek,
Yine masalları hayata bağlayacağız!..
Seveceğiz!.
Bir insanı, insanları, doğayı, tüm evreni;
Yüreği atan her can'ı önemsemeyi öğreneceğiz.
Tavan aralarına saklanmayacak artık umutlarımız.
Paylaşa paylaşa çoğalacağız!..
Seveceğiz sevimliyi beklemeden!.
Gülü, ağacı, hayvanı;
Her varlığı, her can'ı sevmeyi deneyeceğiz.
Arafa çıkan hayâllerimizden tutunacak;
Böyle böyle, tekrar ayağa kalkacağız!..
Seveceğiz, tek ihtiyacımız bu!.
Sevgi kazanacak artık bu dünyada.
İnsanlar birbirine dokunacak.
Farkındalığımız artacak, her şey farklı olacak.
Hep birlikte güzellikleri yaşayacağız!..
Seveceğiz, görün bakın!.
O güzel günler çok yakın.
Biraz metânet, biraz sabır.
Bir bir yapacağız özlediğimiz her şeyi,
Sevdiklerimize kocaman sarılacağız!..
Öyle bir seveceğiz,
Öyle bir seveceğiz ki kardeşlerim;
Yeni bir alfabeyle, bâkire cümleler kuracağız.
Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak,
Kötülerin hâkimiyeti son bulacak!..
İlk defa bu kadar yakınım bu duyguya:
İnanıyorum!.
Şiirle yeşerecek gönüller
Ve artık iyiler kazanacak.
Bu dünyada artık, SEVGİ hâkim olacak!..

Baha AKINER

MIRILDANIYORSUN

“boş bakışlarda rastladım sana.
ellerimde unutulmuşluğun gecikmiş sevdaları vardı
içemedin o sevdaları kana kana.”

Eyüp EKİNCİ

belki gökyüzündeki yıldızları mırıldanıyorsun,
kapanan hicrandaki kabuk bağlayan yaralar gibi sönüyor yıldızlar.
dere kenarındaki sazlıkları mırıldanıyorsun,
mevsimsiz uçan turnaların tekrar gelmesini düşünerek,
durur mu yağın yağmur, söner mi parlayan yıldızlar?
bilmem ama dere kenarında turnaları bekleyen tek sen değilsin.
bülbüller de beklemekte,
güllere olan aşklarını söylemek için,
turnalara eş.
susma mırıldan!
yüreklerden çıkıp gitsin hüznler.
korkular çöl kumu gibi dağılsın,
kelimeler yükselsin mırıldanmaların şiire dönüşsün.
bulutları mırıldan,
kuşları mırıldan,
daldan düşen yaprakların acısına mırıldan.
hepsinden önemlisi beni sevdiğini mırıldan.
ama yağmurdan şüphe duyma,
yıldızlardan,
turnalardan umut umma.
çünkü yağmurlar yağar,
yıldızlar söner ve turnalar mevsimsiz de uçar giderler.
fakat mırıldanmaların
şarkı eşliğinde kulaklarıma geliyor ninni misali.
mırıldanmaların yağmur olup yağıyor içime,
içimde yanıp sönen yıldızlarıma,
turna olup uçuyor göklere.
eskiler kelime kelime dökülen,
kendini karanlıklara gömen ufukta kaybolan bir gemi.
mezar taşlarını çağırıştırır.
mırıldanmaların yarınları çağırır bulut bulut.
bakışlar kamaşır yıldızsız gecelerde.
un ufak olur kalp.
dokunuyor geceye utkularım,
mırıldanmaların çınlıyor turnaların kanatlarında.
yıldızların ışılsallığı denize yansıyor.
gece ay ışığında mağrip.

Jacques PREVERT-Fransa (1900-1997)

BARBARA

Anımsa Barbara
Durmadan yağmur yağıyordu o gün Brest'e
Ve sen gülümseyerek yürüyordun sokakta
Mutlu ve gururluydun sıırsıklam olsan da
Yağmur altında
Anımsa Barbara
Durmadan yağmur yağıyordu Brest'e
Siam sokağında rastladım sana
Hep o aynı gülümseme yüzünde
Ben de gülümsüyordum sana
Anımsa Barbara
Seni tanıımıyordum aslında
Sen de tanıımıyordun beni
O günü anımsa yine de
Unutma
Saçağın altında bir adam
Adını ünledi birden
Barbara!
Ve ona doğru koştu sen yağmur altında
Mutlu ve gururluydun sıırsıklam olsan da
O adamın kollarına bıraktın kendini
İyi anımsa bunu Barbara
Sana sen diyorum diye kızma bana
Sen diyorum bütün sevdiklerime
İlk kez görmüş olsam da onları
Sen diyorum bütün sevenlere
Onları tanımasam da
Anımsa Barbara
Bu bilge bu sevinçli yağmuru unutma
Mutlulukla senin yüzüne
Bu güzel kente
Bu denize
Bu tersaneye yağın
Uessan vapuruna bir de
Ah Barbara
Ne aptalca şey savaş
Nerede olduğunu bilmiyorum şu an
Bu demir bu çelik
Bu ateş bu kan yağmuru altında mısın yoksa
Ya o sevgilin
Öldü mü kayboldu mu yaşıyor mu hâlâ
Ah Barbara
Durmadan yağmur yağıyor Brest'e
Senin bildiğin yağmur değil bu yağmur
Her şey pem perişan yıkıntılar arasında
Sıradan bir fırtınadan da öte
Korkunç bir yas yağmuru bu
Demir çelik kan bulutları arasında
Üstümüze dökülen
Her şey yok olup gidecek sanki
Ölü köpeklerle beraber Brest'in sularında
Sürüklenip gidecekler uzaklara çok uzaklara
Ve hiçbir şey kalmayacak geride.

Türkçesi: Ali DEMİR

BİR AVUÇ TOHUM

Emine YAVUZ ÇETİN

1.Bölüm:

Bir varmış bir yokmuş. Eskiden olan şimdi kaybolmuş. Dün var eden bugün yok etmiş. İnsanoğlu üretmeden tüketmiş, tükettikçe tükenmiş. Oysa çoğalmak; elindekini, evindekini azken çok etmek istermiş.

İsteklerin, ihtiyaçların karşılandıkça arttığı ülkenin küçük bir köyünde geçimini çiftçilik yaparak sağlayan yaşı çok yaşamışlığı az bir adam yaşarmış. Babası, dedesi, dedesinin babası, yedi cediti bu toprakları işleyerek karnını doyurmuş. O da başka iş bilmez, bahar gelince bin bir emekle ektiği tohumların ürününü yaz sonunda toplar, kışın afiyetle yermiş ailesiyle. Bu döngü, yaşadığı coğrafyanın yazgısıymış da yüzyıllardır hiç değişmeden sürermiş.

Zaman ağır aksak geçermiş bu köyde. Kimsenin bir yere yetişmek gibi bir kaygısı yokmuş. Zaten kimse de bir yere gitmezmiş. Herkes kabuğuna çekilip kendi yağıyla kavrulurmuş. Yaşlı çiftçi de köyünden dışarı adım atmamış o yaşına kadar. Hani insan yaşamadıkça yaşlanır derler ya çiftçi de yaşından fazla gösterirmiş. Saçları vaktinden önce ağarmış, dişleri dökülmüş, beli bükülmüş, elleri yüzü kırışıklık içinde kalmış. Diğer köylüler de böyleymiş. Herkes yüz yaşındaymış sanki. Sadece doğa canlıymış, tazeymiş, verimliymiş. Bir ekersen bin biçermişsin. Ta ki o kuraklık tüm köyü kasıp kavurana kadar. Baharda tohumlar ekildikten sonra tek bir damla yağmur düşmemiş; toprak kurumuş, çatlamış, el girecek yarıklar açılmış bağrında. Hiçbir tohum filizlenmemiş. Köylüler, başlarını ellerinin arasına alıp kara kara düşünür olmuş. Birkaç gün içinde yağmur yağmazsa bir sonraki kış aç kalacaklarmış. Her gün tarlalarına gidip, ellerini gökyüzüne açıp dualar ediyorlarmış.

2. Bölüm:

Yaşlı çiftçi de o gün yine çaresizce tarlasına gitmiş. Tarlanın kenarındaki sıra sıra badem ağaçlarından birinin dibine oturmuş. Bir tarlaya bir gökyüzüne bakıp kendi kendine mırıldanmaya başlamış. Çiftçi böyle ah vah ederken badem ağaçlarının dalları hışırdamaya başlamış. Yaşlı adam dikkat kesilip sesin geldiği yeri bulmaya çalışırken birinin adını söylediğini duymuş. Başını kaldırıp baktığında ağacın dalındaki İshak kuşunu fark etmiş. Etrafta ondan başka da bir canlı görünmüyormuş. “Çıldırıyorum galiba,” demiş. “Minnacık İshak kuşu dile gelip adımı söyleyecek değil ya!” O böyle düşünedursun kuş yine seslenmiş adını

“Yusuuuf! Yusuuuf!..” Bu sefer emin olmuş yaşlı çiftçi konuşanın İshak kuşu olduğundan. Merakla, daha çok da korkuyla cevap vermiş: “Bana mı sesleniyorsun, kimsin, ne istiyorsun benden?” İshak kuşu: “Evet, ben seslendim, derdini biliyorum ve dermanı ile ilgili de yardım edebilirim isterseniz,” demiş. Yaşlı çiftçinin heyecanı ve şaşkınlığı iyiden iyiye artmış. “Derdimiz kuraklık, Tanrı’nın işi, ona mı karışacağız; o ol derse olur, yağ derse yağar,” demiş çiftçi.

İshak kuşu: “Derdinizin dermanı bir avuç tohumdur. O da tüm köylü bir araya gelip düşünürseniz bulabileceğiniz bir yerdedir. Onu bulup toprağa ektiğiniz gün gökyüzünü kara bulutlar kaplayacak, yağmur tüm bereketiyle toprağı doyuracaktır. Şimdi git köyüne ve tüm bunları anlat,” demiş.

Yaşlı çiftçi İshak kuşuna tüm kalbiyle inanmak istiyormuş ama yine de inanmayan gözlerle bakmış. Düşünceli düşünceli, ağır adımlarla yürüyerek yola koyulmuş.

3. Bölüm:

Köye geldiğinde köylüleri meydandaki çınarın altında, kahvede otururken bulmuş. Olan biteni anlatmış. Herkes şaşkınlıkla dinlemiş anlattıklarını. Kimi inanmış, kimi saçmaladığını düşünmüş, kimi de inanmak istemiş çaresizliğinden. Sözü bitirdiğinde köylülere ne düşündüklerini sormuş. Tüm köylünün sözüne güvendiği, saydığı, sevdiği, yaşıyla ve yaşamışlığıyla hepsinin büyüğü Bilge Dede: “Ben İshak

kuşunun sözünü ettiği tohumun ne olduğunu ve nerede bulabileceğimizi biliyorum galiba,” demiş ve susmuş. Bastonundan destek alarak ayağa kalkmış ve evinin yolunu tutmuş. Kahvedekiler ardından hayretle bakakalmış.

Aralarında konuşmaya, Bilge Dede’nin söylediğiyle ilgili fikir yürütmeye başlamışlar. Onlar orada konuşadursun, Bilge Dede elinde toprak bir küple geri dönmüş. Bastonunu sandalyeye dayayıp yavaş hareketlerle yerine oturmuş. Kendini merak içinde bekleyen köylülere elindekini gösterip anlatmaya başlamış: “Bu küp bana babamdan yadigârdır. İçinde bir avuç buğday tohumu var. Babam bunu bana başın sıkışır dara düşersen kullanırsın diye vermişti. Ben içinde altın olduğunu düşünerek sevinçle almıştım küpü. Ama içindekinin altın değil bir avuç kara buğday tohumu olduğunu gördüğümde hayal kırıklığıyla küpü bir kenara atmıştım. Orada da unutmuşum. Yusuf, İshak kuşunun söylediklerini anlatınca aklıma babamın sözleri geldi,” demiş.

4. Bölüm:

Köylüler hemen kuşun dediğini yapıp tohumu en

yakın tarlaya ekmişler. Tam can suyunu dökmeye hazırlanırken gökyüzünü kara bulutlar kaplamış; önce iri taneler halinde yavaş yavaş, sonra bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başlamış. Yağmış, yağmış, yağmış... Ta ki toprak suya doyana kadar yağmış. Günler sonra topraktan süren filizler boy vermiş. Hem de tüm tarlalarda. Başaklar dolmaya başlamış haftalar sonra. Hem de o güne kadar hiç olmadığı kadar çok. Hasat zamanı geldiğinde bereket taşmış tüm kilerlerden.

5. Bölüm:

Yaşlı çiftçi, Bilge Dede ve tüm köylüler o günden sonra ata yadigârlarına sahip çıkarak mutlu mesut yaşamışlar.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım badem dalına İshak kuşunun yanına. Gökten üç elma düşsün; biri bize, biri size, sonuncusu da elindekinin kıymetini bilip, koruyup gözetken herkese.

Resimleyen: Handan BOZKURT

Adile, eli kelepçeli olarak karşısında dimdik duran adama baktı. Bu adamı gözü bir yerden ısıırıyordu ama çıkaramadı. Önündeki dosyayı açtı. Hızlıca göz attı:

Adı Soyadı: Adil Korkmaz
Mesleği: Emekli Öğretmen
Suçu: Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde baskısını kurmaya veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya çalışmak veya memleket içinde kurulu düzenin iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek veya devletin siyasi ve hukuki nizamlarını topyekûn yok etmek...

Dosyadaki “Adil Korkmaz” adı, anılarını ayaklandırdı. Ayaklanan anılar patır patır dökülmeye başladı gözlerinin önüne. Karşısında masumiyet gülümseyen bu adama bir kez daha dikkatlice baktı. Belleği çok gerilere aktı. Artık emindi. Yaşamında silinmesi olanaksız derin izler bırakan adamdı bu. Hiç unutamadığı ve en çok sevdiği insanların başında gelen ilkokul öğretmeni idi. Kendisine hayallerinin peşinde koşmasını, hep adaletli olmasını öğreten bu adam, şimdi karşısında kendisinden adalet bekliyordu. Yüreği birdenbire cam gibi kırıldı, kırılan parçalar içini kanatarak yüreğinin bütün odacıklarına dağıldı Yargıç Adile’nin.

Kan ter içinde uyandı Adile. Oysa günlerdir gözüne uyku girmemişti. Bir ara dalar gibi olduğunda da bir rüyanın içine düşmüştü. Çok yalnız hissediyordu kendini. İçindeki susturulmuş çocuğa sarılarak kalktı. Pencereye yaklaştı. Cama dayadı alınını. Köy okuluna baktı. Anıları üşüştü başına. Keşke geçmişi yeniden yaşamanın bir yolu olsaydı, dedi içinden. Gönü, eskittiği anılarında erimeye başladı. Adil öğretmenin silueti dikildi karşısına. Çok özlemişti. Düşünde de görmüşken, derdini anlatmanın ve içini dökmenin tam zamanıydı:

Bilirsin, yaşam havası gibi ağır ve acımasız akar bizim coğrafyada öğretmenim. Doğa bile bu ritme uyarak adaletsiz yağmurlar, karlar, boranlar yağdırır üstümüze. Hele yazgımızı belirleyen adı batasıca töreler var ya töreler, adaletin en büyük düşmanıdır. Törelere direnmek, ölüm uçurumuna atlamakla eş anlamlıdır. Direnirsen ya öldürülürsün ya da kırılır kolun kanadın. Ölmezsen, asiye çıkar adın. Kurulu düzen hep baskı ve zulüm üretir. Sonra da bu kara yazgıya kader denir. Çok eskiden cahiliye dönemlerinde kız çocukları diri diri toprağa gömülürmüş ya! Şimdi de kefen gibi giydirilen beyaz

gelinlikler içinde, diri diri ruhlarımız gömülmüyor mu toprağa? Baş belası bu törelere ne kadınlar, ne çocuk gelinler kurban edildi! Az savaştığın için bunları en iyi sen bilirsin öğretmenim.

Başta başlık parası, kuma getirme, berdel gibi çağdışı kurallar, boynumuza asılan büyük insanlık ayıbı değil de nedir? Cahil, vicdanı kurumuş, ahlak yoksunu ve zalimleşmiş insanlar, günahlarını neden bulaştırırlar bizlere? İşledikleri her günah, bir yara açar ruhumuzda, bedenimizde. Her yanımız yara bere içinde! Bize ait olmayan bu günahların açtığı derin yaraların üstünü hemen örtmeye çalışırlar. Bunu yaparken de inançları ve töreleri kullanırlar. Sözüm ona yaraların kabuk bağlamasını beklerler. Aslında bekledikleri yaralarımızın kabuk bağlaması falan değil, günahlarının üstünün kapanmasıdır! İçimdeki susturulmuş çocuk dillendi artık ve isyana hazırlanıyor öğretmenim. Ne yaparlarsa yapsınlar başaramayacaklar. Bizleri asarlar keserler ama ruhlarımızın isyanından kurtulamazlar! Yok edilen çocukluklarımızı asla geri veremeyecekleri için ellerimizi yakalarından çekmeyeceğiz. Bedel ödetmeyi öteki dünyaya havale etmeyeceğiz öğretmenim!

Sahi öğretmenim, hiç çocuk oldun mu sen? Çocukluğunu hiç anlatmamıştın bize, yani anımsamıyorum. Doğu Anadolu’nun gözden ve de gönülden ırak Karaçalı köyüne geldiğinde ilk ben görmüştüm seni. Sekiz yaşında ya vardım ya yoktum. Başımı okşayıp, “Kızım adın ne senin?” dediğinde, utancımın sesimi bile çıkaramamıştım. Adımı söyleyememiştin sana. Çünkü yabancı bir erkekle konuşmak ayıpların en büyüğüydü ve gınahtı! Haşa cehennemde cayır cayır yanardın! Parmakların, saçlarımda dolaşırken ne kadar da mutlu olmuştum. “Keşke babam da böyle sevse beni” demiştim içimden. Çünkü ben kendimi bildim bileli, töreler böyle diye, babam beni hiç kucağına almadı. Yanaklarıma bir kez olsun, bir öpücük kondurmadı.

Köyde kız çocuklarını okula getirebilmek için verdiği mücadeleyi gördüğümde nasıl da sevinmiştim. Dünyalar benim olmuştu. Ev, ahr temizliği, yemek yapma, küçük kardeşlerime bakma, dereden su getirme, tezek taşıma, sobayı ve tandırı yakma dışında bir de okul hayatım olacaktı galiba benim. Arkadaşlarımla oyun oynayabilecektim. Kitap okuyabilecek, mektup yazabilecektim. Büyük okullara gidebilecek, senin gibi bir öğretmen olabilecektim.

Hani anımsar mısın öğretmenim? Evimize gelip de, “Salih efendi, Adile’yi artık okula göndereceksin. Bu bir zorunluluktur. Adile okuyacak, bir meslek kazanacak. Belki de adı gibi, doğruluktan ayrılmayan, adaletli bir avukat, savcı ya da hâkim olacak. Çalışacak; vatanına milletine, ailesine hayırlı bir evlat olacak. Sen de bundan gurur duyacaksın.” dediğinde, babamın, “Öğretmen Bey, kız kısmı okumaz. Okuyup da ne olacak, bize baş mı kaldıracak? Otursun oturduğu yerde! Vakti geldiğinde evlensin, evini yuvasını bilsin yeter!” sözüne, çok kızdığını hiç unutmam. Daha dün gibi gözlerimin önünde. O anda, şu karşımdaki Ağrı Dağı var ya, yılın on iki ayı başından hiç kar eksik olamayan Ağrı Dağı, sanki üzerime yıkılmıştı! Sonra babamı bir köşeye çekip, saatlerce konuşup, nasıl ikna ettiğini bilmiyorum. Bildiğim; benim dünyama ışık saçan ilk kişinin sen olduğudur. O ışığı söndürmek istiyorlar şimdi öğretmenim. Söndürerek dünyamı karartmak istiyorlar! İmdaaat, öğretmenim imdadaat! Duy sesimi.

Elleri kınalı, kaderi yaralı annem! “Ayağına taş değse benim yüreğim kanar. Sen ağlarken cehennem, gülerken cenneti görürüm ben.” derdin ya hep. Kaniyor mu şu anda gerçekten yüreğin? Görüyor musun sahiden cehennem? Ha annem, ses versene bana! Hiç unutmadım, “Nefessiz kaldığımda soluğumsun. Bedenimde tek iz bırakanımsın benim.” diye severdin beni. Şimdi ben nefes alamıyorum anne! “Allah’ım kızımı sen koru.” diye, dua etmenin dışında bir şeyler yapsana. Elimden tutup beni kaçırsana. Götürüp, kimsenin bulamayacağı uzak diyarlara saklasana? Yaşlı koca dayacağın az mı yedin annem? Babam eve getirdiğinde az mı ağladın annem? Şimdi aynı kuyuya atmak istiyorlar beni. Aynı cehennemde yakmak istiyorlar Adile’ni! İzin verme annem.

Bugün, belki de biraz önce gördüğüm düşün etkisiyle hep geçmişe kaçıyorum öğretmenim; bir anneme bir sana. Güzel günlerimi anımsıyorum. Bir gün Türkçe dersinde, “Karşılıksız sevgi nedir?” diye sormuştun. Parmak kaldıran olmadığı için bana dönerek, “Sen söyle bakalım Adile, ne demek karşılıksız sevgi?” demiştin. Ben de tek sözcüklü bir yanıt vermiş ve “annem” demiştim. Aslında bir de “sen” demiştim ama “sen”i iç sesimle söylemiştim. Sen bunu duymamıştın. Sonra yanıma kadar gelip, yanaklarımı okşamıştın. İçimden “Sen benim babam olsaydın, dünyanın en mutlu insanı ben olurum.” diye düşünmüştüm. İşte ondan sonra biliyorsun; bütün derdimi, üzüntümü, sıkıntımı, yürek acımı, gönül sancımı, hiç çekinmeden gelip sana anlatır

olmuştum. Şimdi nasılsın, neredesin, ne yaparsın bilmiyorum. Şu anda, bu karanlık günümde sana çok ihtiyacım var. Gel, ışığınla yeniden aydınlat karanlığımı. Bir yol bul bana öğretmenim. Hani benim kahramanımdın ya! Göster şimdi gerçek kahramanlığını!

On beşimi daha yeni bitirdim. Lise öğrencisiyim. Hüsametdin Ağa cuma namazından sonra camide babamın yanına yaklaşmış, “Evde etli kuru fasulye, yanında da pirinç pilavı ve turşu var. Dostlarla yenen yemeğin sindirilmesi kolay olur. Gel birlikte yiyelim Salih Efendi.” diyerek, babamı evine götürmüş. Yemekten sonra da niyetini açık etmiş! “Bak Salih! Atalarımız, demir tavında, dilber çağında ise vakit tamamdır. On beşindeki kız, ya erde olur ya da yerde, demişler. Ne doğru söylemişler değil mi?” dediğinde, babam, “Haklısın, doğru söylersin Hüsametdin Aşam.” diyerek onaylamış. Bu onaydan destek alan Hüsametdin Ağa, “Sonra atasözümüz ne der? Erken evlenen döl alır, erken kalkan yol alır. Biliyorsun Adile’nin de vakti geldi. Benim de evi çekip çevirecek Adile gibi birine ihtiyacım var.” diyerek, dilindeki zehri dökmüş ve aklındaki ahlaksız teklifi yapmış. Ya babam ne demiş, ne yanıt vermiş? Hüsametdin Ağa Allah’tan kork! Sen 60’ında yaşını-başını almış, iki eşi olan bir adamsın. Benim Adile’m henüz çok küçük. Neredeyse senin torunun yaşında, hem okuyor daha. İnsaf! Olmaz böyle bir şey, diyememiş. Almış elli bin lira başlık parasını, vermiş, daha doğrusu satmış beni!

Şimdi düğün var bizim köyde, şenlik var öğretmenim. Davul zurna, zılgıt sesleri geliyor mu senin de kulağına? Düğün yemeği için kesilen kuzuların melemelerini duyuyor musun? Sıkılan silahların mermileri seni de vuruyor mu yüreğinden? Patlıyor mu senin de beyninde tabancalar? Sana söylüyorum öğretmenim! Yoksa sen de mi duymuyorsun beni? Düşüyorum, derin bir çukura düşüyorum, tut beni! Üşüyorum, çok üşüyorum, tut da kucağında ısıt beni! Hadi ses ver, susma ne olur! Yine güzel sesinle çağır beni. Hadi, hadi çabuk gel öğretmenim.

Ellerime kına yaktılar, yüreğime kan akıttılar. Üzerimdeki gelinlik mi kefen mi bilmiyorum. Sonsuz bir boşlukta gibiyim. Nereye gidiyorum ben öğretmenim? Gelin olacağım haneye mi yoksa dikey bir ölü gibi yaşayacağım mezar evine mi? Ruhumu uçursam mı öğretmenim? Ha ne dersin, uçurup gökyüzüne kaçırsam mı?

Artık susmayacağım. Gelmesen de, gelemesen de sözümü kimselerden sakınmayacağım. Bu güne kadar sustuysam, yalnızca içimdeki isyanın

Desen: Meryem ÇULHA

duyulmasından korktuğum içindir. Şimdi içimdeki isyanım da ayaklandı, o da benimle. Kimse geçemez önüme! Hiçbir güç durduramaz öfkemi de beni de. Gözlerimden acılar damlasa da yüreğimde kor ateşler yansa da artık susarak hayallerimi öldürtmeyeceğim! Çılgılık çılgılığa haykırıyorum gecenin karanlığına:

Zorla bedenime dokunabilirsiniz ama hiçbir zaman düşlerime sataşamayacaksınız. Ruhuma hiç yaklaşamayacaksınız. İzin vermeyeceğim ruhumu öldürmenize, hayallerimi örselemenize. Onlar benim. Yalnızca bana ait. Sonunda hangi felaket olacak diye sevmekten de korkmayacağım. Senin, “Hayallerinin peşinden koşmalısın Adile.” sözüne sarılıyorum şimdi öğretmenim. Bir gün mutlaka en hızlı rüzgârlarda bile sesimi duyuracağım. Düşlerime bereketli yağmurlar yağdıracağım. Bu coğrafyayı uykusundan uyandıracağım. Gökyüzünde açan gökkuşağı gibi çileli kadınların dünyasına rengârenk doğacağım.

Çocukları gelin yapan törelerin, sapıkların, çocuklara nikâh kıyan imamların, suskun kalan insanların, çanak tutan dinlerin inançların korkulu rüyası olacağım. Mutlu olduğunu sananların da uykusunu kaçıracağım.

Adile geliyor. Bir ışık yakmaya geliyor.

Bütün günahları cayır cayır yakmaya geliyor!

Çocuk gelinlerin umudu, ahlaksız, vicdansız zalimlerin, sevgiyi ezenlerin korkulu rüyası olmaya, can yakanların canını yakmaya geliyor.

Gamzemde güller açıyor. Cemrem ne toprağa ne suya, ne de havaya, bu kez yalnızca adaletin gönlüne düşüyor.

Görüyor musun öğretmenim?

Bütün çocuklar cennette doğar; ama kimisi cehennemde yaşar. Tıpkı Abdullah gibi. Doğmadan önce dedesi Hacı Hüsrev “Çocuğun adı Abdullah olacak,” önerisinde diretince annesi Asiye Hanım karşı çıkmıştı; çünkü hayalindeki isim Zeki’ydi.

Asiye Hanım Zeki Müren hayranıydı. Radyoda sesini duyduğu anda akan sular dururdu. Eli kanda da olsa her şeyi bırakır, yalnızca şarkıya kulak kesilirdi. Hem doğacak oğlunun adı Zeki olursa, ilerde hayatı Zeki Müren’e benzeyebilirdi. Eşi Recep ortada kalmıştı. Lakabı Fırıldak Recep’ti; mutlaka bir çözüm bulurdu! Recep’in de aklında, “Derman” ismi vardı; ama babası Hacı Hüsrev’i kıramazdı. Yoksa ekonomik yardım kesiliverirdi.

Çocuk doğmadan önce herkes düşüncesini söylese de herhangi bir isim tartışması yaşanmadı; ama doğduğu gün başladı kriz! Hacı Hüsrev, bebeği kucağına alıp da sağ kulağına ezan okumaya başladığında, Asiye Hanım bu durumun isim verme hazırlığı olduğunu hemen anlamıştı. “İzin verin de ilk çocuğumuzun adını kendimiz koyalım,” diyerek, oğlunu Hacı Hüsrev’den çekip almıştı. Hacı Hüsrev, “Tövbe estağfurullah! Şimdiki neslin ezana bile saygısı kalmadı. Oğlum Recep, bu avradına haddini bildir. Bildirmezsen ben bildiririm,” dediğinde ortalık birden alevlenmişti.

Recep, eşinin kayınbabasına karşı davranışından, babasının da kendisine olan sözlerinden çok rahatsız olmuştu. Asiye Hanım’ı odaya çekip ikna etmeye çalışmıştı. “Bak karıcığım, adamın bir ayağı çukurda! Gel yapma etme, beslenme kaynağımızı kurutma. Beni ikinizin ismi arasında bir seçim yapmak zorunda bırakma,” dese de Asiye Hanım, “Boşuna uğraşma, daraltma beni Recep. Önce ailenin reisi sen misin, o mu? Buna karar ver. Yeter artık! Baban da olsa, hacı ayaklarına yemediği nane kalmamış bir adama teslim olma!” diyerek kocasına demediğini bırakmadı. Odada tartışmaları bir türlü bitmek bilmedi. Recep, sonunda kura çekerek isim belirlemeye ikna edebildi karısını. Kendisi de, “Derman” isminden vazgeçecek, böylece Asiye Hanım’ın şansını yüzde elliye çıkaracaktı.

Salona döndüğünde Hacı Hüsrev’in yüzünden düşen bin parçaydı. Öfkesi ve küskünlüğü, kıl yumağı yüzüne yansımıştı! Recep, “Sen merak etme baba; güven bana,” diyerek, babasının elinden tuttu. Saygıyla elini öpüp alnına koydu. Hemen çantasındaki not defterinden bir yaprak kopardı; isimleri yazdı. Odadan Asiye Hanım’ı çağırıldı. Avucunun içinde katlanmış iki kâğıt parçası vardı. Avuçlarını kapatıp sallayarak içindeki kâğıtları karıştırdı. Önce Asiye Hanım’a sonra da Hacı Hüsrev’e uzattı. Asiye Hanım, çektiği kâğıdı hızlıca açtı,

“Abdullah” ismini okuyunca, moral bozukluğu içinde hiç ses çıkarmadan odaya kaçtı. Recep, babasının gözlerinin içine bakarak “Sen de aç bakalım,” dedi. Hacı Hüsrev’in açtığı kâğıtta da “Abdullah” yazıyordu! Öyle ya, Fırıldak Recep lakabını boşuna almamıştı. Lakabının hakkını yine vermişti. Böylece yeni doğan güzel bebeğin adı, “Abdullah” olmuştu.

“Abdullah kalk! Yetişemeyeceksin servise. Kalk diyorum oğlum, kalksana! Bak, sonra servis beklemez kalırsın yolda...”

Annesinin sert tonla seslenişini, yarı uykulu yarı uyanık duydu Abdullah. Gecenin solgunluğu, odanın lacivert loşluğunda yağ rengindeki battaniyeye düşmüştü. Üzerindeki battaniyeyi açtı, nohut büyüklüğündeki odası soğuktu. “Bu kışta kıyamette dışarı kim bilir nasıldır!” diyerek battaniyeyi yeniden üstüne örttü. Uykusu kaçmış bir kedi rahatsızlığıyla başını kaldırdı. Elinin ucuyla dokunsa, üstüne düşecekmiş gibi eprimiş perdeyi araladı, dışarıya baktı. Gün henüz ışımamış, dışarısi zifiri karanlıktı. “El insaf! Annem geceyle gündüzü karıştırdı herhalde?” dedi içinden. Kimi arkadaşlarını annesi ya da babası kendi arabalarıyla getiriyordu okula. Onlar şimdi muhtemelen mışıl mışıl uyuyordu; çünkü beş on dakikada okula gelebildikleri için erken kalkmak zorunda değillerdi. Abdullah’ın böyle bir şansı yoktu ve hiç olmayacaktı. Servis, dönme dolap gibi döne döne topladığı için öğrencileri, okula bir saatte zar zor yetişiyordu.

Abdullah homurdanarak kalktı. Yüzünü yalapşap yıkadı. Alelacele giyindi. Annesinin hazırlayıp kâğıt havluya sardığı ekmek arası peyniri çantasına koydu. Okul servisini kaçırmamak için hızlıca, besmeleyle ve içeriden sağ ayağını atarak dışarı çıktı. Allah’ın gücüne gitmesin ve işleri rast gelsin diye dedesi öğütlemişti böyle yapmasını. Her öğüdünün sonunda da cebine üç beş kuruş harçlık sokuştururdu. Bu nedenle, dedesi öldüğünden beri evden çıkarken ve eve girerken bu alışkanlığını hep sürdürdü.

Eskiden her şey daha güzeldi Abdullah için. Belki çok paraları yoktu; ama baba ilgisi ve sevgisi vardı evde. Aç kalmıyorlardı; babası çalışıyor, elden geldiğince ihtiyaçlarını karşılıyordu. Her şeyden önemlisi, kendisinden küçük iki kardeşi, anne ve babasıyla bir aile olduklarını biliyordu. Ah, babasının doyumsuz hırsları olmasaydı! İki yıl önce, “Daha iyi bir hayat için, ailemizin kurtuluşu için yurtdışına gitmek zorundayım. Göreceksiniz bizim için her şey daha güzel olacak,” deyip gittiğinden beri hayatları iyice zorlaşmış, sürgit bir yalnızlığa bürünmüştü. Bir başlarına kalmışlardı. Ne bir ses ne bir haber alabilişlerdi ondan. Eskiden de sık sık çıkardı uzun

yolculuklara; ama mutlaka dönerdi. Hem de kucagında hediyelerle. Çok para kazandığı söylenirdi; ancak az para bırakırdı eve. Gerisini ne yapardı ne ederdi bilinmez. Eve ekmek getiren olduğu için de sorgulanmazdı. Bir keresinde Abdullah soracak olmuştı da “Çocuklar büyüklerin işlerine karışmaz,” diyerek terslenmişti.

Abdullah en büyükleri olunca, evin reisi rolüne çoktan girmişti bile. Baba uzaklarda iken ev ona emanetti. Mahallede aşağı yukarı çoğu aile böyleydi; çok çocuk, çalışmayan anneler, sürekli seferde olan babalar ya da kocalar. Abdullah, bu yazgıyı değiştirecekti. Okuyacak, adam olacak, annesini ve kardeşlerini rahat ettirecekti. Ortaokulun bitmesine bir yıl kalmıştı. Bir bitse, geriye dört yıllık lise, peşinden de hayallerini kurduğu okul gelecekti. Asiye Hanım, hayat mücadelesinde çok zorlanıyordu. Ev işleri, üç çocuğun sorunları, alışveriş, ihtiyaçların karşılanması derken, bunun hayatı her halinden belliydi. En çok da Recep ile ilgili belirsizlikler içindeki karartıcı boşluğu çoğaltmıştı. Yaşadığına dair bir belirti yoktu. Öldüğünü bilse, bir Fatiha okur, rahatlardı ama “Ne yaşar ne yaşamaz!” olmuştu Recep. Giderek umudunu kesmiş olsa da içindeki sızı bir türlü terk etmiyordu bedenini.

Annesinin bu olağanüstü çabasını gören Abdullah, “Bir gün mutlaka annemi rahat ettireceğim. Elini sıcak sudan soğuk suya sokmayacağım. Neden kader olsun ki insan olmanın aşağılayıcı defosu, puslu hayatın koyu kötücülüğü? Bu sefilliğe ve kötülüğe son vereceğim,” diye kendine söz vermişti. Zayıf, çelimsiz bedeni, çizik zeytin gözleri, ufacık yüzüne rağmen kendinden emin, atak bir o kadar da cesurdu Abdullah. Etrafta ihtiyacı olan birileri yardım istese duraksamadan anında koşuyordu. Kavgada haksızın yanında sorgulamadan yer alıyor, kavganın ortasına dalıveriyordu. Son zamanlarda annesi hakkında ileri geri konuşmalar duyuyor, bu anlarda kalbinden keskin bir sancının geçip ciğerlerine saplandığını hissediyor; burnundan soluyor, herkesi dövmek istiyordu. Sonra başına bir şey gelirse ailesinin perişan olacağı aklına geliyor ve hemen vazgeçiyordu.

Abdullah, okuldan eve döndükten çok sonra gelirdi Asiye Hanım. Sanki suyu çekilmiş bir meyve kuruluğunda ya da günün yorgunluğunu sesinden acemice silmek ister gibi girerdi içeriye. Çocuklar koşarak sarılırdı annelerine. Asiye Hanım, boş bir çuval gibi kanepeye yığılır vaziyette Sinem’le Zeki’yi bir yanına, Abdullah’ı öteki yanına alır, bağrına basar, uzun uzun koklardı. Abdullah, annesinin ter kokusundan rahatsız olurdu. Bu nedenle, çoğu zaman fark ettirmeden burnunu kapatırdı. Bunu son zamanlarda daha fazla yapmaya başlamıştı. İçten içe de bu davranışından dolayı kendisine kızıyordu. Aklında bazı sorular dönüp duruyordu. Bu koku, acaba annesinin teni mi, yoksa ter kokusu muydu? Eğer ten kokusuysa babası bu yüzden mi terk etmişti annesini? Bir gölge gibi aniden bir korku geçerdi yüreğinden. Bir kitapta, çiftler arasında ten mi, yoksa

ter kokusu muydu? Eğer ten kokusuysa babası bu yüzden mi terk etmişti annesini? Bir gölge gibi aniden bir korku geçerdi yüreğinden. Bir kitapta, çiftler arasında ten kokusunun çok önemli olduğunu okumuştı. Yani o kokunun uyumlu olması gerekiyormuş. Aklına takılansa, “Annesiyle babasının kokuları uyuşmamış olabilir miydi?”

Servisi beklerken bir yandan da eskimiş okul formasını düzeltmeye çalışıyordu. İçteki tişörtünün hafiften söküldüğünü fark etti. Keşke akşamdan görseydi de annesine tamir ettirseydi. Olsun, bugün de böyle idare edecekti. Yanından yönünden çekiştirmese pek belli olmuyordu. Sağa sola baktı. Ortalıkta ne servis ne de başka bir araç vardı. Gecenin mürekkep karası sarmıştı ortalığı. “Annem saati mi karıştırdı acaba?” dediği anda beklediği servis göründü. Rengi gitmiş, eski, külüstür bir minibüstü. Her zamanki gibi itiş kakış, güç bela kendine ayakta duracak bir yer bulabildi. Önceki duraklarda binenler koltukları doldurmuştu. Bu duraktan sonra yer bulmak hemen hemen olanaksızdı. Olursa da ancak gelmeyen birilerinin yeri olurdu.

Okul saatine daha çok vardı. Abdullah uzunca süredir, “Derslerim erken başlıyor,” diyerek, annesine yalan söylüyordu. Sabah servisiyle okula gidiyor gibi yapıyor, yolun yarısına gelince iniyordu. Bu durumu şoför de biliyordu, Utana sıkıla nedenini anlatmış, şoför de acımış ve annesine söylememe sözü vermişti.

Her günkü gibi arabadan indi. Burası mahalleyle epey uzak, ama okula yakın olan mahallelinin her türlü sebze-meyve ihtiyacını karşıladığı sebze meyve haliydi. Çok kozmopolit bir yapısı vardı. Her tipten insanın bulunduğu, her olayın yaşandığı, biraz da tehlikeli bir yerdi. Argo sözlerin havada uçuştığı, yakası açılmadık sinkaflı küfürlerin edildiği, zaman zaman küçük çocukların emeklerinin dibine kadar sömürüldüğü teşne bir mekândı. Sabahın alaca karanlığında gelen sebze ve meyveleri, kamyonlardan indirmek için gündelikçi işçilere sürekli ihtiyaç vardı. İyi de para veriliyordu. Gide gele Abdullah burada çalışmaya başlamıştı. Okula gitmeden önce buraya geliyor, iki saat canla başla çalışıyor, yevmiesini alıyor, sonra okula gidiyordu. Düşündüğünden çok daha yorucu bir işti. Çoğu zaman kalbinin karardığını hissediyordu, kendi ağırlığına eş çuvaları, sandıkları indirmek, taşımak, yerlerine yerleştirmek çok zordu. En kolay, çürükleri sağlamından ayırmaktır; bu işi zevkle yapıyordu. Eve ekonomik katkı sunabilmesi için zor da olsa çalışmaya mecburdu, başka da şansı yoktu.

Derslerine hep son anda yetişiyordu. Çoğu öğretmeni durumunu bildiği için onu hoş görüyordu. Hatta kimi öğretmenleri sınıfta iyi not tutan arkadaşlarına, “Tuttuğunuz notları Abdullah’la paylaşın. Ona yardımcı olun,” diyordu. Sınıfta kimseyle doğru

düzgün görüşemediği için herkesle arası iyiydi. Ara sıra arkadaşlarının kafeye, sinemaya, futbol oynamaya gittiklerini görüyordu, onlara eşlik edemediği için çok üzülmüyordu. Hep içinden, “Bu günler de geçecek, benim de eğleneceğim zamanlarım olacak,” diyordu. Bu zor zamanlarında, yardımcı oldukları için de minnettardı arkadaşlarına. Sınıftaki her arkadaşıyla sınırlı sohbeti olsa da herkes tarafından seviliyordu. Tabii kendisi de seviyordu arkadaşlarını ama birini başka türlü seviyordu. Sınıfın pencere tarafında oturan sarı saçlı, renkli gözlü, gülünce her yanı güzelleşen, narin, serçe yürekli, bir o kadar çekingen kızı tanımıyordu. İkinci dönem gelmişti sınıfa? Nasıl da hoş, etkileyici ve alımlıydı. “Acaba bir arkadaşı var mı?” sorusu aklında takılı duruyordu. O anlarda, o kızın yüzüne uzanıp öpmek için ansızın içine dolan o arzusun nemli ve kırılgan duygusu sarıyordu tüm bedenini. Kızın kimseyle pek sohbeti de yoktu. Yalnız dikkatini bir şey çekmişti: Öğretmenlerin sorduğu sorulara sesli değil de mimikleriyle yanıt veriyordu. Kafası karışmıştı Abdullah’ın. Sormak istiyordu birilerine; ama yanlış anlaşılır diye soramıyordu.

Her gün onca yorgunluğuna rağmen derslerini dinlemeye, notunu almaya çalışsa da arada uykusuzluktan gözleri kapanıyor, başı öne düşüyordu. Öğretmenlerinin yükselen sesiyle silkinip kendine geliyordu. Usanmıştı aslında bu durumdan. İçi bir ada kuraklığı, sağa sola bağırarak, çağırmak istiyordu. Cebinde parası olmasına rağmen kantine gitmiyordu. Doyasıya istediği hamburgeri yiyemiyordu. Bir kere yemek istese canı, her gün çeker diye yemeye korkuyordu. Evdekilerin rızkını yemiş olacağını düşünüyordu! Bu adaletsizliğe başkaldırsa da şimdilik katlanmak zorundaydı. Böyle düşündüğü için kızdı kendine. Ya o güzel kız gibi olsaydı; ağzı var ama dili yoktu sanki. Bütün dünyanın malı onun olsa ne yazardı? Haline şükretti. Parasızlık bir yere kadar çekilir de sağlık çok önemliydi. Çalışıp çabaladıkça, Allah kendisine yardımcı olurdu. Derslerinden geri kalsa bile bir şey olmazdı.

Zihni bu düşüncelerle boğuşa boğuşa son saate gelmişti. Çıkış servisine yine binemeyecekti; çünkü akşam mesaisine gidecekti. Sabah halden çıkarken, akşama da iş olduğu söylenince, milli piyangodan bilet kazanmış gibi sevinmişti Abdullah. Annesine, ara sıra okul kurslarına kaldığını söyleyerek okul çıkışı işe gitme işini de ayarlamıştı. İlk ay biriktirdiği parayı annesine verirken, durumlarını bilen öğretmenin önerisiyle bir iş insanının, kendisine burs verdiğini ve yıl sonuna kadar da her ay vereceğini söylemişti. Annesi de iki elini açıp burs verene şükrediyordu!

Hale doğru hızlı adımlarla giderken, o kızı okula yakın durakta beklerken gördü. Yardım ister gibi etrafına bakınıyordu. Abdullah’ı görünce tebessüm etti. İçinden bir sıcaklık aktı Abdullah’ın. Bugüne kadar böyle bir duyguyu hiç hissetmemişti, yüreğinin yerinden söküleceğini sandı. Karşıya geçip yanına gitmeye, konuşmaya, bir ihtiyacı olup olmadığını

Desenler: Serap AYGENLİ

sormaya karar verdi. Attı adımını yola. O anda bir aracın geldiğini gördü. Araç gelmeden saniyeler içinde karşıya geçebileceğini düşündü. Evet, hızlanırsa geçebilirdi. Daha çok hızlandı. Ve bir anda korna sesleri fren seslerine karıştı. Yalnızca etrafında uğultulu konuşmalar, bağrışmalar ve “Ambulans çağırın! Allah rızası için ambulans çağırın, gidiyor çocuk!” sözlerini duyuyordu. Bir ara zorlanarak gözlerini araladı. O hengâme içinde endişeli bir çift gözle göz göze geldi. Kaygı ve korku dolu mimikleriyle bir şeyler anlatmaya çalışıyor, yalvarır gibi bakıyordu kendisine. Tanımsız bir mutluluk duydu. Özlemi gerçekleşiyor gibiydi, sevinçle kapandı gözleri Abdullah’ın.

Beyaz bulutların üzerinde gibiydi. Kalktı, sesini duymadığı, adını bilmediği kızın elinden tuttu. Kimseye fark ettirmeden onca kalabalığın içinden geçip gittiler.

SEVGİLERDE

*Kırdım geceyi ortasından
Dağıttım uykuları en tutkun yerinden
Sildim özenle gözlerimin siyahlaşan lekelerini
Işıkları kapatmadım
Çekmedim perdeleri
Her ten kendi çıplaklığını görür
Retinası yırtılmış bir dünyada
En büyük muhtaçlığımız içimizdeki aydınlık
Cama vuruyor binlerce kıvılcım sokak lambaları
Bakıyorum göz hizasından
Ruhuma akıyor pencereden ışık şelalesi
Kimseyi kurgulamıyorum
Sahibine aittir renkler ve şekiller
Yaşamak bir algı yanılsaması
Gündüzlerle lebalep aklım
Geçitler kuruyorum dipsiz yaşamlardan
Ne düşlerde ne de hayallerde varız
Birazcık masalımsıyız öykülerde
Bir kelam, bir kalem hatırası gecenin
Şiir yazıyorum en çiçekli dirimlerden
Dili en çok sevgilerin harmanlandığı yerden*

Nejmiye DURU

BENDE

Bende;

Ilık denizlerin meltemiydi göz süzüşlerin

Kırk derece ateşli gönlümün

Bitmek bilmeyen lodoslu günlerinde

Sarı yağmurluktan bedenime sızan

Bense;

Bir külçe altın ağırlığındaki sensizlikle

Son anda bindiğim kirli bir petrol şilebinin

Penceresiz kamerasında

Bulunmamayı bekleyen bir kürek mahkûmuydum

Bende;

Amerikan denizcilerinin çılgınlığı

Umarsızlığı yoktu

Seyir defterinde kayıtlı da değildi adım

Ama sana yazılmış pulsuz mektupların

Tuzlu kağıtlarında saklıydı korkularım

Sense;

Dalgakıranlardan, oltalardan aşıp

Kıyıya ulaşanlar kulübündeki

Bir kadeh deniz suyuydun

Susuz günlerde şişelerden burnu kapalı içilen

Mustafa EKİCİ

VARLIK ŞİİRLERİ

“İnsan aşılması gereken bir şeydir.”

Nietzsche

I.

Hatıranın hükmü nedir?

***Ne hükmü olabilir
er geç unutulacaksa
bir an hatırlamanın?
Titreşir beyaz kelebekler
hafıza çitlerinde
Her şey geçer
durulur er geç
içindeki mahşer
Ah hatıralar
yüzüne bakmayan
taş aynalar
Bir hevestir,
geçmişten havadistir,
birikir yine de derinde... çok
derinde...***

II.

***Algı, varlığa inmiş bir pençe
Görmenin idraki
kapadığı cendere
Bir kaplandır
dolanır
nefs kafesinde
Oynatır durur kuklacı
her an saldıran
kemik kuklaları***

Hilal KARAHAHAN

“SAHNENİN DIŞINDAKİLER” ROMANI ÜZERİNE NOTLAR

Erkan ÖZAYDIN

Günümüzde işgal acısının çok gerilerde kaldığı, Kurtuluş Savaşı'ndan önceki o günleri yaşayanların göçüp gittiği, olanların unutulduğu bir dönemdeyiz. Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962), tanık olduğu bu dönemi; 1920 İmparatorluk İstanbul'unun işgalini, 'Sahnenin Dışındakiler' romanında ana tema olarak ele almıştır. Eserlerini okumaya lise yıllarında 'Huzur' romanıyla başlamıştım. 'Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nü, 'Beş Şehir', 'Acıbadem'deki Köşk', 'Bursa'da Zaman' ve 'Sahnenin Dışındakiler' izlemişti.

Mersin'de Ahmet Hamdi Tanpınar'ın öğrencisi ve asistanı Turan Alptekin'i (1933-2019) 'Edebiyatla Buluşma Noktası' etkinliğinde tanıştım. Ahmet Hamdi Tanpınar üzerine sohbetlerimiz vefatına kadar uzun yıllar sürmüştü.

Turan Alptekin'in sıkça andığı Tanpınar'ın bir diğer öğrencisi Prof. Dr. Mehmet Kaplan da romanın önsözünde hocasını, Ahmet Haşım ve Yahya Kemal'in öğrencisi olarak, Batı Edebiyatı'ndan Paul Valery ve Marcel Proust'un izinden giden bir yazar olarak tanımlamıştır. Her dört ismin, edebiyatın politik ve sosyal meselelerde propaganda aracı olmasına karşı olduğunu belirtmiştir. Edebiyatın resim ve müzik gibi bir sanat dalı olduğunu, 'Dil'in edebiyatın bir aracı olduğunu belirtmiştir. Kaplan'a göre dünyada koşarak hiç bir şey görülemez. Düşünmek için durmak gereklidir. İlim adamı, filozof ve sanatkar durur. Derinleştirir. Uzun uzun yoklar. Basit gibi görünen cümlelerin arkasında çalışma ile dolu günler ve uyanık geçmiş geceler geçirdiğini, Halid Ziya Uşaklıgil'den sonra gelen en büyük üslupçu olduğunun altını çizmiştir. Nesirlerinin sanatkarane olduğunu, şiir kutbuna yaklaştığını, denemelerinde bile bu özelliklerin görüleceğini belirtmiştir.

Tanpınar için dünyanın bir ışık ve şekil cümbüşü olduğunu, eserlerinde baş döndürücü bir derinlik bulunduğunu, çok geniş bir kültüre sahip, tarih, psikoloji, ve felsefeye meraklı olduğunun altını çizmiştir. Son Çağ Türk Edebiyatı'nda sosyal, kültürel ve güzel sanatlara Tanpınar kadar tutkuyla sarılanın, onlarla ruhunu besleyen başka bir Türk yazarı olmadığına dikkat çekmiştir.

Kaplan'a göre Tanpınar'ın eserlerinde fikir, arka planda insan hayatını gizliden gizliye idare eden esrarlı kâinat gibi derinleşmiştir. Rüya ve masala

önem vermiş, modern psikoloji, rüya ve mitlerde derin imgesel anlamlar yüklemiş, güzellik, kâinatın altın anahtarı olarak görülmüştür.

Ahmet Hamdi Tanpınar 'Sahnenin Dışındakiler' eserinde İstanbul'un işgal günlerini, Anadolu'ya geçemeyip mücadeleye İstanbul'dan katılanları anlatmıştır. Roman, vatanseverler Ankara'da toplanmışken neden İstanbul'dan ayrılmadıklarının özeleştirisi gibidir.

İşgal öncesi günlerde roman kahramanı Cemal'in ailesiyle "M..." Şehrine gidişini izleyen altı yıllık bir ayrılıktan sonra, tıp eğitimi için İstanbul'a döndüğünde İstanbul işgal altındadır. İmparatorlukta siyasi gelgitler yaşamaktadır. Ankara sahne ise İstanbul'daki vatanseverler, sahnenin dışında kalanlardır.

İyi bir tiyatro oyununda sahnedekiler kadar sahne gerisindekilerin de önemine işaret eder. Dekor kuranlar, seyirciyi konuya yoğunlaştıran ışıkçı, efektör, oyuncuların giriş çıkışını düzenleyen amirler, perdeyi açıp kapayan, temsilin başlayacağını ya da ara verdiğini bildiren gong bile başarılı sahnenin önemli öğeleridir.

(...)

"Limanın ışıkları içinde tehdit edici kütlelerini seyrettiğimiz yabancı harp gemileri, vapurumuzun kontrolü esnasında yolculara yapılan sert muamele ve yağmur, bütün hayatı, insanın sinirlerini iyiden iyiye bozmuştu. Otele gittiğim zaman bir şeyler yemeyi bile aklıma getirmeden soyunup yattım. Bu yağmurlu geceyi, kendi ışıkları içinde bir yumruk sertliğiyle bekleyen bu zırlılar, işgal altındaki şehrin hayatını anlatmaya kâfiydi. Onun için evimden ve ailemden ayrıldığıma çok müteessirdim. Mümkün olsaydı dönerdim.

Hiçbir kahramanlık iddiasında bulunmadığıma baştan inanıyorsanız, ilk önce gönüllü olarak Anadolu'ya yukarlara geçmek istediğimi, fakat bulunduğumuz yerde bu işle meşgul olan yarı gizli teşkilatı idare edenlerin sıhhatimi bahane ederek buna mâni olduklarını söyleyeyim.

Daha Bâbîâlî Yokuşu'nda süngü takmış bir Fransız kıtasının, başlarında mahut Marseyz, muntazam bir

yürüyüşle yukarıya doğru çıktığını gördüm. Bu ihtilâl ve insanlık türküsü bir işgal müfrezesine hiç yakışmıyordu. İçim garip bir isyanla dolu, tersyüzü döndüm ve bir tramvaya atladım. Fakat bindiğim tramvay onlara Çarşıkapı’da yetiştii. Bu sefer ‘La Madelone’yi dinlemeye mecbur kaldım. Sonradan yaptıkları harp edebiyatında o kadar adı geçen bu türkü tülerimi diken diken etti. Bunlar haddizatında güzel şeylerdi. Fakat İstanbul’umda ne işleri vardı? Biz harbe girmekte hata ettikse, onlar bu muameleyi yaparak bu hatayı devam ettirmeli miydiler? Tarih bir yerde bütün hataların tasfiyesini yapacak mıydı? Kafam bu suallerle dolu, Fransız kıtasının arkasından yavaş yavaş yürüdüm. Ve onların Aksaray’a kıvrıldığını görünce ben de rahatça yoluma devam ettim. Fakat daha Vezneciler’de karşıma bir İskoçya kıtası çıktı. Bunların başında mızıkaları yoktu ve adetçe daha azdılar.

Bu tesadüf kendi memleketlerinde olsaydı yahut buraya bir dostluk tezahürü için gelmiş olsalardı, ilk defa gördüğüm kıyafetleriyle ne kadar hoşuma gidecekti. Fakat şimdi Beyazıt Camii’yle Şehzadebaşı Camii’nin arasında, yüzlerinden keder akan bu halkın arasında sadece ıstırap veriyorlardı.”

Yazar İstanbul’un tarihi coğrafyasını sunmaktadır. Romanda geçen yerler, Babıâli Yokuşu, Beyazıt, Sıraselviler, Harbiye, Karaköy, Tünel, Sultanahmet, Setüstü, Beyoğlu, Taksim, Galatasaray, Kadıköy, Üsküdar, Göztepe, Sirkeci, Yıldız Sarayı, Ortaköy, Saraçhane, Erenköy, Vezneciler, Elâgöz Mehmet Efendi Camii (17.yy) Mahallesi, İsmail Molla Bey Yalısı, Marmara, Çarşıkapı, Ağayokuşu, Şirvanizade’nin Eski Karadut Mahallesi, Akif Paşa Konağı bunlar arasındadır. Sinop, Kastamonu Ormanları, Sofya, Vidin, Filibe, Paris, Viyana, Mekke, Mısır gibi yakın ve uzak coğrafyalara da gitmektedir.

Romanda pek çok tarihi kişiliğe yer verilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Haşim, Ahmet Rasim, Afife Jale, Ali Kemal, Sultan Abdül Aziz, Sultan II.Abdülhamit, Sultan Abdülmecit, Talat Paşa, Enver Paşa, İttihat ve Terakki4, Alanyalı (Alaieli) Ahmet, Halid Ziya Uşaklıgil, Talât Bey ve Mahur Beste, Shakespeare, Hamamizade İsmail Dede Efendi, Şirvanizâde Rüstem Paşa, Mithat Paşa, Zagrep Ayanı Selim Paşa’nın torunu İhsan Bey, Moralılar, Sultan II.Mahmut, Delibaş Mahmut Ağa, Kasım Ağa, Deli Ömer, Harekât Ordusu, Milli Cephe, Vefa İdadisi, Mürayî İbrahim Efendi bunlar arasındadır.

Cihan Harbi, Çırçır Yangını, Hürriyet İlanı, Rumların Paskalya Merasimi, 93 Muharebesi, Hamid Devri,

Meşrutiyet gibi tarihi olaylara da yer verilmiştir.

Romanda geçen adlar ile kahramanlar arasında da ilinti sezilmektedir. Anlatıcı roman kahramanı Cemal; Ahmet Tanpınar’ın kendisi, İhsan’ın Yahya Kemal olduğu edebiyat çevrelerinde bilinmektedir. Romanın kadın kahramanı Sabiha; Afife Jale olmalıdır.

Tanpınar, romanıyla bugün rant denilen işleyişi tanımlar; “İstanbul mahalleleri yirmi, otuz senede bir çehre değiştire değiştire yaşarlar ve günün birinde, park, bulvar, yol, sadece yangın yeri, hali arsa, geleceğe ait çok zengin ve iç açıcı proje olmak üzere birdenbire kaybolurlar. Dedelerimiz ahşap ev denen şeyi icat ettikleri gün bir imkânı bize hazırlamışlardır. Tarihte ve bilhassa felsefedeki ‘sebe-sonuç’ davasının bu en iyi misalidir. Böylece tâ beş asırdan beri biz son derecede ‘imarıcı’ bir millet olmaya hazırlanmış olduk.”

Küçük şehir hastalığı dediği bir sosyolojiyi de anlatır: “Evcek bulunduğumuz ‘M...’nin yalnızlığına ve sessizliğine yavaş yavaş gömüldüğümü, neredeyse bu yalnızlık içinde kaybolacağımı sanıyordum. Küçük şehir hastalığı dedikleri şey beni ağır ağır sarıyor ve mumyalıyor gibiydi. Küçük şehir, küçük ev, rahat ve sakin hayat...Her gün görülen dostlar, dönüp dolaşıp üstüne geline mevzular, neredeyse bana ötesini, daha genişini unutturacaktı.”

Kapı komşuya duyarlı olmak ve alınganlık üzerine; (...) “O zamanları biraz bilenler eski şehirli hayatının ne kadar alıngan olduğunu, herkesin nasıl diken diken rutubetten nem kaptığını hatırlarlar. Bu, Osmanlının ‘kapı yoldaşlığı’ devrinden millî hayata yadigâr bir taraftır. Bütün tarih boyunca bir tek kelime üzerinde oynayan dargınlıklara, kinlere tesadüf ederiz.”

Tanpınar’a göre insan, elidir. “Bizi biz yapan elimizdir. Elin, düşünceni terbiye etsin! Bütün varlığıyla kendini eline ve elindeki işe ver. Göz, el ve kafa hep beraber çalışmalıdır. El çalışmalı, öbürleri âdeta fark etmeden onunla beraber yürümeli. Yani elinin emrine girmelisin!” demiştir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın bu romanında da kadın kahramanlar yapının ana unsurları gibidir. İstanbul kadını üzerine; (...)” yolda rastladığım zaman saçlarımın dibine kadar kızardığım genç, güzel, yetişkin kızlarının büyüü ile mevcuttu. Hiç birinin yüzünü doğru dürüst görmemiştim. Kadın ve genç kız dostluklarına, çok alışkın olmakla beraber onlardan

daima kaçıyordum. Onlardan benim için pek nadir karşılaşmalardan bir nevi iç kamaşması gibi içimde yerleşip kalmış dağınık çehre çizgileri, çok etli bir dudak, zaptedilmiş bir tebessüm, mütecessis bir bakış, rüzgârda peçe altından nasılsa fırlamış bir tutam saç, ucu kalkık kaşlar, bileklere kadar çıkan eldivenler, ince peçe, her renkten çok kıvılcımlı bir yığın çarşaf, istilâ eden bir koku, biraz kesik kahkaha, şiveli çılgınlıklar ve edalı konuşma parçaları idi,” diye yazar.

Roman kahramanı Sabiha’yı; “(...) üzerimdeki tesiri Sabihaların mahallemize taşındığı güne kadar devam etti. Bu hırçın, kavgacı, bir erkek çocuk kadar kavgacı mahlûk, hayatıma karışır karışmaz bu konağı ve içindekileri unuttum.

O vakit Sabiha on üç, on dört yaşlarında vardı. Fakat babası Süleyman beyin yenilik fikirleri yüzünden henüz çarşafa girmemişti. (...) erkek, kız bütün çocuklarıyla ahbab oldu. Güzel miydi? Hiç olmazsa o seneler için bunu iddia edemem. Durgun bakışlı, geniş alınlı, yumuk çeneli yüzüyle çirkin de denemezdi. Fakat etrafına daha ziyade hususî cazibesıyla ve sokulganlığıyla tesir ettiği muhakkaktı. İstedığı insanla hemen dost olur, aradığını bulamazsa –kim bilir neyi?-hemen oracıkta bırakıverirdi. İhtiyar, genç yanına biraz yaklaşıp da istediğini yaptıramayacağı insan yok gibiydi.

Bu sevimlilik ve sokulganlığın altında çok ürkek, alıngan, sabırsız, henüz kıvamını ve istikametini bulamamış iştiha ve hırsların idare ettiği bir mizaç daha o yaşta kendini gösteriyordu. (...) Hiddetli insan çehresinden, hiddetli insan sesinden o anda ölecekmiş gibi korkardı.

Böyle zamanlarda Sabiha’nın vücudu katılaşıp, yüzü sapsarı kesilir, gözleri herkesten gizlenirdi. Evet böyle zamanlarda ne yıldız benekleriyle dolu yeşil gözlerini ne de ellerinin o mesut çocuk işaretlerini görebilirdiniz. Halbuki konuşmayı sever, konuşmadan yalnız başına yarım saat bir yerde duramazdı. “ diye anlatmış, “Shakespeare’ımı çok yanlış anlamıştım. Fakat hangimiz, yahut kaçta birimiz sevdiği muharrirleri tam anlar?” diye sormuştu.

Kendini “Ben bütün ömrünce proje kurmuş, tasarlamış, onların vücut bulma hayalleriyle yaşamış bir adamım. Hayır, her şeye bu kadar basit bir gözle bakan insanların arasında yaşamak bana güç gelecek. Bunlar için ölüm, hayat, günün her hadisesi, saadetler ve felaketler o kadar tabii şeylerdir ki... Hâlbuki ben bir masalı olan adamım,” diye tanımlamıştı.

Estet olduğu bilinen yazar bir başka eserinde “Sanat cemiyetin ifadesidir; büyük mânâsında onu uzaktan veya yakından daima takip eder, fakat her zaman aynı kıymetleri aksettirmedeği gibi aynı sarahatle de konuşmaz,” diye tanımlamıştı.

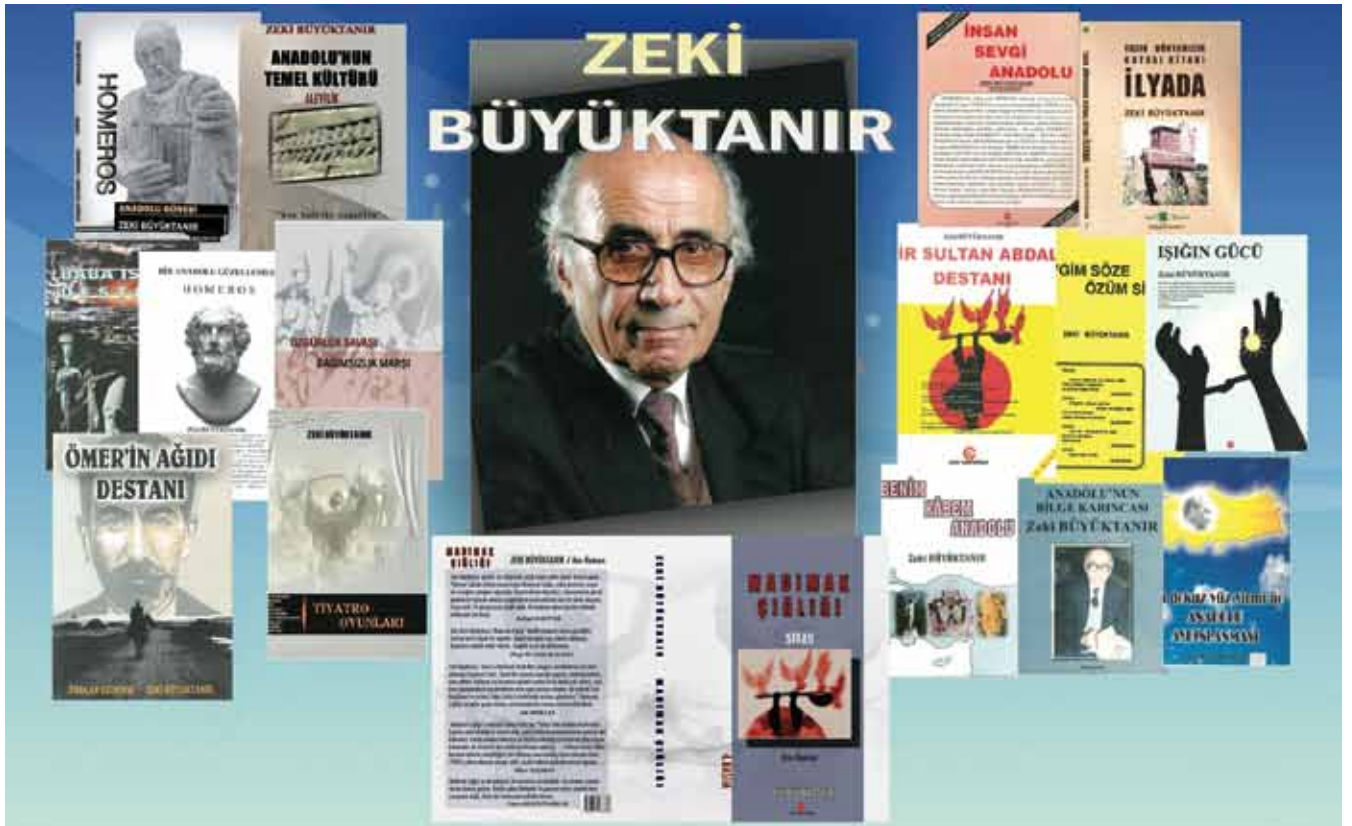

Fotoğraf: Erkan ÖZAYDIN

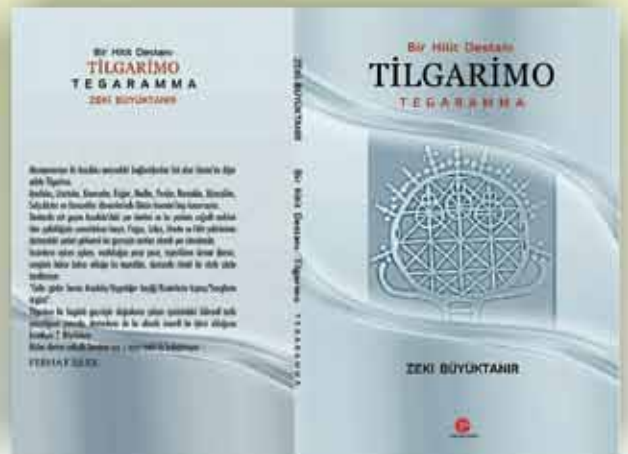
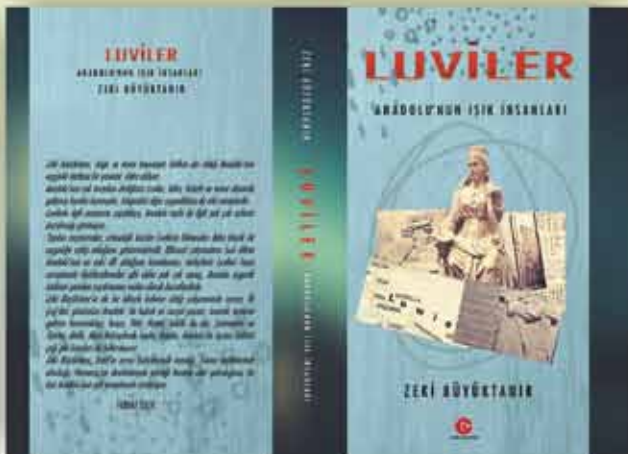
Resim ve Kumaş Heykel: Serap AYGENLİ

Millî Mücadele’yi şöyle yorumlamıştır; “Anadolu’da Milli Mücadele başlamasaydı elbette işler çok değişir, orada da medeniyet namına bizi terbiye etmeye başlarlar. Burada (İstanbul’da) Millî Cephe için çalışmak da güç olacaktı. Halbuki M...’de bu açıktan açığa yapılıyordu. Vakıa, kasaba İtalyan işgali altında idi.”

Günümüzde kimi önde romancılarımız, yazarlarımız gayret etseler de İstanbul’un yazarı olmayı başaramadılar. Ne Tanpınar’ın İstanbul’u kaldı, ne Yahya Kemal’in. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın üzerine basarak yükselmeye çalışanlar; kâh kahramanını minarenin balkonuna çıkartanlar, kâh Tanpınar’ın görüldüğü birkaç film karesinden medet umanlar.

İletişim: 0535 6647200

“MASKENİ TAK”

Fotoğraf: Erkan ÖZAYDIN